

Møte mandag den 23. mars 2009 kl. 12

President: Carl I. Hagen

Dagsorden (nr. 64):

1. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av effektiviteten i norsk humanitær bistand (Innst. S. nr. 150 (2008–2009), jf. Dokument nr. 3:2 (2008–2009))
 2. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes innsats mot økonomisk kriminalitet (Innst. S. nr. 151 (2008–2009), jf. Dokument nr. 3:3 (2008–2009))
 3. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av Innovasjon Norge som statlig næringsutviklingsaktør (Innst. S. nr. 152 (2008–2009), jf. Dokument nr. 3:4 (2008–2009))
 4. Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Torbjørn Hansen, Elisabeth Røbekk Nørve, Svein Flåtten og Øyvind Halleraker om reduksjon av bedriftenes administrative kostnader (Innst. S. nr. 127 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:7 (2008–2009))
 5. Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Ib Thomsen, Bård Hoksrud, Jan-Henrik Fredriksen og Karin S. Woldseth om å forhindre statlig forskjellsbehandling og konkurransevridning mellom nærbutikker (Innst. S. nr. 128 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:9 (2008–2009))
 6. Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Korsberg, Hans Frode Kielland Asmyhr og Kåre Fostervold om en strategi for å styrke det aktive private eierskapet i norsk næringsliv (Innst. S. nr. 129 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:13 (2008–2009))
 7. Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan-Henrik Fredriksen og Øyvind Korsberg om at investeringsfondene for Nordvest-Russland og investeringsfondet for Øst-Europa blir slått sammen og forvaltningen av fondene legges til Kirkenes (Innst. S. nr. 168 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:14 (2008–2009))
 8. Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Gunnar Gundersen, Martin Engeset, Elisabeth Røbekk Nørve, Torbjørn Hansen og Olemic Thommessen om å styrke bondens rettigheter til egen eiendom (Innst. S. nr. 172 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:28 (2008–2009))
 9. Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Torbjørn Hansen, Gunnar Gundersen, Olemic Thommessen og Elisabeth Røbekk Nørve om en strategi for å gi aktive bønder større muligheter for å eie de arealer de driver (Innst. S. nr. 173 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:31 (2008–2009))
 10. Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Gunnar Gundersen, Øyvind Halleraker, Elisabeth Røbekk Nørve, Sonja Irene Sjøli, Torbjørn Røe Isaksen og Olemic Thommessen om en gjennomgang av reguleringer i utmark med sikte på å styrke privates rettigheter (Innst. S. nr. 171 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:33 (2008–2009))
 11. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om endring i statsbudsjettet for 2009 under Samferdselsdepartementet (kjøp av flyruter) (Innst. S. nr. 175 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 42 (2008–2009))
 12. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om kostnadsauke på rv. 283 Øvre Sund bru i Drammen i Buskerud – videre utbygging (Innst. S. nr. 176 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 45 (2008–2009))
 13. Innstilling fra justiskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen, Jan Arild Ellingsen, Jørund Rytman og Øyvind Korsberg om forslag til tiltakspakke for å møte bemanningskrisen i politiet (Innst. S. nr. 140 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:15 (2008–2009))
 14. Innstilling fra justiskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Arild Ellingsen og Per-Willy Amundsen om å forby hijab og andre religiøse eller politiske symboler som del av politiuiformen (Innst. S. nr. 174 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:39 (2008–2009))
 15. Referat
- Presidenten:** Representanten Geir-Ketil Hansen har nå tatt sete.
Representanten Vera Lysklætt, som har vært permittert, har igjen tatt sete.
Den tidligere fritatte vararepresentant for Sør-Trøndelag fylke, Linda C. Hofstad Helleland, har tatt sete.
Fra Senterpartiets stortingsgruppe foreligger søknad om sykepermisjon for representanten Åslaug Haga fra og med 23. mars og inntil videre.
- Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:
1. Søknaden behandles straks og innvilges.
 2. Vararepresentanten, Kari Mette Prestrud, innkalles for å møte i permisjonstiden.
- Presidenten:** Kari Mette Prestrud er til stede og vil ta sete.
- Valg av settepresidenter*
- Presidenten:** Presidenten vil foreslå at det velges tre

settepresidenter for Stortingets møter i dag og for resten av inneværende uke – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Kenneth Svendsen, Hans Frode Kielland Asmyhr og Solveig Horne. – Andre forslag foreligger ikke, og Kenneth Svendsen, Hans Frode Kielland Asmyhr og Solveig Horne anses enstemmig valgt som settepresidenter for denne ukes møter i Stortinget.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre overbrakte 4 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Representanten Elisabeth Aspaker vil fremsette et representantforslag.

Elisabeth Aspaker (H) [12:04:05]: På vegne av stortingsrepresentantene Linda C. Hofstad Helleland, Jan Tore Sanner, Olemic Thommessen, Gunnar Gundersen, Ivar Kristiansen og meg selv har jeg den glede å legge fram forslag om tilpasninger i lov om motorferdsel i utmark som bidrar til å styrke det lokale selvstyret.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [12:04:33]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av effektiviteten i norsk humanitær bistand (Innst. S. nr. 150 (2008–2009), jf. Dokument nr. 3:2 (2008–2009))

Ola T. Lånke (KrF) [12:05:04] (ordfører for saken): Humanitær bistand dreier seg om å forebygge og lindre nød i verden, særlig som følge av naturkatastrofer og konflikter. Norge er en stor bidragsyter, og i 2008 var bevilgningen på 2,6 milliarder kr. Bevilgningene har de senere år vært økende både i Norge og i andre land, og vi får håpe at de økonomiske nedgangstidene ikke endrer på dette. Nøden og behovene er det ingen grunn til å tro vil avta.

Når det er sagt, er det samtidig også viktig at vi er opp-tatt av at bistandsmidlene brukes effektivt, slik at en oppnår mest mulig og best mulig resultater. Det er positivt at Riksrevisjonen har gjennomført denne undersøkelsen, som nettopp ser på effektiviteten i norsk humanitær bistand. Det er vurdert i hvilken grad Utenriksdepartementets forvaltning bidrar til en effektiv bistand, og i hvilken grad den humanitære bistanden er rask, effektiv og av god kvalitet.

I denne sammenheng er det viktig å få belyst hvordan bevilgningene forvaltes, og få vurdert områder der det er forbedringspotensial. Slik sett kan undersøkelsen bidra til at hjelpen til dem som trenger det, kan bli enda bedre og gi enda flere positive resultater.

Riksrevisjonens undersøkelse viser både positive og negative trekk. Den viser klart at den humanitære bistanden bidrar til positive resultater og virkninger for et stort antall

mennesker. En oppnår dermed i stor grad det som er det aller viktigste med den humanitære bistanden, nemlig å redde liv, lindre lidelser og opprettholde menneskelig verdighet i og i etterkant av humanitære kriser. Det er også positivt å merke seg at Norge av ulike humanitære aktører blir vurdert som en god humanitær giver sammenlignet med andre land.

Norge får også internasjonal anerkjennelse for å stå fast på de humanitære prinsippene, for sin innsats mot miner og klaseammunisjon, for sivil-militær koordinering og for integrering av kjønnsperspektivet.

Riksrevisjonen påviser på den annen side en rekke svakheter i forvaltningen av de humanitære bistandsmidlene, som de mener svekker realiseringen av målet om rask og effektiv bistand av god kvalitet. Det pekes på svakheter både innen finansiering, koordinering, involvering av lokale aktører, ivaretagelse av langsiktighet og departementets kvalitetssikring når det gjelder tildeling og oppfølging av bistanden. Samtidig er det svakheter i søknadene om tilskudd, bl.a. når det gjelder risikofaktorer og aktiviteter i forhold til målene som er satt.

Undersøkelsen viser også at det er gjennomført få evalueringer av organisasjoner eller prosjekter som har fått støtte. Riksrevisjonen stiller derfor spørsmål ved om de ulike aktørene får nødvendig informasjon om måloppnåelse og resultater av innsatsen. Når det er dokumentasjon på gjennomført prosjektbesøk bare i 3,3 pst. av prosjektene, er det svært lite.

Riksrevisjonen stiller også spørsmål ved om Utenriksdepartementet i tilstrekkelig grad legger til rette for en god overgang fra humanitære kriser til mer langsiktig støtte. Dette er en problemstilling som må vektlegges. Det er viktig å se sammenhengen mellom bistand i akutsituasjoner, overgangsbistand og mer langsiktig støtte.

Problemstillingen med ettårige avtaler er et annet punkt Riksrevisjonen tar opp. Det gjelder særlig ved mer vedvarende og langvarige humanitære kriser. Ettårige avtaler skaper lite forutsigbarhet og reduserer fleksibiliteten for både norske og internasjonale organisasjoner når det gjelder prosjekter som går over flere år. En samlet komité mener dette er noe Utenriksdepartementet må vurdere nærmere og gi Stortinget en rask tilbakemelding på.

Humanitær bistand gis ofte i krisesituasjoner. Det sier seg selv at det da kan være både tidspress og uoversiktlige situasjoner. Samtidig kanaliseres hjelpen til enkelte land som kan ha dårlig utbygd infrastruktur og svake eller manglende institusjoner. Når kriser oppstår, vil det også være en avveining som må gjøres når det gjelder grundighet og tidsaspekt. Dette er momenter som må tas med både i forvaltningens håndtering av sakene og når evaluering skal foretas.

Departementet har i sine kommentarer til rapporten sagt seg enig i mange av Riksrevisjonens vurderinger. Høsten 2008 ble det lagt fram en samlet strategi for den humanitære bistanden. Kontrollkomiteen forventer at departementet også vil gripe fatt i de øvrige forhold som er tatt opp i rapporten. Det framkommer bl.a. tydelige signaler i rapporten om knapphet på tid og ressurser i saksbehand-

lingen. Dette viser behov for økte ressurser, ikke minst ved utestasjonene.

I stor grad står en samlet komité bak merknadene i innstillingen. Jeg viser imidlertid til at Fremskrittspartiet og Høyre har lagt inn noen egne tilleggsmerknader som jeg oppfatter mer som en parafrasering over de samme temaene som komiteen samlet gir uttrykk for eller går inn i, og ikke som et uttrykk for en uenighet på noe punkt. Men det er noe jeg antar at disse partiene i tilfelle selv vil kunne redegjøre for.

Svein Roald Hansen (A) [12:11:01]: Saksordføreren har gått gjennom komiteens innstilling, som i all hovedsak er enstemmig hva gjelder det som Riksrevisjonens rapport konsentrerer seg om. Jeg vil bare peke på noen ting i tillegg.

Det Riksrevisjonens undersøkelse og uttalelse konsentrerer seg om, er den delen av norsk humanitær bistand som knytter seg til konkrete bevilgninger til bestemte prosjekter eller nødssituasjoner. Dette er viktig nok, og vi må hele tiden bestrebe oss på at penger brukes slik at vi oppnår beste mulige resultater. Det gir undersøkelsen hjelp til.

Regjeringen la 15. september i fjor, altså lenge etter at undersøkelsen var avsluttet, fram sin strategi for norsk humanitær politikk. Her svares det på viktige deler av de svakheter Riksrevisjonen påpeker. Det gjelder bl.a. behovet for profesjonalisering og kompetanseoppbygging blant samarbeidsorganisasjonene og bedre resultatoppfølging. Det gjelder behovet for mer strategisk samarbeid, mer forutsigbarhet og mindre prosjektorientering.

Men vår humanitære bistand er langt mer omfattende, noe Regjeringens strategi for norsk humanitær politikk også viser. En virksom humanitær bistand må også favne forebygging. Det å forhindre at den globale oppvarmingen går så langt at isen på Grønland smelter og havene stiger, innebærer en avverging av en humanitær krise av et omfang vi knapt kan forestille oss, langt mindre reparere om den skulle inntreffe.

Vår aktive rolle i forbudet mot klaseammunisjon er et annet eksempel på humanitær bistand som er langt mer effektiv og bedre enn å reparere i ettertid – langt bedre for de tusener av barn og voksne som slipper å bli rammet av disse djevelske våpnene.

Disse eksemplene understreker også at selv om Norge i mange sammenhenger kan bidra betydelig økonomisk, er kanskje de viktigste elementene i humanitær bistand helt avhengig av et internasjonalt samarbeid og en stadig styrking av internasjonal lov og rett gjennom institusjoner som FN og internasjonale avtaler og konvensjoner. Som Regjeringen understreker i St.meld. nr. 15 for 2008–2009, Interesser, ansvar og muligheter: Det viktigste for at vi skal være i stand til å ivareta våre interesser, i bred forstand, er en best mulig organisert verden bygget på internasjonal lov og rett.

Fremskrittspartiet og Høyre har en lengre særmerknad som dels utdyper noe komiteens felles merknader peker på når det gjelder Riksrevisjonens undersøkelse, men som også utvider perspektivet til å gjelde norsk bistand generelt. Det politisk interessante er at Høyre ser behov for å

stå sammen med Fremskrittspartiet i å benytte også denne muligheten til en påpekning av at innsatsen på bistandsområdet ikke er uten svakheter, og til å kreve en uavhengig, eksternt evaluering av det samlede norske bistandsengasjementet samt å uttrykke skepsis til FN-systemet.

Regjeringen legger i sin strategi for norsk humanitær politikk opp til at FN-organisasjonene fortsatt skal spille en viktig rolle. Det varsles at Norge vil gi betydelige og forutsigbare bidrag til FNs nødhjelpsfond, humanitære landfond og FNs humanitære appeller, og bidra til å videreutvikle finansieringsordningene. Men vi skal også være en aktiv og kritisk partner for FN-organisasjonene for å styrke effektiviteten og kapasiteten til FNs humanitære respons. Det er en langt mer konstruktiv politikk enn den ensidige skepsis Fremskrittspartiet også i denne saken uttrykker til FN-systemet. Og det er skuffende at Høyre velger å bruke denne saken til å stå sammen med Fremskrittspartiet.

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [12:14:34]: Riksrevisjonens påpekninger omkring norsk humanitær bistand minner meg om sangen til Alf Prøysen, hvor det heter:

«Du ska få en dag i mårå som rein og ubrukt står (...)

og da kæin du rette oppatt æille feil ifrå i går.»

I sangen til Alf Prøysen gjentas det samme refreng helt til sangen ebber ut. Omtrent slik oppleves det å lese Riksrevisjonens påpekninger.

Etter en årevis gjentagende kritikk og stadige forsikringer om at det ikke skorter på viljen til å etablere bedre kontrollrutiner, er det naturlig å konkludere med at Utenriksdepartementet ikke har evnen til å spore resultatene fra norsk bistand. I et slikt scenario er det naturlig å spørre seg om norsk bistandsindustri føler seg hevet over de kontrollmekanismene som gjelder for all annen bruk av skattebetalernes penger. Er det mulig at enkelte i denne bransjen tenker slik at siden formålet og intensjonene er så gode, vil de fleste akseptere og forstå at mye av hjelpen ikke er effektiv?

Sannheten er uansett at norsk bistandspolitikk er kommet i et uføre, hvor aktivitetsnivået er større enn hva de administrative ressursene klarer å håndtere. Da burde denne industrien, som all annen industri, sette tæring etter næring og ikke satse på tilgivelse i etterkant. I motsetning til Sverige ser det ikke ut til at Norge vil kreve reformer for å fortsette å bidra til ineffektive internasjonale bistandsorganisasjoner. Dette akter imidlertid Sverige å gjøre noe med. «Money talks». Men noen slike krav vil ikke stilles fra Norge.

I Aftenposten 10. mars siteres nemlig statssekretær Håkon Gulbrandsen på at Norge ikke har planer om å trekke seg ut av noen av de multinasjonale organisasjonene vi støtter. Men statssekretæren sier samtidig at han er enig i at mange av organisasjonene kan bli mer effektive. Det naturlige spørsmålet å stille er jo da hvilke organisasjoner han sikter til, og hvordan statssekretæren mener organisasjonene kan effektiviseres.

Én ting er å observere, noe ganske annet er å handle.

Vi får stadig høre at vår bistand gir stor innflytelse verden over. Da er det merkelig at vi ikke bruker denne innflytelsen til å redusere ineffektiviteten vi selv konstaterer eksisterer.

Sverige velger, som sagt, en annen tilnæringsmåte. Svenskene stiller klare effektivitetskrav. Evner ikke organisasjonene å levere, vil svenskene trekke seg ut. Sverige navngir fem konkrete ineffektive og toppstyrte organisasjoner. Det gjelder FNs globale miljøfond, FNs kontor for narkotika og kriminalitet, FNs organisasjon for byutvikling og boligspørsmål, FNs kontor for AIDS og FNs kvinnefond.

Da svenskene har kommet til en slik konklusjon, er det ikke helt unaturlig å anta at også Norge vil konkludere på samme måte. Sveriges og Norges forståelse av bistand og effektivitet burde jo være sammenfallende.

Det forunderlige er jo at når det gjelder Norges bidrag til FN, finner man aldri noe som er så kritikkverdig at overføringene reduseres. Et av de grunnleggende dilemmaene med bl.a. norsk bistand er at den i mange tilfeller bidrar til korrupte regimer, og at de klammer seg til makten. Jo mer en statsleder velger å ignorere sine egne innbyggere, jo mer behov vil det være for bistand. Og jo mer bistand som kommer inn, jo lenger vil det være mulig for de samme korrupte statslederne å sitte ved makten. Systemet som er etablert, gjør at statsledere bruker store deler av sin tid til å påvirke donorer, mens behovene til egne innbyggere og velgere ignoreres. Dette er en ond spiral som på sikt gjør enda flere mennesker fattige, og som gjør enda flere mennesker avhengig av bistand utenfra. To eksempler på dette er Norges bistand til Uganda og Zimbabwe.

Avhengighetsparadokset kan også dokumenteres gjennom statistikken. I årene 1970–1998 var verdens bistandsnivå til Afrika på sitt høyeste, men samtidig steg fattigdommen fra 11 til 66 pst. Ja visst er det flere mennesker som blir hjulpet med sine grunnleggende behov, men vi skaper samtidig en enda større avhengighet av bistand, og ikke minst bidrar dagens bistandsregime til at befolknings-eksplosjonen får fortsette. Dette er en utvikling ingen er tjent med, og aller minst de fattige selv. Norsk bistand kan med andre ord oppleves som positiv på mikronivå, men som katastrofal på makronivå.

Anne Margrethe Larsen (V) [12:19:35]: Jeg vil innledningsvis understreke at Venstre er blant dem som ønsker å gjøre mer for å øke kvaliteten på all bistand. Jeg er derfor glad for Riksrevisjonens gjennomgang av den humanitære bistanden og avdekking av forhold som kan utbedres.

Jeg skal være blant de første til å innrømme at humanitær bistand ofte må gis under et betydelig tidspress, gjerne i forbindelse med en omfattende katastrofe i den tredje verden, hvor det er ingen eller dårlig infrastruktur. Mange beslutninger må tas fort, og det må improviseres for å få fram hjelp til nødlidende.

Dette fritar oss imidlertid ikke fra ansvaret det er å sikre en høyest mulig kvalitet på den humanitære bistan-

den. Venstre har derfor gått inn for betydelige økninger til kvalitetssikring i forbindelse med behandlingen av innværende års bistandsbudsjett. Bevilgningene skulle bl.a. brukes til å videreutvikle nye tilnæringer og metoder for evaluering og kvalitetssikring. Dette gjelder både på nasjonalt nivå og i samarbeid med andre likesinnede giveland. Mottakere av bistanden bør i større grad trekkes med i dette arbeidet.

Jeg stiller meg derfor bak forslagene i innstillingen som sikter mot å heve kvaliteten på den humanitære bistanden. Dette mener jeg krever økte ressurser til resultatrapportering og evaluering. Videre bør det utredes hvordan metodene for denne aktiviteten kan utbedres.

Det framgår av innstillingen at sluttrapporten fra prosjekter ofte begrenser seg til tekniske og økonomiske forhold. Vurderinger av selve den humanitære innsatsen kommer ofte i bakleksa. Dette mener jeg viser at det er et stort forbedringspotensial med hensyn til kvalitetssikring av den humanitære bistanden.

Dette gjelder også i skjæringspunktene mellom den kortsiktige humanitære innsatsen, overgangsbistanden og den langsiktige bistanden. Disse ulike bistandsformene forvaltes av ulike avdelinger i Utenriksdepartementet, og bevilgningene går over ulike budsjettkapitler.

Undersøkelsen til Riksrevisjonen avdekker, ikke helt overraskende, at det er liten grad av koordinering mellom disse bistandsformene. Videre planlegger de humanitære aktørene i liten grad for hvordan den kortsiktige bistanden skal avvikles, og for hvordan den eventuelt skal avløses av en mer langsiktig bistand. Jeg mener at det bør legges ned en betydelig innsats for å gjøre overgangen mellom den kortsiktige og langsiktige bistanden om ikke sømløs, så i hvert fall mer strømlinjeformet enn i dag. Her tror jeg det er en stor effektivitetsgevinst å hente.

Videre er jeg opptatt av begrensningen som ligger i at departementet inngår ettårige avtaler knyttet til den humanitære bistanden. Jeg innser at denne bistandsformen er kortsiktig i kraft av sin natur, og at ett år i slike tilfeller burde være tilstrekkelig. Men når så ikke er tilfellet, f.eks. i forbindelse med en vedvarende humanitær krise, bør bevilgningen kunne forlenges eller tas med over til neste års budsjett. Dette bør kunne skje uten omfattende prosedyrer som krever unødig mye ressurser av berørte parter.

Til slutt vil jeg framholde at mye tyder dessverre på at det blir en økt etterspørsel etter humanitær bistand i framtiden. Den norske humanitære bistanden økte til 2,6 milliarder kr i 2008, og jeg kommer nok også til å være blant dem som vil argumentere for at dette beløpet skal bli enda større til neste år. Dette forutsetter imidlertid økt fokus på kvalitet og økt fokus på midler til dette.

Jeg har videre merket meg at den humanitære innsatsen går til 60 land og 186 ulike mottakere. Dette synes jeg er noe mye. Skal vi klare å heve kvalitet og effektivitet, tror jeg vi blir nødt til å konsentrere innsatsen betydelig. For Norge kan ikke være med på alt – overalt.

Anette Trettebergstuen (A) [12:23:57]: Det er nødvendig å presisere – og ting tyder på at Fremskrittspartiet alltid glemmer og ikke vil si – at det er umulig å forbigå det

faktum at norsk bistand generelt, og da også norsk humanitær bistand og Norge som donor og humanitær aktør, er av den aller, aller beste. Det premisset må ligge til grunn også for denne debatten. Selv om det er slik at sider ved forvaltningen har et forbedringspotensial, gir altså norsk humanitær bistand – hver eneste dag – gode resultater på bakken. Det kan være arbeidet norske NGO-er gjør for å forsyne palestinere med mat og medisiner, arbeidet som ble gjort etter syklonen i Burma, eller etter krigen i Georgia. Det er arbeid som gjøres under sultkatastrofer, miljøkatastrofer, i krig – i situasjoner som er mer eller mindre akutte i sin form. Det er dette som er målet for den humanitære bistanden. Er det dette representanten Tybring-Gjedde ikke ønsker at vi skal bidra med? Er det dette de vil kutte i?

Jeg registrerer at Fremskrittspartiet nok en gang, som alltid, velger å bruke det som kunne vært en konstruktiv debatt om hvordan vi kan forbedre resultatoppnåelsen med bistanden, til å gjenta den samme gamle forutsigbare kritikken av bistanden generelt. Det er tydelig at Fremskrittspartiet heller ikke har fått med seg det arbeidet som Regjeringen har satt i gang – og gjør – for å styrke forvaltningen av all norsk bistand.

Norges sterke humanitære engasjement dreier seg også om mer enn akutt nødhjelp. Det er en politisk prioritet og foregår på mange plan. Klasevåpeninitiativet som Norge tok – og resultatene av det – er noe av det viktigste som har skjedd i det humanitære arbeidet på verdensbasis på lenge. Det handler altså om forebygging, og det handler om politiske prosesser for å hindre framtidige humanitære katastrofer, for det er ikke sånn at humanitære katastrofer bare oppstår av seg selv. Selv om de er akutte i sin form, er de alltid en del av et større bilde som det er mulig å påvirke før det skjer. Derfor har vi også behandlet stortingsmeldingen om forebygging av humanitære katastrofer, og Regjeringen har lagt fram en humanitær strategi. Jeg anbefaler alle å lese disse dokumentene. Dette går selvfølgelig også inn i hvordan vi forvalter og følger opp denne bistanden.

Som i bistanden generelt: Det som først og fremst kjennetegner den humanitære bistanden, er at den nytter, at den er effektiv, og at den oppnår det den skal. Uten den hadde flere liv gått tapt, og den menneskelige lidelse hadde vært mye større. Så er det selvfølgelig sånn – og det er også derfor vi har denne debatten i dag – at mangler i forvaltningen av den skal rettes opp. Man har et forbedringspotensial, og det er hele tiden nødvendig å jobbe for å kvalitetssikre at all norsk bistand er effektiv nok, målrettet og gir best mulige resultater.

De punktene som Riksrevisjonen tar opp i sin rapport, må altså ses på som et godt grunnlag for å kunne forbedre forvaltningen og jobbe framover. Jeg er glad for at dette allerede er blitt gjort, at det gjøres i forvaltningen, og at departementet har fullt fokus på dette og gjør hva det kan for å ta tak i de ankepunktene revisjonen har sett på, slik at norsk humanitær bistand også i framtiden kan være av den aller mest effektive.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [12:27:38]: La meg først takke for at vi har fått en god rapport og en god innstilling fra Stortinget om effektiviteten i Norges humanitære bistand. Det er viktig at vi diskuterer dette. Det er store penger vi bevilger, og det er stort engasjement bak den hjelpen vi gir – og forsøker å gi.

Humanitære spørsmål er en viktig del av den samlede utenriks- og utviklingspolitikken, og den gis nå en bred omtale i stortingsmeldingen om norsk utenrikspolitikk som er lagt fram. Så har vi også lagt fram en strategi for vårt arbeid på dette området, som det er blitt referert til av flere talere. Her er for øvrig mange av de hensyn Riksrevisjonen tar opp, allerede tatt opp til behandling, og vi har prøvd å stake ut en vei videre.

Vi tar de kritiske merknadene på største alvor. La meg bare kort si at vi har merket oss alle de positive merkningene også, det skal jeg ikke dvele ved her, men jeg oppfatter at det er en bred enighet i denne sal om denne form for norsk engasjement.

Rapporten fra Riksrevisjonen får fram de gode resultatene og områder hvor vi kan og bør bli bedre. Det tar vi på alvor, og vi har laget en egen oppfølgingsplan for å svare på dette.

La meg kort kommentere noen av komiteens merknader. For det første til representanten Lånke: Det er klart at dårlig tid kommer alltid til å være et kjennetegn ved denne type arbeid, hvor det stort sett handler om å svare på veldig akutte kriser. Vi kan forberede, og vi kan forebygge, men krisene er alltid nye og sammensatte og krever en stor grad av improvisasjon. Det må vi også legge til rette for at kan skje.

Det etterspørres bedre samarbeidsordninger med etablerte humanitære organisasjoner. Det er et godt poeng, og det ønsker vi å forbedre gjennom den dialogen vi har med norske og internasjonale hjelpeorganisasjoner.

På resultater og måloppnåelse er jeg enig i at vi bør bli bedre til å analysere og informere om resultater og oppnåelse av mål, selv om jeg mener vi i dag har rik tilgang til informasjon om de resultatene vi oppnår. I samarbeid med Norad styrker vi arbeidet med resultatrapportering og evalueringer, inkludert internasjonalt evalueringsarbeid som vi er en del av. Det humanitære området omfattes allerede av Norads samlede resultatrapport for norsk bistand, og i tillegg vil vi lage en årlig resultatrapport for det humanitære området.

Når det gjelder kapasitet og effektiv forvaltning, peker komiteen på behovet for å sikre tilstrekkelige ressurser til vurdering, kvalitetssikring osv. Jeg kan forsikre om at prioritering av de begrensede ressursene utenriksstjenesten har, er høyt på min dagsorden. Vi må se på både kapasiteten og måten vi jobber på. Vi er i ferd med å innføre bedre verktøy i tilskuddsforvaltningen og oppretter en egen forvaltningsseksjon i den avdelingen som forvalter de humanitære midlene. Vi har også skjerpet kravene til organisasjonene når det gjelder tilskuddsforvaltning, og vi har opprettet en egen sentral kontrollenhet i UD for å følge opp vår nulltoleranse for korrupsjon.

Så er det også reist spørsmål om ettårige versus flerårige avtaler. Her er vi ute etter fleksibilitet. Dette området

skiller seg fra den langsiktige utviklingsbistanden. Riksrevisjonen anerkjenner at vi har vært blant de mest fleksible humanitære givne. Det må vi ta vare på. Det vil fortsatt være viktig å kunne gi enkelttilskudd med en ett-årig ramme. Samtidig må ikke alle midlene være like fleksible, og vi tar poenget om å sikre forutsigbarhet og mer langsiktighet også på dette området. Vi vil nå inngå pilotprosjekter for flerårige samarbeidsavtaler med utvalgte organisasjoner innenfor sentrale land og temaer.

Når det gjelder merknadene fra Høyre og Fremskrittspartiet, mener jeg at deler av dette er håndtert i den tilnærmingen vi har til flertallets kommentarer. Men la meg kort nevne noen punkter. Forslaget om å endre budsjettproposisjonen for å gi Stortinget mulighet til å få bedre kontroll tar vi oss ad notam og ser på hvordan formatet kan bli bedre. Det gjør jeg sammen med miljø- og utviklingsministeren. Økt fokusering på resultater og måloppnåelse har jeg vært inne på. Bedre sluttrapporter fra organisasjonene er viktig i dialogen med dem. Konsentrasjon om færre land er jeg ikke enig i. Denne type innsats handler om å svare på kriser der de oppstår. Det er ikke antall land som her er avgjørende, men hvor krisen er, og vår kapasitet til å kunne nå fram. Her mener jeg at sammenligningen med Sveriges reduksjon av antall bilaterale samarbeidsland for bistand – med respekt å melde – halter.

Så til innlegget fra Fremskrittspartiet. Det var et merkelig innlegg, vil jeg si. Fremskrittspartiet foreslår – så vidt jeg har forstått – å øke Norges humanitære engasjement, altså bruke mer penger på det som vi diskuterer i dag, mens representanten Tybring-Gjedde brukte all sin tid på å snakke om at vi ikke får resultater av bistanden, og at vi slik sett bør korte ned på den. Det er jo et kjent fremskrittspartiargument, men det hører kanskje ikke hjemme i denne debatten – på et område hvor Fremskrittspartiet ønsker å øke innsatsen. Så her syntes jeg det var mye rart. Når det gjelder Zimbabwe, er det faktisk slik at Norge ikke gir bistand, men vi gir humanitær støtte til en katastroferammet befolkning – utenfor myndighetenes kontroll. Representanten Tybring-Gjeddes teori – som jeg mener er fantastisk i historisk sammenheng – om at ved å hjelpe de fattige gjør vi dem enda fattigere, mener jeg er en teori som ikke tåler lys. Jeg vil foreslå et bedre verk av Alf Prøysen enn det representanten her viste til, for å illustrere effekten av norsk utviklingshjelp.

Til sist: Det er viktig for oss å ha en debatt både om retningen, om målene og om den langsiktige strategien for dette arbeidet – og selvfølgelig også om kontrollen med at pengene utvikles på en god måte. Derfor er det med respekt for det gode arbeidet Riksrevisjonen har gjort, at vi allerede er i gang med en grundig evaluering og et grundig forsøk på å forbedre våre arbeidsformer og våre prosedyrer.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ola T. Lånke (KrF) [12:33:53]: Misforståelser kan lett oppstå. Jeg er ikke så sikker på om denne komiteen er den rette til å ta opp dette spørsmålet, men i rapporten har det vært pekt på at ressursknapphet – ikke minst

ved utenriksstasjonene – er en viktig faktor som gjør at man ikke klarer å følge opp disse prosjektene. Vi har all grunn til å være stolte av hva Norge – UD, Regjeringen og for så vidt også Stortinget – gjør som aktør i forbindelse med humanitære katastrofer og kriser, men akkurat dette synes jeg er et viktig punkt, som vi finner grunn til å stille spørsmål om. Hvor stort er omfanget av dette? Hva skyldes det at man stadig peker på ressursknapphet som en faktor som gjør at man ikke kan følge opp disse ulike prosjektene godt nok? For det er en svakhet som igjen vil føre til at man ikke kan gjøre en så god jobb neste gang. Så jeg ønsker utenriksministerens svar på dette.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [12:34:52]: Det henger sammen med at dette er et komplekst spørsmål. Jeg skal ikke legge all vekt på ressursknapphet, men det er slik at vi har fått en betydelig økt tilgang på ressurser som skal gå til de konkrete målene på bakken, men vi har ikke tilsvarende økt ressursene som vi kan bruke på den administrative kapasiteten. Så forsøker vi å vri på og frigjøre ressurser for å kunne styrke også den, men det er hele veien en utfordring. Det er også en sunn utfordring, for det betyr at vi må forsøke å forbedre, forenkle og effektivisere måten vi arbeider på. Men dertil kommer nok at midlene for å kunne satse både på bistand og på det humanitære området har økt, og det er bra.

De kravene vi stiller til kontroll, effektivitet og gjennomføring, innebærer slik sett også økt innsats fra våre folk. Vi har da forsøkt å legge mer ut til ambassadene, som er nær der problemene er, men det kan påføre de ansatte der store arbeidsbyrder. Og da kan svaret ikke bare være at vi én til én skal øke antall folk ute – vi må også effektivisere. Dette har vært en utfordring, og jeg tror det kommer til å være en utfordring også i årene som kommer.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Per-Kristian Foss (H) [12:36:16]: Høyre deler ikke de oppfatninger om utviklingshjelp generelt som representanten fra Fremskrittspartiet gav uttrykk for i denne debatten. Denne saken gjelder ikke utviklingshjelp generelt, men humanitær bistand. Derimot står jeg helt og fullt inne for de fellesmerknader som Høyre og Fremskrittspartiet har i innstillingen, de bare supplerer flertallet i innstillingen. Saksordføreren sa det på en ganske treffende måte, at det var parafrasering over flertallets merknader. Slik sett er det ingen stor uenighet om dette, kanskje med en utdyping av et par punkter.

Jeg vil kommentere dette i forhold til utenriksministerens kommentarer. Jeg er tilfreds med at departementet har lagt opp til en planmessig oppfølging av Riksrevisjonens merknader. Selv om dette dreier seg om humanitære organisasjoner med stor grad av legitimitet i befolkningen, dvs. stor grad av støtte i folket – selv om det kanskje ikke alltid avspeiles i antallet betalende medlemmer, tror jeg nok at de har det – og selv om dette dreier seg om den delen av u-hjelpen som kanskje har størst oppslutning i folket, tror jeg det er viktig at man også er kritisk til de humanitære organisasjonenes søknader og deres prosjekter.

Vi skriver i innstillingen – det var et punkt som utenriksministeren ikke kommenterte, uten at det vel ligger noen uenighet i det – at departementet kanskje bør påse at søknadene fra organisasjonene har «realistiske mål og resultatkrav». For det kan tenkes at frivillige organisasjoner går i den fellen, for å si det slik, at man kanskje har for høye ambisjoner i forhold til hva man kan gjøre stilt overfor store katastrofer, og at det også er et problem som melder seg når man skal skrive rapport, at det ikke er så lett å si hva man har oppnådd i forhold til de meget ambisiøse målene man hadde med virksomheten. Kanskje det også vil bidra til at organisasjonene leverer rapporter som sier noe mer om måloppnåelse.

Til slutt en mer generell merknad. Representanten Svein Roald Hansen bemerket at han var overrasket over at Høyre stod sammen med Fremskrittspartiet om disse merknadene. Vel, jeg har den generelle holdning at det er innholdet i merknadene som teller, ikke hvem man står sammen med. Jeg har mange ganger stått sammen med hr. Hansens parti fordi det har vært substansiell enighet, og jeg kommer til å fortsette med det hvis det er enighet.

Den merknaden som han spesielt fremhevet, var vår understrekning av behovet for en uavhengig, ekstern evaluering av resultatene. Jeg regner med at det ikke er noen uenighet om at man skal evaluere resultater. Jeg regner med at det heller ikke er noen uenighet om at evalueringen bør være uavhengig. Hvis den ikke er det, er det jo ikke noen evaluering, for man kan ikke evaluere seg selv. Det er de som driver med det også, men det er ikke så vanlig. At den da må være uavhengig og ekstern – det ligger i seg selv i begrepene – er kanskje smør på flesk. Er den uavhengig, er den også ekstern, og er den ekstern, er den forhåpentligvis uavhengig. Så det regner jeg med at det ikke er noen stor uenighet om.

Jeg tror at når det gjelder norsk u-hjelp generelt – jeg har jo registrert at det i debatter om u-hjelp de senere årene også på venstresiden har dukket opp en noe større skepsis til deler av utviklingshjelpen, slik det tradisjonelt har vært på høyresiden – trenger man å ta all den type skepsis til utviklingshjelp på alvor, for de av oss som er tilhengere av også å øke bistanden i årene som kommer, er avhengig av at bistanden har betydelig legitimitet i befolkningen.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [12:40:03]: For å følge opp representanten Foss' siste innlegg: Jeg har ikke noe problem med å være enig med ham i det meste av det han sa. Jeg har også vært i en situasjon hvor jeg har sendt søknader til Utenriksdepartementet om støtte, og jeg har fått flere av dem avvist. Jeg tror nok at opplevelsen hos humanitære organisasjoner i Norge er at det ikke er noen enkel parademarsj å få innvilget støtte.

Det er viktig at vi er kritiske og stiller krav til de organisasjonene som søker, samtidig som vi ønsker å ha et nært forhold til de mest operative og de med internasjonal tyngde, fordi vi må handle raskt. Så dette tar vi med oss. Særlig siden volumene har økt, er det viktig at vi er i stand til å opprettholde et kritisk blikk og også kunne gi avslag når det er nødvendig.

Ellers er jeg helt enig i at det er viktig for legitimitete-

ten å ha et kritisk fokus på den langsiktige bistanden og den humanitære bistanden. Det har vært miljø- og utviklingsministerens og min hensikt så lenge vi har hatt ansvar, å invitere til en slik kritisk debatt og ønske den velkommen, fordi vi faktisk tror det bedrer legitimiteten til det nødvendige, nemlig fortsatt å bidra til internasjonal solidaritet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 2410)

Sak nr. 2 [12:41:19]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes innsats mot økonomisk kriminalitet (Innst. S. nr. 151 (2008–2009), jf. Dokument nr. 3:3 (2008–2009))

Ola T. Lånke (KrF) [12:41:42] (ordfører for saken): Det har fra flere regjeringer blitt gitt klare signaler om viktigheten av å bekjempe økonomisk kriminalitet. Det er antatt at de beløp i form av skatter og avgifter som unndras beskatning, og som dermed ikke kommer fellesskapet til gode, antakelig dreier seg om tosifrede milliardbeløp hvert eneste år.

Formålet med Riksrevisjonens undersøkelse har vært å kartlegge og vurdere myndighetenes innsats mot økonomisk kriminalitet. Riksrevisjonen har gjennomgått innsatsen på dette feltet i skatteetaten, toll- og avgiftsetaten, arbeids- og velferdsetaten og hos politi- og påtalemyndigheten.

Avdekking av økonomisk kriminalitet er avhengig både av politiets egeninnsats og av innsatsen i kontrolletatene. Det er også viktig med godt samarbeid mellom kontrolletatene og politiet. Samtidig er det av stor betydning at det er kompetanse og materielle og økonomiske ressurser som gjør det mulig å utføre en kvalitativ tilsyns- og kontrollvirksomhet.

Riksrevisjonens rapport viser en del urovekkende tegn i undersøkelsesperioden. For å nevne noe:

- Antall og andel bokettersyn fra skatte- og avgiftsetaten er gått ned.
- Det er nedgang i antall anmeldelser, og en tredjedel av fylkesskattekontorene har ikke fulgt anbefalingene i anmeldelsesinstruksen.
- Det er store variasjoner mellom fylkene når det gjelder kravene til og den faktiske andelen av næringsdrivende og selskaper som kontrolleres.
- Omorganiseringen av toll- og avgiftsetaten skulle bl.a. bidra til å frigjøre ressurser til prioriterte kontrolloppgaver, men det viser seg at ressursene som brukes på dette, likevel ikke har økt. Også i denne etaten er det variasjoner mellom regionene.
- Arbeids- og velferdsetaten gjennomfører ikke systematiske risiko- og vesentlighetsvurderinger av trygde- og stønadsmisbruk. Flere fylker har til dels betydelige restanser av feilutbetalinger på områdene dag-

penger og attføring, og etaten har ikke oversikt over hvor mange av sakene som er foreldet.

Dette er ikke tilfredsstillende.

Når det gjelder straffeforfølgning av økonomisk kriminalitet, har dette vært relativt stabilt i perioden 2004–2007. Oppklaringsprosenten varierer mellom politidistriktene. 17 pst. av de sakene som ikke ble oppklart, ble henlagt på grunn av manglende saksbehandlingskapasitet, og dette gjaldt 30 pst. av sakene i 2007. Dette tyder på at økonomisk kriminalitet er blitt lavere prioritert i perioden enn forutsatt i handlingsplanen mot økonomisk kriminalitet, og at ressursene til politi- og påtalemyndighetene må styrkes på dette området.

Undersøkelsen viser at samhandlingen mellom etatene som er med i undersøkelsen, ikke er god nok. I kampen mot økonomisk kriminalitet er utveksling av informasjon etatene imellom helt avgjørende. Samtidig må dette gjøres på en måte som ivaretar personvern hensyn.

Mulighetene for administrative sanksjoner varierer mellom etatene. Det kan være en årsak til de store beløpsmessige variasjonene mellom etatene når det gjelder saker som anmeldes. Dette er noe som må tas opp i tilknytning til behandlingen av Sanksjonsutvalgets innstilling, med sikte på en mer ensartet praksis.

Riksrevisjonen konkluderer med at det er et forbedringspotensial både når det gjelder kontrollomfang, og når det gjelder samordning av kontrollaktiviteter. Politi- og påtalemyndigheten utgjør en flaskehals i oppfølgingen av anmeldte saker.

Store omlegginger og omstillinger i skatteetaten og i arbeids- og velferdsetaten kan ha bidratt til at aktiviteten for å bekjempe økonomisk kriminalitet ikke har vært på topp disse årene. En samlet komité gir derfor uttrykk for at det kan være aktuelt med en ny undersøkelse om noen år, når omstillingene bl.a. i tilknytning til Nav-reformen har virket noe tid.

Det er et viktig politisk mål å få redusert den økonomiske kriminaliteten. Det må satses både på kontrollsidene og med forebyggende og holdningsskapende tiltak, samtidig som det skjer en oppfølging fra politimyndighetene. Økonomisk kriminalitet har stadig blitt mer internasjonalsert og organisert, noe som gir ekstra utfordringer, med samarbeid over landegrensene. Jeg regner med at Regjeringen tar fatt i de forhold Riksrevisjonen har tatt opp i undersøkelsen, og forsterker innsatsen på dette området både innenlands og i samarbeid med andre land.

Til slutt vil jeg bare opplyse at innstillingen så å si er enstemmig hele veien i komiteen, med ett unntak – Fremskrittspartiet og Høyre har lagt inn en merknad hvor de påpeker at Oslos politiet er den etaten som har den laveste oppklaringsprosenten, og ber om mer penger til Oslo-politiet.

Hilde Magnusson Lydvo (A) [12:47:10]: Riksrevisjonen har sett på myndighetenes innsats mot økonomisk kriminalitet, de såkalte hvitsnippforbryterne. Av og til har vi diskusjonen om straffenivået mellom økonomisk kriminalitet og voldsforbrytelser, og noen ganger har vi diskusjonen om hvorvidt det kan være et misforhold mellom dom-

mene i den økonomiske kriminaliteten som er utøvd, og dommene i en voldssak. Men det som det ikke skal være tvil om, er at økonomisk kriminalitet skal være prioritert i Norge, for vi skal ha tillit til vårt økonomiske system, til skattevesenet, til toll- og avgiftsmyndighetene og ikke minst med hensyn til trygderettighetene og de sidene av det offentlige velferdstilbudet.

Saksordføreren var inne på at det kunne være opptil tosfrede milliardbeløp som fellesskapet ble tappet for på grunn av økonomisk kriminalitet i Norge pr. år.

Justiskomiteen var i fjor i Kambodsja, som er det landet som er på femteplass på korrupsjonslista, og hvor demokratiet er i underskudd. Dette er et ytterpunkt, men Norge skal heller ikke være naive og ikke ta på alvor å følge opp at vi også har utfordringer på dette feltet i Norge.

Jeg tror at arbeid med forebygging på dette feltet er viktig. Hvordan vi etterforsker økonomisk kriminalitet vil ha en allmennpreventiv effekt – det blir en avveining om man skal levere de falske opplysningene til trygdekontoret, om man skal unngå å gi opplysninger om selskapets inntekter, vurdert opp mot muligheten til å bli oppdaget og eventuelt hvilken straff man skal få. Dette må vi ha med oss når vi utformer reglene for økonomisk kriminalitet.

Dette er veldig kompliserte saker, som krever kompetanse og ressurser til dem som skal etterforske dem. Det gjelder de som skal kontrollere, og det gjelder samhandlingen mellom etatene som etterforsker disse sakene, både i forhold til politi og i forhold til domstolene.

I Riksrevisjonens rapport ser vi at det er utfordringer på dette området, som også saksordføreren var inne på. Når det gjelder budsjettet for 2009, har Fremskrittspartiet lagt inn et kutt på 85 mill. kr til tolletaten og 248 mill. kr til skatteetaten. Dette er ikke med på å styrke muligheten til å få en bedre etterforskning av disse sakene.

Regjeringen har i Soria Moria-erklæringen sagt at vi vil intensivere innsatsen mot økonomisk kriminalitet. Hva har så Regjeringen gjort på dette området? Jo, vi har styrket Økokrims enhet for finansiell etterretning, som har fått elleve personer ekstra. Vi har også bevilget midler til et meget avansert spesialutviklet system for analyse av mistenkelige transaksjoner og annen finansiell etterretning. Så har vi satsset på politiet generelt, hvor bevilgningene til politi- og påtalemyndigheten er økt med over 1 milliard kr i 2009.

En del av ekstrabevilgningene til politiet kom i den tiltakspakken som kom i forbindelse med St.prp. nr. 37 for 2008–2009, hvor vi fikk 460 nye sivile stillinger i politiet. Dette vil være med på å frigjøre personale som kan jobbe nettopp med økonomisk kriminalitet, hvor vi kan ha revisorer og personer med samfunnsfaglig og økonomisk bakgrunn, som vil være sentrale i arbeidet med økonomisk kriminalitet. Det er viktig med kompetanseheving på dette feltet, slik at det blir prioritert og lagt arbeid i det. Det har vi gjort ved at det på Politihøgskolen har blitt etablert et eget årlig etterutdanningskurs, og ved at det også er lagt inn i utdanningen på Politihøgskolen.

Av de 460 sivile stillingene som kom rett før jul, har tolv nye stillinger av de 460 sivile stillingene kommet til Økokrim. Regjeringen vil utarbeide en handlingsplan på

dette feltet, og dette med samordningen og samhandlingen mellom de ulike etatene er nettopp noe av det Riksrevisjonen har påpekt. Det er jo så viktig for at vi skal nå fram mellom kontrollmyndigheten – mellom politi- og påtalemyndighet og til slutt domstolene – at vi har den rekken med oss når vi skal bekjempe dette.

En annen ting som er viktig, er at vi også fokuserer på at dette har internasjonale forgreninger, og at vi har dette med oss i arbeidet.

En ting jeg har tenkt på med hensyn til økonomisk kriminalitet, er at det ikke skal lønne seg, og at vi har mulighet for inndragning av eiendom, dyre biler og andre ting man har tilegnet seg gjennom økonomisk kriminalitet. Her skal Politidirektoratet om kort tid legge fram en rapport, og det er viktig at Regjeringen også tar dette med i handlingsplanen om økonomisk kriminalitet som kommer mot slutten av sommeren.

Det var også påpekt at Oslo-politiet har utfordringer på dette området. I budsjettet for 2009 har vi også lagt inn 12 mill. kr til tre nye team for økonomisk kriminalitet, noe som tilsvarer 18 årsverk. Av den tiltakspakken på 460 sivile stillinger var det 100 som gikk til Oslo politidistrikt.

Jeg vil til slutt påpeke at jeg og komiteen mener at det er viktig at vi ser på en ny evaluering av arbeidet med økonomisk kriminalitet i lys av endringene i Nav-reformen og at det nå skal foreligge en handlingsplan, og på hvilke nye tiltak vi kan sette i gang i dette viktige arbeidet.

Odd Einar Dørum (V) [12:52:58]: Jeg tok ordet i ettertenksomhet over komitéinnstillingen og bakgrunnsrapporten som begge er solide. Jeg tror vi må være så åpne og ærlige å si at dette er et felt hvor samfunnet springer langt etter den kriminaliteten som foregår. Det bekymrer selvfølgelig alle, og det bør det jo gjøre, for man stjeler jo fra felleskassen på ulike måter så det suser etter. Så jeg tok ordet for å si dét, og for å si to ting til.

Av og til skal man hylle noen ukjente helter. Noen av de heltene som bekjemper denne kriminaliteten, som jeg har oppdaget i ulike deler av mitt liv, er skatterevisorer – folk som virkelig står på og gjør en helteinnsats. Jeg har behov for å si det fra Stortingets talerstol. Det er ikke alltid de får den anerkjennelsen, men det synes jeg de fortjener.

Så må jeg si at på ett område, som jeg også har jobbet noe med de siste årene, og som ikke berøres av denne rapporten, f.eks. forsikringssvindel, er vi jo omtrent så nær vi kan komme et lovtomt rom som overhodet mulig. Det vet vi jo fra forsikringsbransjens statistikk over alle dem som krever et eller annet tilbakebetalt fra et selskap, og så får avslag, og så kan vi måle det mot de avslagene som aldri påklages. Det er klart at det er en dyp bekymring med hensyn til det. Hvis vi bare ser på de tallene alene, som veltes utover norske forsikringstakere i form av økte premier hvert eneste år, er vi borti et meget alvorlig forhold.

Bak dette igjen ligger det mange forhold. Noen av forholdene er de som knytter seg til den internasjonale kriminaliteten med biltyverier, og hvor svarte og hvite penger veksler om hverandre som det passer, på tvers av verden rundt oss.

Jeg tok ordet nærmest for å si at dette er et felt som vi

må ha et betydelig trykk på. Og jeg tror ikke det er noen som skal gå inn i dette på noen annen måte enn å si ydmykt at her er det utrolig mye ugjort. Men én ting vil iallfall Venstre signalisere særdeles kraftig: Det er kortsiktig politikk – ja, det er bortimot strutsepolitikk – å redusere toll- og avgiftsetaten og alle de etater som er satt til å sørge for at lov og orden blir håndhevet på en skikkelig måte i vårt samfunn.

Statsråd Trond Giske [12:55:20]: Det er, som saksordføreren sa, en enstemmig innstilling som foreligger fra komiteen, og det er bare å si at Regjeringen også slutter seg fullt ut til det komiteen sier om at

«en effektiv bekjempelse av økonomisk kriminalitet er viktig både av allmennpreventive hensyn og for tilliten til politiet, påtalemyndigheten og domstolene».

Dette er helt i tråd med Soria Moria-erklæringen, der Regjeringen sier at vi vil «intensivere innsatsen mot økonomisk kriminalitet». Viktige sider av Regjeringens innsats på dette området vil framgå av kommentarene i mitt innlegg, og sikkert også i finansministerens, og av mer konkrete merknader fra min side på Justisdepartementets område.

Det er helt riktig, som komiteen sier, at det er viktig å forebygge økonomisk kriminalitet. Det er antatt at den allmennpreventive effekt av reaksjoner er spesielt stor innenfor økonomisk kriminalitet, der kriminaliteten ofte beror på en veloverveid kalkulasjon av gevinstpotensialet opp mot risiko for oppdagelse og eventuell reaksjon. I tråd med dette har også Regjeringen de siste årene økt innsatsen mot økonomisk kriminalitet. Et mål har bl.a. vært å øke allmennprevensjonen innenfor økonomisk kriminalitet.

I forhold til tilliten til politiet gjorde Politidirektoratet en nasjonal innbyggerundersøkelse om politiet 2008, hvor publikum i undersøkelsen fikk direkte spørsmål om tilliten til politiet. Der svarer 83 pst. at de har tillit til politiet. Det er et høyt tall, men det kan selvsagt alltid jobbes for en forbedring. Det er meningen at man regelmessig gjør slike undersøkelser, så vi får et godt verktøy. Resultatene skal legges inn i Politimesterens styringsverktøy, og bl.a. brukes aktivt i styringsdialogen mellom Politidirektoratet og det enkelte politidistrikt.

I innstillingen peker komiteen også på at

«avdekking av økonomisk kriminalitet både er avhengig av politiets egeninnsats og innsatsen til kontrolletatene».

Jeg overlater til andre å svare for kontrolletatene, men for Justisdepartementets vedkommende er det viktig å nevne Økokrims Enheten for finansiell etterretning, som er styrket med elleve personer og har fått betydelige midler til et meget avansert og spesialutviklet system for analyse av mistenkelige transaksjoner og annen finansiell etterretning. Systemet ble satt i produksjon våren 2008 og genererer analyserapporter som vil være utgangspunktet for å initiere etterforskning av personer i politidistriktene. Sett i lys av de øvrige tiltak for å styrke innsatsen mot økonomisk kriminalitet har vi stor tro på at dette vil generere en økt egenproduksjon av økonomiske straffesaker i politiet, herunder også økt allmennprevensjon.

Jeg deler komiteens bekymring når den skriver at det er svært uheldig dersom kontrollatater unnlater å anmelde saker på grunn av «manglende ressurser/prioriteringer» i politiet. Det er nettopp en av grunnene til at Regjeringen satser mye på dette området.

Jeg er ikke sikker på at det er riktig å snakke om en manglende prioritering innenfor politiet når det gjelder innsatsen mot økonomisk kriminalitet. Riksadvokaten sier for sin del at det er «intet holdepunkt for at politiet har brukt en for stor andel av sine ressurser på bekjempelse av andre kriminalitetsformer». Jeg er enig med Riksadvokaten i den vurderingen. Det er vanskelig å se for seg at politiet skulle redusere innsatsen på andre områder.

Regjeringen har satt i verk en rekke tiltak for å styrke politiet generelt. Denne styrkingen av politiet øker også politiets evne til å satse på de enkelte sakstyper, herunder økonomisk kriminalitet. Det vil til enhver tid være den samlede ressursmengde til politiet og hvordan man utnytter de ressursene politiet har tilgjengelig, som avgjør hvor mye man kan gjøre, hvilken satsing man kan ha, herunder selvsagt også satsingen på økonomisk kriminalitet.

Det er alltid nyttig å få slike gjennomganger som Riksrevisjonen har hatt. Vi noterer oss selvsagt det komiteen sier, og det vil også være viktige innspill i utarbeidelsen av en ny handlingsplan mot økonomisk kriminalitet.

Statsråd Kristin Halvorsen [13:00:00]: Det er en viktig rapport som Riksrevisjonen har kommet med, om noe av det som er avgjørende for at folk skal ha trygghet for at vi alle er med på å bidra til spleiselaget, og at ingen skal lure seg unna. Det er nettopp det man driver med i skatteetaten og i toll- og avgiftsetaten.

Jeg mener selv at dette er et veldig viktig område å prioritere, og vi har fokusert veldig sterkt på skatte- og avgiftsunndragelser i denne perioden. Også internasjonalt er det nå et helt annet fokus på å bekjempe skatteparadis. Det har kommet i kjølvannet av finanskrisen. Temaer som det tidligere ikke var mulig å få noe gehør for, f.eks. samordning av sanksjoner mot land som ikke åpner for informasjon, har man nå en helt annen forståelse for.

Jeg tror at Odd Einar Dørum var inne på noe som er veldig viktig. Jeg vil gjerne si noe om det først, for når man går gjennom eventuelle svakheter, er det utrolig viktig at det ikke tegner det generelle bildet av det arbeidet som gjøres. Vi har en effektiv skatteetat og en effektiv toll- og avgiftsetat, først og fremst fordi de etatene består av kompetente mennesker som vet hva de holder på med – for dette er et krevende område, der det man har av erfaring og innsikt, kommer veldig godt med. Det gjøres et utrolig viktig arbeid på dette området.

Vi har styrket innsatsen betydelig når det gjelder disse etatene, i løpet av denne perioden – 140 mill. kr som et engangsbeløp og 240 mill. kr totalt som en opptrapping når det gjelder ressurser. Riksrevisjonen peker på svakheter – under to overskrifter. For det første påpeker de at skatteetatens og toll- og avgiftsetatens bokettersyn og virksomhetskontroller har gått ned i den perioden de har vurdert, fra 2004 til 2007. Riksrevisjonen har konkludert med at dette ikke er i tråd med forutsetningene, nemlig økt

innsats i den perioden. For det andre viser undersøkelsen at det er for store regionale variasjoner i det arbeidet som gjøres.

La meg så gå igjennom ankepunktene og fortelle Stortinget hva vi har tenkt å gjøre med det. Vi har en veldig klar oppfatning av at nedgangen i kontroller i den perioden som Riksrevisjonen påpeker, er av midlertidig karakter. Det er en følge av krevende omstillinger i forbindelse med reorganisering av skatteetaten og av mange utskiftninger i stillingene knyttet til kontrollarbeid. Da er vi tilbake til det at det er viktig med kompetanse. Derfor har vi nå, etter hvert som den store omorganiseringen begynner å nærme seg slutten, og etter hvert som vi satte i gang tiltak i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett i 2008 og styrket etaten, tatt tak i det problemet som Riksrevisjonen påpeker. Jeg vil selvfølgelig her følge nøye med på at vi har gode resultater videre.

Så til det som Riksrevisjonen påpeker, at det er en uakseptabelt stor variasjon fylkene imellom med hensyn til hvem som kontrolleres. Vi har allerede tatt opp dette med de etatene dette gjelder. Vi har tatt opp dette i styringsdialogen med Skattedirektoratet, og det er fulgt opp helt konkret i styringsbrevet til Skattedirektoratet for 2009 på bakgrunn av den kritikken som kommer fra Riksrevisjonen.

Riksrevisjonen har også påpekt at antall anmeldelser fra skatteetaten til politi- og påtalemyndigheten har gått ned i perioden, og at om lag en tredjedel av fylkesskattekontorene ikke har fulgt anbefalingene i anmeldelsesinstruks. Vi har allerede bedt Skattedirektoratet om å presisere overfor skattekontorene at denne gjeldende anmeldelsesinstruks skal etterleves. Det ble gjort i brev den 21. november 2008. Vi har sett det som nødvendig at Skattedirektoratet går igjennom denne anmeldelsesinstruks – og det arbeidet har Skattedirektoratet gått i gang med.

Så over til toll- og avgiftsetaten: Der har vi det samme bildet, ikke at det er nedgang, men at antall kontroller ikke har økt. Det påpekes av Riksrevisjonen. Vi er enig med komiteen i at dette ikke er en heldig utvikling. Men vi vil gjerne understreke veldig klart at toll- og avgiftsvirksomheten har fått mye bedre resultater, og at de har avdekket mange alvorlige overtredelser. Dette er noe som har økt betydelig i perioden. Når det gjelder Toll- og avgiftsdirektoratets område, viser Riksrevisjonen til at det anmeldes forholdsvis få saker til politiet, og at det her er en betydelig variasjon regionalt. Toll- og avgiftsetaten har utarbeidet veiledende retningslinjer til bruk i denne type saker. Vi har også tatt opp med Toll- og avgiftsdirektoratet at vi ønsker at det presiseres overfor tollregionene at hensynet til likebehandling av de toll- og avgiftspliktige skal ivaretas når det gjelder anmeldelser. Og vi har i samme brev uttalt at retningslinjene for anmeldelser bør ha samme formelle status i toll- og avgiftsetaten som i skatteetaten. Det lave antallet formelle anmeldelser til politi- og påtalemyndighet må selvfølgelig ses i sammenheng med tollmyndighetenes praksis med forenklet forelegg i de mindre smuglersakene. Men arbeidet med en formell instruks rundt dette er nå satt i gang i Toll- og avgiftsdirektoratet.

Det siste punktet jeg har tenkt å kommentere, dreier seg om behovet for større grad av samordning mellom etatene i dette veldig viktige kontrollarbeidet. Fra Finansdepartementets side har vi i Ot.prp. nr. 31 for 2007–2008 – som vi la fram for et års tid siden – lempet på adgangen til å gi opplysninger til politi- og påtalemyndighet om antatte lovbrudd som går ut over de områdene vi har ansvaret for. Det er et bidrag til bedre samordning og bedre kontroll på dette området.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 2410)

Sak nr. 3 [13:08:12]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av Innovasjon Norge som statlig næringsutviklingsaktør (Innst. S. nr. 152 (2008–2009), jf. Dokument nr. 3:4 (2008–2009))

Ingvild Vaggen Malvik (SV) [13:08:44] (ordfører for saken): Den internasjonale finanskrisen og nedgangstidene – med arbeidsløsheten på vei oppover – viser hvor viktig Innovasjon Norge er for landet. Det handler om evne til å hjelpe fram omstilling og til å skape nye, framtidsrettede arbeidsplasser. Derfor bør vi lese og lytte til Riksrevisjonens undersøkelse av Innovasjon Norge om lag fem år etter etableringen – eller rettere sagt fem år etter fusjoneringen av de næringsrettede virkemidlene i Statens nærings- og distriktsutviklingsfond, Statens veiledningskontor for oppfinnere, Norges Turistråd og Norges Eksportråd.

I forbindelse med etableringen av Innovasjon Norge la Stortinget til grunn at sammenslåingen av fire virksomheter til én skulle sikre en mer målrettet innsats av de næringsrettede virkemidlene og en mer brukervennlig organisering. Vi må lære av de svakhetene som er avdekket i undersøkelsen og sørge for at Innovasjon Norge rustes enda bedre for å bidra til ny virksomhet over det ganske land – og til å holde ledigheten nede.

Komiteen står samlet om vesentlige deler av innstillingen, og jeg vil derfor gjøre greie for de viktigste punktene her. Jeg regner med at Høyre og Fremskrittspartiet vil gjøre greie for sine egne merknader.

Men jeg vil gjerne få komme med en liten kommentar til Fremskrittspartiet, som åpenbart mener at Innovasjon Norge i større grad skulle bidra til sentralisering: Næringsutvikling i distriktene er utvilsomt et av hovedmålene som Stortinget har gitt Innovasjon Norge.

Målet med Riksrevisjonens undersøkelse har vært å belyse om Innovasjon Norge fungerer effektivt som statlig næringsutviklingsaktør ut fra de målene som er satt. Innovasjon Norges hovedmål er å fremme bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling i hele landet, og å utløse ulike distrikters og regioners næringsmessige muligheter gjennom å bidra til innovasjon, internasjonalisering og profilering. Riksrevisjonens undersøkelse får

fram nyttig kunnskap om hvordan målsettingene er fulgt opp. Og det skjer mye bra i virksomheten. Samtidig avdekkes betydelige svakheter, som bør vies oppmerksomhet framover.

Riksrevisjonen påviser at bare om lag halvparten av Innovasjon Norges støtte går til prosjekter som er registrert som innovative. Innovasjon Norges virkemidler skal også ivareta andre mål enn innovasjon. Men komiteen er enig i at innovasjonsgraden er for lav ut fra de målene som Stortinget har satt. Komiteen mener derfor at det er nødvendig med bedre politisk oppfølging av målene om nyskaping framover, slik at Innovasjon Norge i større grad makter å finne og utvikle flere innovative prosjekter. Det er tydelige mål.

Selv om Innovasjon Norge også har andre mål, er arbeidet med nyskaping på ulike områder sentralt i framtiden. Her kan vi bli bedre. Dette området må derfor Innovasjon Norges oppdragsgivere og eierdepartement følge opp framover. Det er knyttet risiko til å satse på nye teknologier og produkter. Komiteen mener derfor at Riksrevisjonen stiller et betimelig spørsmål, om Innovasjon Norge i større grad burde støtte risikoutsatte prosjekter. Det er nødvendig at Nærings- og handelsdepartementet foretar en gjennomgang av dette, slik departementet har varslet.

Riksrevisjonen er også tydelig på at samhandlingen mellom Innovasjon Norges virksomhet i utlandet og den norske virksomheten er for svak.

Innovasjon Norges viktigste partnere, som fylkeskommunene og NHOs regionkontorer, framhever at Innovasjon Norge fremdeles i stor grad opererer som en bank, og at de i for liten grad arbeider utadrettet, bl.a. for å utvikle gode prosjekter og skape nettverk for næringsutvikling i regionene. Komiteen mener det er viktig at Innovasjon Norge er i stand til å prioritere den utadrettede virksomheten knyttet til rådgiving, kompetanseoverføring og nettverksbygging for bedrifter og etablerere.

En kritikk jeg mener bør framheves, er det store antallet oppdragsgivere og vanskene med koordinering og tydelig eierstyring. 40 oppdragsbrev fra fem departementer og fra fylkesmenn og fylkeskommuner samt en omfattende virkemiddelportefølje er en invitasjon til målkonflikter og mindre kraft i arbeidet med næringsutvikling. Nærings- og handelsdepartementet uttaler at sektordepartementene har ansvaret for egne virkemidler, og at det er krevende å få en sammenslutning som Innovasjon Norge til å fungere optimalt. Jeg vil understreke komiteens syn, at Nærings- og handelsdepartementet som eierdepartement har ansvaret for koordineringen mellom de ulike departementene og oppdragsgiverne, og at muligheten for å utøve denne funksjonen må styrkes. Dette må også omfatte en sterkere faglig styring og samordning.

Komiteen deler Riksrevisjonens vurdering av at det er behov for ytterligere samordning og styring også av faglig karakter. Det må ikke minst gjelde når nye programmer settes i gang, og når nye virkemidler tas i bruk. Komiteen anser at det bare er Nærings- og handelsdepartementet som kan inneha rollen som et aktivt eierdepartement.

Nærings- og handelsdepartementet varsler at de i 2009 vil starte arbeidet med en helhetlig evaluering av Innova-

sjon Norge, som da har vært i virksomhet i om lag fem år. Jeg vil understreke – og det tror jeg er på vegne av hele komiteen – at Innovasjon Norge er liv laga. De gjør en krevende og god innsats for å bidra til utvikling av framtidens arbeidsplasser. Derfor er det Stortingets og Regjeringens ansvar på best mulig måte å støtte opp om dette viktige arbeidet som angår folk i hele landet.

Sigvald Oppebøen Hansen (A) [13:15:02]: Riksrevisjonen skriv i sitt dokument at Innovasjon Norge har ein kompleks organisasjon og forvaltar eit breitt spekter av ordningar som skal møte mange behov, og vidare at dei ulike departementa sine krav og føringar til løyvingar føreset god koordinering.

Ja, det har Riksrevisjonen heilt rett i. Det er viktig at departementa følgjer opp samordninga seg i mellom når det gjeld styringa av Innovasjon Norge. I 2010, når fylka kjem inn på eigarsida i organisasjonen, vil det bli stilt ytterlegare krav til samhandling og samarbeid mellom eigarane og oppdragsgjevarane, slik at Innovasjon Norge kan tilby eit heilskapleg tilbod til bedrifter og gründerar i Noreg.

Som politikarar må me alle vere opptekne av at verkemiddelaktørar samarbeider nært og har god oversikt over dei samla verkemidla. Innovasjon Norge har eit omfattande kontornettverk både nasjonalt og internasjonalt.

Innovasjon Norge skal med sin kompetanse og sitt nærvarer regionalt, nasjonalt og internasjonalt leggje til rette for god koordinering av innovasjonspolitikken og næringspolitikken. Regjeringa varslar i St.meld. nr. 7 for 2008–2008, populært kalla innovasjonsmeldinga, at dei vil setje i verk evaluering av Innovasjon Norge for m.a. å få svar på om Innovasjon Norge sine verkemiddel er tilpassa kundane sine behov. Dette er viktig for å setje verkemiddelapparatet betre i stand til å møte framtidige behov i næringslivet.

Internasjonalt nærvær, kontakt og samarbeid er viktig for eit innovativt norsk næringsliv. Derfor må internasjonalisering vere ein vesentleg del av Innovasjon Norge sitt arbeid. Det offentlege verkemiddelapparatet og utanriksstenesta representerer ein ressurs for bedrifter som har eller ønskjer å ha eit internasjonalt engasjement. Regjeringa er tydeleg på at Innovasjon Norge skal bidra til auka internasjonalisering av norske bedrifter. Da er det sjølvstøtt ein tankekross at Riksrevisjonen sine undersøkingar peikar på at distriktskontora kan ha manglande kompetanse knytt til eksport og internasjonalisering, og at Innovasjon Norge sitt internasjonale arbeid i liten grad er integrert i selskapet si verksemd. Men da er det også grunn til å leggje til at det har skjedd mykje positivt i Innovasjon Norge sitt arbeid med internasjonalisering sidan oppstarten for fem år sidan. Likevel er det vesentleg at organisasjonen styrkjer sitt arbeid på dette området og sikrar endå betre samarbeid mellom kontora heime og ute.

Innovasjon Norge sitt hovudmål er å fremje bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønsam næringsutvikling i heile landet og å utløyse dei næringsmessige moglegheitene til ulike distrikt og regionar gjennom innovasjon, internasjonalisering og profilering.

I 2007 utgjorde Innovasjon Norge sine løyvingar i form av tilskot, lån eller garantiar til saman 4,7 milliardar

kr. Innovasjon Norge sitt arbeid blir systematisk evaluert gjennom selskapet sine mål- og resultatstyringssystem, dei årlege kundeeffektundersøkingane og jamlege evalueringar. Mitt håp og mi tru er at dette evalueringsarbeidet har gjort at Innovasjon Norge allereie er i ferd med å bli meir effektiv, meir kundevenleg og meir målretta enn det som Riksrevisjonen sin rapport avdekkjer.

Det er viktig ikkje å bruke innovasjonsomgrepet for snevert. For å utløyse innovasjon og nyskaping krevst det eit breitt spekter av verkemiddel. Støtte til omstillingsprosjekt, effektiviseringsarbeid, kompetansebygging og nettverksaktivitetar kan vere grunnleggjande for å oppnå innovasjon. Det er slik at Innovasjon Norge har ei viktig rolle å spele på alle desse områda.

Eg vil òg nemne at Innovasjon Norge, SIVA og Norges forskningsråd har hatt ei samarbeidsavtale for perioden 2005–2008, og partane vil inngå ei ny slik avtale for perioden 2009–2013. Føremålet med avtalene er å skape eit meir heilskapleg verkemiddelapparat på innovasjonsområdet. Det at mange framleis opplever Innovasjon Norge som ein bank, og at enkelte distriktskontor meiner at dei har fått for lite opplæring og oppdatering av sin kompetanse, er bekymringsfullt. Det er òg grunn til å merke seg at undersøkinga òg tek opp spørsmålet om ikkje Innovasjon Norge i større grad burde gje støtte til meir risikoutsette prosjekt.

Regjeringas politikk er at fleire oppgåver og meir ansvar skal delegerast til lokale og regionale nivå. Føremålet med fleire regionale oppgåver og større regionalt ansvar i innovasjons- og næringspolitikken er å utnytte regionale moglegheiter, fortrinn og satsingar på ein betre måte. For Innovasjon Norge inneber regionaliseringa som tidlegare nemnt at fylkeskommunane kjem inn på eigarsida av selskapet – med 49 pst. – med verknad frå og med 1. januar 2010. Den nye eigarkonstellasjonen skal leggje til rette for betre samordning av innovasjons- og næringspolitikken på regionalt og nasjonalt nivå. Felles mål er ein føresetnad for at dette skal lukkast.

Den varsla evalueringa som Regjeringa vil setje i verk i løpet av året, skal gje svar på om dei måla som er sette for selskapet, blir oppnådde på ein god og effektiv måte. Eit naturleg utgangspunkt er ei vurdering av Innovasjon Norge sine tenester som har som siktemål å fremje innovasjon, internasjonalisering, regional næringsutvikling og profilering av Noreg og norsk næringsliv internasjonalt. Det må også vurderast om Innovasjon Norge sin tenesteportefølje er effektiv, oversiktleg og tilgjengeleg for brukarane. Vidare må forholdet mellom dei ulike sektorpolitiske ordningane vurderast. Riksrevisjonen sin rapport peikar på at det er behov for betre samordning og styring, også av fagleg karakter, for å sikre måloppnåing for selskapet.

Regjeringa vil òg vurdere korleis dagens organisering av verkemidla varetek behovet for medfinansiering av større regionale og nasjonale prosjekt. Evalueringa vil danne grunnlaget for eventuelle endringar i prioritering og innretning av selskapets verkemiddel. Dette kan vere nødvendig for å setje Innovasjon Norge i stand til å møte behovet i morgondagens næringsliv. Da vil sjølvstøtt dei problem-

stillingane som Riksrevisjonen tek opp i sin rapport, vere viktige element.

Kåre Fostervold (FrP) [13:23:28]: Riksrevisjonen har gjort en grundig jobb i sin evaluering av Innovasjon Norge og kommet frem til det som Fremskrittspartiet har fryktet i mange år, nemlig at Innovasjon Norge bærer preg av å være et politisk verktøy for å innfri enkelte partiers politiske målsettinger, fremfor å være et virkemiddelapparat som støtter bedriftsetablering og innovasjonsprosjekter i næringslivet.

Undersøkelsen som Riksrevisjonen har gjennomført, viser at kun halvparten av de prosjektene som har fått støtte gjennom Innovasjon Norge, har et element av innovasjon i seg. Og av den halvparten som er registrert som innovative prosjekter, er det kun halvparten av den igjen som har en innovasjonsgrad som bidrar til nye produkter eller nye tjenester, dvs. at av hele den porteføljen som Innovasjon Norge har, er det kun 25 pst. av midlene som går til det som bedrifter og folk flest mener Innovasjon Norge skal drive med.

Da har vi et problem, og det kan kanskje forklare alle de henvendelsene vi får fra skuffede gründere og fra næringsfolk som har vært i kontakt med Innovasjon Norge. Det er tydelig at det er stor forskjell mellom forventninger og realiteter når det gjelder hva Innovasjon Norge skal drive med. I utgangspunktet tror jeg de fleste har en formening om at Innovasjon Norge skal bidra til nyskaping og være en samarbeidspartner i et marked der private investorer ikke tør ta risiko. De skal bidra med kompetanse og erfaring, og være en kanal for å få realisert prosjekter med et fremtidspotensial. Det er i den konteksten vi politikere fremhever Innovasjon Norge – som et statlig virkemiddel.

Dessverre er det ikke den erfaringen mange har etter å ha vært i kontakt med Innovasjon Norge. Når søkerne vet at det for 2007 ble gitt tilsagn om 4,7 milliarder kr i lån, tilskudd og garantier til selskapet, og politikerne hele tiden viser til selskapet når de får henvendelser fra næringslivet og gründere, så er det en kollisjon mellom virkelighetsoppfatninger som er vanskelig å forholde seg til for dem som oppfatter det som vanskelig å komme gjennom nåløyet.

Det betyr ikke at Fremskrittspartiet mener at alle prosjekter skal få støtte – det er nok en mikset blanding av søkere til virkemidlene – men vi opplever at det er en gryende mistillit til virkemiddelapparatet, og det kan føre til at mange gode prosjekter aldri søker og blir realisert fordi man opplever at den type risikokapital som Innovasjon Norge skulle bidra med, er utilgjengelig.

Innovasjon Norges rammer preges også av mange politiske føringer som ikke ivaretar intensjonen om innovasjon. Blant mange av de hensyn Innovasjon Norge må ta, er bl.a. hensynet til distrikt, kjønn og næringsområde. Det medfører at potten som er tilgjengelig for f.eks. en mannlig gründer fra Oslo, er svært begrenset uansett hvor godt prosjekt vedkommende skulle ha. Er man derimot en kvinnelig gründer fra en fjellgrend, har man en mye større sjanse til å få realisert prosjektet sitt med bidrag fra Innovasjon Norge. Etter Fremskrittspartiets syn hemmer disse politiske intensjonene graden av innovasjon og nyskaping

i prosjektene, noe som kan føre til at vi går glipp av mange potensielle arbeidsplasser.

Et annet problem som Innovasjon Norge står overfor, er at det er mange ulike departementer som gir bevilgninger, med ulike styringssignaler og føringer for bruken av midlene. Dette er ikke noe som søkere nødvendigvis er klar over, og det skapes urealistiske forventninger om hvor mye av midlene som er tilgjengelig for den enkelte søker.

Det bør kanskje vurderes om midlene som er fremforhandlet gjennom jordbruksoppkjøret, bør forvaltes av andre enn Innovasjon Norge. Disse midlene er i liten grad rettet inn mot innovasjon, men fungerer mer som støtte til landbrukets omstillingsarbeid. Allikevel er de en del av den store potten som mange tror de kan søke om midler fra. Når de da får beskjed om at dette er midler som er bundet opp til en spesiell næring, er det med på å svekke inntrykket av den rollen som folk flest tror Innovasjon Norge skal inneha i næringslivet. Fremskrittspartiet har ikke konkludert i dette spørsmålet, men vi håper at dette er noe som blir vurdert i den evalueringen av Innovasjon Norge som nå skal finne sted.

Riksrevisjonens rapport er viktig i arbeidet med å gjøre virkemiddelapparatet vårt så godt som mulig og et godt bidrag i den evalueringen. Men vel så viktig er det at de politiske partiene selv evaluerer sin holdning til virkemiddelapparatet og kanskje spesielt sin holdning til hva Innovasjon Norge skal være: Skal det være et organ for å fremme innovasjon, nyskaping og nye fremtidige arbeidsplasser, eller kun et apparat for å kanalisere penger til enkelte velgergrupper?

Skal vårt statlige virkemiddelapparat nyte den respekten vi forventer, bør det kanskje i større grad gjenspeile de forventninger vi har til det.

Torbjørn Hansen (H) [13:29:05]: Målet med Riksrevisjonens undersøkelse har vært å belyse om Innovasjon Norge fungerer effektivt som statlig næringsutviklingsaktør. Målsettingene for Innovasjon Norge er å fremme bedriftsøkonomisk og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling i hele landet, og utløse ulike distrikters og regioners muligheter gjennom å bidra til innovasjon, internasjonalisering og profilering.

Høyre mener det er alvorlig at Riksrevisjonen påviser at bare om lag halvparten av Innovasjon Norges støtte går til prosjekter som er registrert som innovative. Riktignok har andelen gått noe opp fra 2005 til 2007, men innovasjonsgraden er for lav ut fra de mål som er satt for selskapet.

Det er klart at noe bør gjøres når Riksrevisjonen stiller spørsmål ved om Innovasjon Norge i større grad burde støttet mer risikoutsatte prosjekter, og når både kundeansvarlige og Innovasjon Norges kunder mener at det er vanskelig å få oversikt over virkemiddelporteføljen og at det er rom for forbedringer.

40 oppdragsbrev samt en omfattende virkemiddelportefølje kan skape krevende styringsutfordringer. En samlet komité merker seg at Nærings- og handelsdepartementet uttaler at sektordepartementene har ansvaret for

egne virkemidler, og at det er krevende å få en sammenlutning som Innovasjon Norge til å fungere optimalt. Men det er Nærings- og handelsdepartementet som eierdepartement som har ansvaret for koordinering mellom de ulike departementer og oppdragsgivere, og muligheten til å utøve denne funksjonen må styrkes. Jeg vil påstå at behovet for en evaluering av systemet ligger åpent i dagen.

Et virkemiddelapparat som ikke når sine mål, er i gode dager en kostbar affære. I dårlige dager er konsekvensene større. Landet er nå inne i en alvorlig finanskrisen, der vi daglig hører om konkursras og nye arbeidsledige. Ledigheten har steget med 25 000 personer siden september i fjor, og den har ikke steget så raskt siden krisen på 1980-tallet. I en slik situasjon er det ekstra viktig at det virkemiddelapparatet som er bygd opp for å støtte norsk næringsliv, verdiskaping og innovasjon i særdeleshet, fungerer på en god måte. Målsettingen må være at norsk økonomi skal komme styrket ut av krisen. Da vil evne til nyskaping og innovasjon være et viktig konkurransefortrinn for både bestående og nye bedrifter.

Nærings- og handelsdepartementet vil i 2009 starte arbeidet med en helhetlig evaluering av Innovasjon Norge som da har vært i virksomhet med dagens portefølje av aktiviteter i ca. fem år.

Høyre har ved flere anledninger foreslått en slik evaluering. Blant annet gjorde vi dette i fjor i forbindelse med behandlingen av representantforslag fra Fremskrittspartiet om i større grad å gjøre Innovasjon Norges virkemidler landsdekkende og tilgjengelige for alle søkere. Høyre foreslo da, sammen med Kristelig Folkeparti, at det skulle foretas en helhetlig evaluering av det offentlige virkemiddelapparatet for bedriftsrelatert støtte, og at det spesielt skulle legges vekt på resultatopptjening, kriteriene for tildeling og om systemene er tilpasset brukerne samt at det i evalueringen foretas en vurdering av både fylkeskommunen og Innovasjon Norge som aktører i dagens virkemiddelapparat. Høyre er derfor glad for at en slik evaluering nå iverksettes.

Høyre er ikke uenig i at det også framover bør være rom for å ta distriktpolitiske hensyn i det offentlige virkemiddelapparatet, fordi det er ønskelig å sikre bosetting over hele landet og øke verdiskapingen ut fra regionale forutsetninger. Men jeg tror likevel at Innovasjon Norges virkemidler i dag styres for mye av politiske særhensyn som gjør at innovasjonen og prosjektenes nytteverdi kommer litt i bakgrunnen. Innovasjonsordningene bør i noe større grad gjøres generelle og landsdekkende, slik at nye bedrifter, uavhengig av geografisk plassering, omfattes av virkeområde.

Høyre håper Regjeringens evaluering ser på Innovasjon Norge med åpne øyne, og at det blir lagt vekt på bedre måloppnåelse. Målsettingen må være ambisiøs fordi næringslivets behov i kjølvannet av finanskrisen har endret seg betraktelig.

Hans Frøde Kielland Asmyhr hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Sylvia Brustad [13:33:15]: Innovasjon Norge er et viktig virkemiddel, særlig nå, slik flere talere har vært inne på. Så er det sjølsagt viktig, og det oppfatter jeg at vi alle er enige om, at den offentlige innsatsen både er målrettet og effektiv, og derfor er det også viktig at de institusjoner som forvalter offentlige virkemidler, med jevne mellomrom blir kontrollert, slik Riksrevisjonen nå gjør.

Etter å ha hørt innlegget fra representanten Fostervold, vil jeg likevel ta sjansen på å si – jeg kan jo ikke tale på vegne av Riksrevisjonen – at vi leser ikke Riksrevisjonens påpekninger eller meninger i denne saken slik at Innovasjon Norge har blitt et politisk verktøy, som representanten Fostervold her tok til orde for og derved prøvde å ta til inntekt for sin politikk.

Etter min vurdering peker Riksrevisjonen på en rekke utfordringer som det er viktig at vi tar med oss inn i den løpende styringsdialogen vi sjølsagt har med Innovasjon Norge, og også i det mer langsiktige arbeidet med å utvikle selskapet. Det skal vi ikke minst gå igjennom i den evalueringa som vi nå skal i gang med i løpet av dette året.

Innovasjon Norge var jo flere selskaper, som representanten Vaggen Malvik orienterte om her, da de ble slått sammen for ca. fem år siden. Vi mener tida er inne for å igangsette den helhetlige evalueringa og har startet arbeidet med det. Vi ønsker, som jeg skjønner at også Stortinget gjør, å få svar på om de målene som er satt for selskapet, oppnås på en god nok og effektiv nok måte. Vi holder akkurat nå på med å utarbeide en nærmere beskrivelse av evalueringoppdraget. Det gjør vi sammen med de andre oppdragsgiverne til Innovasjon Norge. Det er en stor evaluering som nå skal lyses ut på offentlig anbud. Jeg er sjølsagt, når vi nå er i gang med dette, opptatt av både å ta med meg det Riksrevisjonen påpeker, og komiteens merknader og innspill i denne debatten i Stortinget.

Denne evalueringa skal vurdere om Innovasjon Norge når sine mål. Vi vil bl.a. se nærmere på om de tjenestene som Innovasjon Norge tilbyr, er effektive, oversiktelige og tilgjengelige nok for brukerne, slik flere talere har vært inne på. Jeg mener også at denne evalueringa må gi oss økt innsikt i resultatene av Innovasjon Norges virksomhet. Den vil dermed danne grunnlaget for eventuelle endringer i prioriteringa også av selskapets virkemidler. Vi må sikre at Innovasjon Norge til enhver tid er i stand til å møte behovene som er i næringslivet.

Jeg har merket meg at komiteen deler Riksrevisjonens vurdering, at innovasjonsgraden i Innovasjon Norges virkemidler er for lav. Det tar jeg også sjølsagt med meg.

Hovedmålet med Innovasjon Norge er som kjent å fremme bedriftsøkonomisk og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling i hele landet og utløse ulike distrikters og regioners næringsmessige muligheter gjennom å bidra til innovasjon, internasjonalisering og profilering. Men det er også slik at en del aktivitet kan være både bedriftsøkonomisk og samfunnsøkonomisk lønnsom uten at graden av innovasjon alltid er like høy. Men i denne evalueringa vil vi se på om Innovasjon Norge oppfyller sitt hovedmål og sjølsagt også alle sine delmål.

Jeg er enig med komiteen i at utfordringene knyttet til

internasjonalisering bør vies større oppmerksomhet i tida framover. Det ligger også i sakens natur – vi har et næringsliv som i større grad må konkurrere med bedrifter også i andre land, i og med at vi er et land med en svært åpen økonomi. Det merker vi også nå, i den finanskrisa vi er inne i. I mitt svar til Riksrevisjonen har jeg beskrevet noen av de utfordringene vi har hatt, knyttet til å integrere relevante deler av Innovasjon Norge i utenrikstjenesten. Jeg skal ikke gjenta de poengene her, men bare vise til at jeg erkjenner at det gjenstår mye arbeid. Dette vil vi fortsette å ha stor oppmerksomhet på, og selvsagt også se nærmere på i evalueringa.

Så merker jeg meg at komiteen mener at det bør stilles spørsmål ved om Innovasjon Norge burde støtte mer risikoutsatte prosjekter. Nå er det som kjent slik at den ordninga som heter høyriskoordninga under Innovasjon Norge, nettopp nå har fått betydelig mer penger. Det komiteen her sier, tar jeg likevel med stort alvor. Det er også naturlig å foreta en gjennomgang av det i den evalueringa som vi snart er i gang med.

Jeg er enig med komiteen i at det er positivt at Innovasjon Norge har igangsatt tiltak for å forenkle porteføljen av virkemidler i selskapet. Det er noe vi hele tida arbeider med. Jeg har også merket meg at komiteen mener det er viktig at Innovasjon Norge driver mer utadrettet virksomhet. Det tar jeg sjølsagt også med meg.

Komiteen bemerker at 40 oppdragsbrev og en omfattende tjenesteportefølje kan skape krevende styringsutfordringer. Det er jeg enig i. Her trengs det forenkling, og det trengs mer samordning. Vi har fra Nærings- og handelsdepartementets side tatt initiativet til flere ulike samhandlingsprosesser. Vi har nå bl.a. faste rutiner for samordning departementene imellom når det gjelder Innovasjon Norges ordninger, men her kan vi fortsatt bli bedre. Jeg registrerer imidlertid at selskapet synes å håndtere sine mange oppdragsgivere på en god måte.

Ved implementeringa av forvaltningsreformen 1. januar 2010 vil som kjent til sammen 49 pst. av eierskapet i Innovasjon Norge overføres til fylkeskommunene. Det vil innebære en økt utfordring knyttet til koordinering også på eiersida.

Jeg er glad for at Stortinget er enig i at det er nyttig og riktig å evaluere Innovasjon Norge, og sammen med Riksrevisjonens rapport vil evalueringa gi oss et godt grunnlag for å gjøre Innovasjon Norge til et enda bedre virkemiddel enn det som er tilfellet i dag.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3. (Votering, se side 2410)

Sak nr. 4 [13:39:59]

Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Torbjørn Hansen, Elisabeth Røbekk Nørve, Svein Flåtten og Øyvind Halleraker om reduksjon av bedriftenes administrative kostnader (Innst. S. nr. 127 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:7 (2008–2009))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på takerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Kåre Fostervold (FrP) [13:41:05] (ordfører for saken): Representantforslaget vi nå skal behandle, tar opp viktige spørsmål rundt rammevilkårene for norske bedrifter, og kanskje spesielt for små og mellomstore bedrifter.

Konkurransvilkårene for norske bedrifter er sammensatt av mange komponenter og er i mange tilfeller påvirket av internasjonale faktorer, som Stortinget i mindre grad kan gjøre noe med. Det er derfor viktig at Stortinget gjør en god jobb nasjonalt for å tilrettelegge for et konkurransedyktig næringsliv. Av de tingene vi enkelt kan forbedre, er de administrative byrdene som selskapene må forholde seg til.

Norsk næringsliv hadde i 2006 57 milliarder kr i administrative kostnader knyttet til etterlevelse av informasjonskrav i offentlig regelverk. Det er en betydelig utgift, som på ingen måte er med på å øke produktiviteten eller lønnsomheten i den enkelte bedrift. Mange land har anerkjent denne utfordringen for næringslivet sitt og har satt konkrete mål for å redusere skjemaveldet. Samtidig har de satt strenge krav for å innføre nye rapporteringskrav, for ikke å svekke konkurranseevnen.

Regjeringen la i august 2008 frem sitt svar når det gjaldt en norsk løsning for å redusere skjemaveldet, nemlig handlingsplanen «Tid for nyskaping og produksjon». Denne inneholdt en rekke tiltak, men ingen konkrete mål for hvilken kostnadsreduksjon man ønsket å oppnå. Regjeringen valgte heller ikke å forankre sitt arbeid på dette området i Stortinget, noe som forslagsstillerne etterlyser.

I tillegg viser forslagsstillerne til en rekke tiltak som kan gjennomføres for å redusere den administrative byrden for næringslivet. Regjeringspartiene er enige om at det er viktig med gjentatte debatter om dette temaet, og ønsker derfor forslaget velkommen. Allikevel forholder de seg til Regjeringens handlingsplan, som de mener sørger for det nødvendige forenklingsarbeidet. Jeg regner med at de enkelte partier redegjør nærmere for sitt syn under sine egne innlegg.

Fremskrittspartiet støtter forslagsstillerne bekymring over Regjeringens sendrekthet på dette området. Vi har i inneværende regjeringsperiode fremmet en rekke forslag om å forenkle hverdagen for norsk næringsliv samt å gjøre virkemiddelapparatet så formålstjenlig som mulig. Disse forslagene har regjeringspartiene konsekvent stemt imot, og de har vist til den planen som Regjeringen arbeidet med. Da den først kom, kom den altså som en handlingsplan og ikke som en egen stortingsmelding. Det viser at Regjeringen ikke tør å ta en reell diskusjon om hvilke målsetninger som bør legges til grunn i forenklingsarbeidet. En

plan om å forenkle hverdagen for næringslivet bør være så omfattende og målrettet at det er behov for en forankring i Stortinget. Når Regjeringen nå velger å kjøre sololøp utenfor nasjonalforsamlingen, viser det tydelig at ambisjonsnivået er for lavt. Fremskrittspartiet mener at dette er en viktig samfunnsdebatt som bør foregå i denne sal, og som et samlet storting bør få anledning til å behandle.

Vi bør, som mange andre land, sette et mål for forenklingarbeidet. Nå som det er gjort en grunnleggende kartlegging, bør det ikke være vanskelig å sette opp gode måleparametre for arbeidet. Samtidig kan en slik målsetting gjøre terskelen for å innføre nye administrative krav høyere.

Utredningsinstruksen slik den praktiseres av Regjeringen i dag, har ikke den nødvendige kraften til å evaluere viktigheten av informasjonskravet. Man kan også vurdere om Regjeringens målsetting for forenklingarbeidet, som på ingen måte er ambisiøs, blir fulgt godt nok opp.

Av de 25 tiltakene som skulle vært gjennomført innen utgangen av 2008, er det kun sju av tiltakene som er gjennomført i henhold til planen. Det betyr at selv om Regjeringen i planen la inn tiltak som allerede var gjennomført, var man langt unna å innfri sine egne forpliktelser. Det viser at det er viktig med en årlig oppfølging av planen, noe som sikkert ville vært vedtatt hvis planen ble forelagt for Stortinget. På den måten ville man i større grad sikret en fremdrift i prosjektet, som er nødvendig.

Fremskrittspartiet støtter forslagsstillerne i de påpekninger om forenklinger som ligger i saken, og som ikke er tatt med i Regjeringens handlingsplan. Blant disse forslagene ligger det enkle løsninger som raskt og effektivt vil redusere bedriftenes kostnader. Fremskrittspartiet mener at disse og flere andre forslag bør utredes og om nødvendig komme inn i en plan for å redusere bedriftenes administrative kostnader.

Til slutt vil jeg ta opp forslaget som er fremmet av mindretallet.

Presidenten: Representanten Kåre Fostervold har tatt opp det forslaget han refererte til.

Gunvor Eldegard (A) [13:46:19]: I dette representantforslaget vert Regjeringa beden om å fremja ei stortingsmelding om korleis næringslivet sine administrative kostnader kan reduserast – dette trass i at Regjeringa så seint som i fjor haust la fram ein handlingsplan for å redusera bedriftene sine administrative kostnader. «Tid til nyskaping og produksjon» er namnet på handlingsplanen som inneheldt over 120 forenklingstiltak.

Utgangspunktet for handlingsplanen var ei kartlegging Regjeringa fekk gjort i 2007, som synte at dei offentlege pålegga kostar bedriftene rundt 57 milliardar kr i året, og 70 pst. er knytte til Finansdepartementet sitt regelverk.

Næringsministeren sitt kontaktforum for forenkling for næringslivet kom òg med ei rekkje nyttige innspel til handlingsplanen som etter vårt syn er eit kraftfullt uttrykk for vilje til å betra rammevilkåra for bedriftene. Det største enkelttiltaket er vidareutviklinga av Altinn. For næringslivet er god tilgang til informasjon om offentlege ordnin-

gar, regelverk og informasjonskrav viktig for å sikra god og effektiv drift. Næringslivet skal på sikt kunna halda seg til berre éin nettportal for all innrapportering og kommunikasjon med forvaltninga. Det vil gjera rapporteringsarbeidet mindre arbeidskrevjande, noko som frigjer tid til produksjon og verdiskaping. Eg er òg glad for at det vert sett fokus på nye krav som næringslivet vert pålagt, og at det skal gjerast ei særskilt vurdering av nytte og kostnader ved utgreiing av nye reglar og informasjonskrav. Det er òg svært viktig at det vert vurdert i kvart tilfelle om det er naudsynt å stilla same krav til små og mellomstore bedrifter som til større selskap.

Det arbeidet Regjeringa gjer med forenkling, betyr aller mest for små og mellomstore bedrifter som merkar slike administrative byrder meir enn store. Mykje innovasjon og nyskaping skjer nettopp i mindre bedrifter. Difor er Regjeringa sitt arbeid med å skapa gode rammevilkår for desse verksemdene så viktig for verdiskapinga.

Det er mange regjeringar som har sett seg som mål å koma dette skjemaveldet til livs. Da Sponheim var næringsminister, gjekk han høgt på banen på dette området, men da han gjekk av som statsråd, hadde det kome fleire skjema enn da han tok til.

Næringsministeren sitt brev til komiteen, som gjer opp status i det arbeidet som no går føre seg, viser at det no er eit omfattande arbeid på gang med å følgja opp denne handlingsplanen. Det lovar godt for alle bedriftene rundt om i landet.

Eg ser det som positivt at fleire parti er opptekne av å redusera kostnadene for bedrifter. Forslagsstillerane ønskjer òg å avvikla den nye omstillingslova. Eg vil minna om at formålet med den lova er å redusera negative konsekvensar for lokalsamfunnet og for dei tilsette når det er snakk om å leggja ned ei bedrift samstundes som ein held ved like bedrifta si moglegheit til å omstilla seg. Med finanskrisa og den usikkerheita som mange føler no, trur eg det er veldig bra å ha eit lovverk rundt nedleggingar. Eg trur det vil gjera det tryggare og betre både for bedriftene og for dei tilsette.

Me er på mange måtar einige i formålet, nemleg å sørgja for meir tid til nyskaping og produksjon. Det me er ueinige om, er at det skal lagast ei stortingsmelding om saka. Fleirtalet meiner at her er det praktisk arbeid og ei raud-grøn regjering som har vilje til å gjennomføra handlingsplanen, som skal til.

Eg anbefaler tilrådinga frå komiteen om at forslaget ikkje vert vedteke.

Torbjørn Hansen (H) [13:50:32]: Jeg vil starte med å takke saksordføreren for godt utført arbeid og en god framstilling av saken.

Næringslivet har hvert år store utgifter med å etterleve informasjonskravene i det offentlige regelverket. Daværende nærings- og handelsminister Børge Brende iverksatte derfor i 2005 et kartleggingsprosjekt for å finne ut hvor store disse kostnadene er totalt sett, og få disse brutt ned på departementsnivå.

Stoltenberg-regjeringen har så fulgt opp dette arbeidet, engasjert eksterne konsulenter, og i fjor kom det på bordet

en rapport som viste at ufattelige 57 milliarder kr hvert år brukes av næringslivet til dette formålet, tilsvarende i overkant av 2,6 pst. av bruttonasjonalprodukt.

Det er ingen tvil om at rapporteringsutgifter på dette nivået er en betydelig kostnad i forhold til konkurranseevne, verdiskaping og arbeidsplasser i Norge. Når skjemaveldet koster 57 milliarder kr, skal det ikke store prosentvise reduksjonen til for at det faktisk virkelig monner for norske bedrifter og for norske næringsdrivende.

Vi politikere bruker ofte store og små tall om hverandre i debattene, og det er vanskelig å se for seg relative størrelser i næringspolitikken. Jeg vil i den sammenhengen peke på en annen viktig næringspolitisk sak, i alle fall for ikke-sosialistisk side, nemlig å fjerne formuesskatten på arbeidende kapital i bedriftene. Provenykostnaden i statsbudsjettet ved å fjerne hele denne skatten på arbeidende kapital i bedriftene er bare 10 pst. av kostnaden ved statens skjemavelde. Så klarer vi å kutte skjemaveldet med bare 10 pst. i løpet av fire år, er det en forbedring av konkurranseevnen for bedriftene tilsvarende hele denne skatten på arbeidende kapital. En del land rundt oss har langt større målsettinger enn dette. Der skal utgiftene kuttes med 25 pst. Men Stoltenberg-regjeringen har dessverre ingen slike ambisjoner for forenklingsarbeidet. Da næringsministeren la fram sin handlingsplan «Tid til nyskaping og produksjon», inneholdt planen verken lange eller kortsiktige målsettinger. Den inneholdt ikke engang et forsøk på å anslå effekten av de tiltakene som lå i planen. Jeg synes derfor det er litt pussig at representanten Gunvor Eldegard skryter av denne handlingsplanen. Handlingsplanen er som å stille til VM i høydehopp, men insistere på at listen legges på laveste merke. Regjeringen skryter av at planen inneholder 126 tiltak. Men det er ikke antall tiltak dette handler om, det handler om summen av effekt som disse tiltakene faktisk har for næringslivet.

Jeg mener det vil være en logisk oppfølging av det kartleggingsarbeidet som er gjort, at man bruker informasjonen – som er brutt ned på departementsnivå og på hver enkel lov og forskrift – til å lage konkrete mål på område etter område og så jobbe for å få til forenklinger på disse områdene. Så bør Regjeringen med jevne mellomrom, f.eks. i forbindelse med statsbudsjettet, rapportere om hvor man står i forhold til disse målsettingene. Er ambisjonen tryggere arbeidsplasser og økt verdiskaping, er dette åpenbart veien å gå.

Jeg vil særlig peke på at forenkling er viktig for små og mellomstore bedrifter, og at det er svært viktig for virksomheter som er i oppstartsfasen. Det bør være unødvendig å nevne det, men vi står midt oppe i en finanskriser der mange mister jobben. Da må det være et minimum at Regjeringen og myndighetene stiller opp med et ubyråkratisk opplegg for å etablere ny virksomhet.

I næringslivet er det nå blitt en veldig tydelig trend at små og mellomstore bedrifter organiserer seg i såkalte NUF-er, norskregistrert utenlandsk foretak. Denne selskapsformen byr på klare fordeler når det gjelder krav til innskutt egenkapital og revisjonsplikt. Jeg synes det er prinsipielt viktig at aksjeselskapsformen er tilgjengelig for gründere, og særlig for gründere som starter

ut fra et tøft utgangspunkt, som arbeidsledighet faktisk er.

Det er opplagt at dagens aksjelov er krevende. Samtidig er det uheldig dersom mange får eksponert hele sin privatøkonomi inn mot en risikabel næringsvirksomhet. NUF-ene er derfor et kjærkomment alternativ for mange. Men det er også åpenbart at NUF gir mulighet for skatteundragelse, hvitvasking, trygdesvindler og annen økonomisk kriminalitet. Jeg synes det er svært viktig at Regjeringen i dagens situasjon ikke faller for det første og beste forslaget fra forvaltningen om å stramme inn regelverket for NUF og dermed øke skjemaveldet, men tvert imot velge en annen strategi og lage en norsk aksjelov som er konkurransedyktig med NUF. Man bør prioritere forenklingens hensyn når man konkluderer i spørsmålet om revisjonsplikt. Man bør også prioritere forenklingsspektivet og lette på kravene til oppbevaringsplikt for bokføringsbilag.

Svenskene har en klart mer offensiv holdning til forenkling enn Norge. Dette er kanskje en naturlig konsekvens av at man har en borgerlig regjering i Sverige som er mer opptatt av arbeidsplasser og verdiskaping, mens vi har en sosialdemokratisk regjering som setter reguleringer og kampen mot økonomisk kriminalitet høyere. Jeg synes vi bør lære av svenskene når det gjelder forenkling. De har klare ambisjoner. De har et eget regelråd. De letter på revisjonsplikten, og de jobber med mange andre tiltak. I EU jobber man nå med en ny aksjelov for småbedrifter, uten krav til store beløp i egenkapital.

Det sier dessverre en del om Regjeringens engasjement for bedrifter og arbeidsplasser at forenklingsarbeidet er fritt for målsettinger. Det er fritt for større og effektive tiltak, og det er fritt for saker til Stortinget. Derfor er det positivt, nå seks måneder før valget, at en samlet opposisjon støtter Høyres forslag om en stortingsmelding om forenkling.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF) [13:56:04]: 99 pst. av bedriftene er små og mellomstore. Småbedriftene utgjør en stor del, og dei er kjempeviktige.

I dei små bedriftene er eigarane aktive. Dei deltek i dagleg drift, i produksjon osv., og det vert lita tid og liten kapasitet til å setja seg inn i eit til tider komplisert regelverk. Dette er for det aller meste heiderlege menneske som ønskjer å etterleva lovar, reglar, forskrifter, krav osv., men tida strekk rett og slett ikkje til.

Dette er bakgrunnen for at Kristeleg Folkeparti er med på forslaget om at me må få ei stortingsmelding om korleis ein kan få ei fornuftig forenkling av krav til små bedrifter, slik at dei har moglegheit til å leva med og til å etterleva regelverket. Det er mange forhold som burde ha vore sedde på i ei slik stortingsmelding. Eg kan nemna summarisk:

- fjerning av formuesskatten for arbeidande kapital
- eit betinga fritak for arveavgift ved generasjonsskifte i familiebedrifter
- ein aksjelov som er tilpassa små bedrifter
- oppheving av revisjonsplikta for små aksjeselskap
- ulike forenklingstiltak i meirverdiavgiftsloven
- fritak frå plikt til å levera næringsoppgåve for bedrifter med avgrensa omsetning, osv.

Heile hensikta er jo nettopp å betra leve- og overlevingsvilkåra for små bedrifter – for me treng desse bedriftene.

Leif Helge Kongshaug (V) [13:58:11]: Uavhengig av politisk ståsted – enten vi er lokalpolitikere, regionalpolitikere eller sentrale politikere – har vi et ansvar for å ha fokus på at samfunnet ikke blir så komplisert og vanskelig at noen gir opp å starte egen bedrift nettopp på grunn av problematikken rundt byråkrati og skjemavelde.

Vi lever i et komplisert samfunn, og det er mange hensyn å ta. Likevel må vi ikke være så ivrige etter rapporteringer eller utfylling av skjemaer at dette føles uoverkommelig for folk som vil starte en bedrift eller egen arbeidsplass.

Småbedrifter og gründere rammes ofte ekstra hardt av skjemaveldet. Derfor må vi ha fokus på, som flere har vært inne på, at vi må gjøre hverdagen enklere for nettopp disse bedriftene ved å fjerne unødvendige lover og forskrifter samt å forenkle innrapporteringer gjennom f.eks. bruk av internettbaserte løsninger.

Venstre ønsker i tillegg å gi selvstendig næringsdrivende mulighet til å velge et bunnfradrag på linje med og i samme omfang som vanlige arbeidstakers rett til bunnfradrag. Venstre mener også at antall fradrag generelt bør begrenses. De mest målrettede fradragene vil være store bunn- eller minstefradrag som tar høyde for at det av ulike årsaker finnes utgifter som kan betraktes som utgifter til inntekts ervervelse, og som dermed ikke skattlegges. Selvstendig næringsdrivende må dokumentere alle utgifter som går til fradrag på skattbar inntekt. For svært mange dreier det seg om mange småutgifter. De samler lapper og leverer ofte inn til regnskapskontor som tar timebetalt for å summere alle disse små utgiftene. Vi må gjøre det enklere gjennom et bunnfradrag – der man kan slå sammen – og selv om vi vet at det ikke blir millimeterrettferdighet, tror jeg samfunnet totalt sett likevel sparer penger.

Småbedriftene må vises respekt og ære og ikke gis flere skjema og administrative kostnader.

Som flere fra enkelte partier har vært inne på, er det mange gode forslag for å forenkle situasjonen for små bedrifter. Det gjelder forenklet aksjelov for småbedrifter, med bl.a. fjerning av revisjonsplikten. Det er å redusere størrelsen på aksjekapital, redusere gebyrer og rapporteringen til Brønnøysundregistrene og redusere antallet avgiftsterminer.

Dessuten bør det også gjøres enklere å ansette nummer to i et enpersonsforetak. Det er ofte greit å styre sin egen bedrift når du er alene, men det er en terskel å gå til det skritt å ansette andre og få arbeidsgiveransvar. Dette må gjøres så enkelt og smidig som mulig.

Jeg skal ikke komme inn på forskjellen på arbeidstakere og næringsdrivende når det gjelder sosiale rettigheter, men her må vi kontinuerlig jobbe for å rette opp skjevhetene. Det må ikke bli slik at det er så store forskjeller i lønn, arbeid og fritid mellom en arbeidstaker og en arbeidsskaper at det ikke er aktuelt for mange å starte egen bedrift. Det vil vi totalt sett tape på som velferdssamfunn.

Så registrerte jeg at representanten Torbjørn Hansen var

inne på det med formuesskatt, og Venstre er helt enig i at det er en særnorsk skatt som det må arbeides kontinuerlig for å få redusert.

Jeg husker med glede tilbake på da det var en mindretallsregjering fra Arbeiderpartiet og vi forhandlet om budsjett for ca. ti år siden. Da fikk vi fjernet investeringsavgiften i løpet av noen nattetimer nede på Hotel Plaza. Det synes jeg var godt jobbet. Jeg har ikke registrert i ettertid at det er noen som vil ha innført investeringsavgiften på nytt igjen. Så det skjer gode ting også i mindretallsregjeringer. Ikke minst er slike regjeringer påvirkelige for gode forslag nettopp fra dette huset, der demokratiet skal ha sitt høysete.

Til slutt ønsker jeg å fokusere på at de etatene som skal drive service overfor bedrifter, er lett tilgjengelige, er serviceorienterte og oppretter kommunikasjoner som gjør at folk som henvender seg, lett kommer til. Forslaget om en stortingsmelding synes Venstre er bra. På det viset holder vi trykket på at det er om å gjøre å gjøre det enklest mulig når det gjelder skjemaveldet, og enklest mulig i hverdagen for norsk bedrifter.

Statsråd Sylvia Brustad [14:03:27]: Da jeg i august i fjor la fram handlingsplanen «Tid til nyskaping og produksjon», var det resultatet av et omfattende arbeid i 14 departementer.

Jeg hører representanter både fra Høyre og Fremskrittspartiet si fra denne talerstolen at denne regjeringa ikke har noen ambisjoner og er sendrektig. Jeg hørte til og med representanten Hansen antyde noe i retning av at denne regjeringa ikke gjorde så mye for å bekjempe arbeidsledigheten, og viste til Sverige. Nå er det vel sånn at det høyrestyrte Sverige har større utfordringer på det området – mildt sagt – enn oss. Det kan skyldes flere ting, men det er i hvert fall ikke riktig at denne regjeringa ikke gjør absolutt det den kan for å håndtere finanskrisa og holde flest mulig mennesker i arbeid, og ikke minst for å skape nye bedrifter. Jeg er helt enig i at i det arbeidet er det sjølsagt kjempeviktig at bedrifter bruker tid på det bedrifter bør bruke tid på: drive med verdiskaping, produsere, selge sine varer – og minst mulig tid på unødige skjemaer. Det opplever jeg at vi alle er enige om.

Den jobben Regjeringa gjør på dette området, nytter. Regjeringas arbeid for forenkling sparte næringslivet for over 230 årsverk i 2008. Det er den nest største nedgangen siden målinga startet i 1998. Dette er tall fra Brønnøysundregistrene som viser at tida næringslivet brukte på å rapportere til det offentlige, ble redusert med om lag 230 årsverk i fjor. Mye av denne nedgangen henger sammen med at store deler av selvangivelsen for næringsdrivende var forhåndsutfylt for første gang. Det er sjølsagt bra. Det viser at det redskapet som Stortinget har bevilget bra med penger til, nemlig Altinn, fungerer, og vi skal sørge for at det blir enda bedre.

Vi er fra Regjeringas side sjølsagt opptatt av å vise framdriften i det arbeidet vi gjør. Derfor vil vi før sommeren legge fram en status for forenklingsarbeidet. Vi vil rapportere om framdriften i alle de tiltak som er foreslått i handlingsplanen. Vi vil i tillegg legge fram en rapport

som viser hvordan næringslivets administrative kostnader har utviklet seg mellom målepunktene 1. september 2006 og 1. september 2009.

Jeg varslet som kjent i stortingsmeldinga om innovasjon, som jeg la fram i desember, at vi skal lage en næringspolitisk strategi for små og mellomstore bedrifter. Det er en strategi som skal fremme innovasjon og forskning, bl.a. med sikte på å styrke små og mellomstore bedrifters posisjon i utlandet. Det er ingen tvil om at forenkling og reduksjon i administrative kostnader vil bli et sentralt tema og element i denne strategien, fordi administrative krav er krevende, det koster mer, og det er sjølsagt mer krevende for små bedrifter enn for større. Derfor mener jeg også at vi i større grad må vurdere differensiering mellom små og mellomstore bedrifter og de store bedriftene.

Den internasjonale utviklinga innenfor næringsrettet forenkling viser at elektroniske, offentlige tjenester er en viktig del av løsninga for reduksjon av administrative kostnader. Det vi allerede har fått til med nettportalen Altinn, vekker interesse langt utover Norges grenser.

Men vi skal bli enda bedre. Vi satser derfor nå både langsiktig og tungt på at Norge skal bli verdensledende innen elektronisk forvaltning. Svært viktig i dette arbeidet var bevilgninga på vel 200 mill. kr fra Stortinget til å videreutvikle denne nettportalen nå i høst.

Målet for forenklingsarbeidet er at kostnadene skal reduseres betydelig. Det er, slik jeg ser det, et ambisiøst mål.

Når vi måler belastninga for næringslivet på nytt, skal vi se på hvilke regelverk og tiltak som har redusert kostnadene, og hvilke faktorer og regelområder som eventuelt har økt kostnadene. Så må vi sette inn støtet der det betyr mest i dette arbeidet.

Vi ser fram til å få resultatene av denne oppdaterede målinga, og vi tror og håper at det samlede resultatet vil vise en reduksjon av de administrative kostnadene for næringslivet utover det jeg har redegjort for.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kåre Fostervold (FrP) [14:08:17]: Jeg vil henvise til brevet statsråden sendte til komiteen 21. november 2008, der hun kommenterer forslagsstillernes krav om 10 pst. reduksjon i administrative kostnader. Der svarer statsråden:

«Om det skal settes et måltall har regjeringen ikke tatt stilling til ennå. Før vi eventuelt setter et måltall, vil vi analysere hvilke muligheter som faktisk foreligger for å redusere kostnader knyttet til administrative ordninger i regelverk.»

Det er litt overraskende, for jeg trodde at det var det som lå til grunn for handlingsplanen – altså hvilke muligheter man hadde for å redusere kostnadene.

Men jeg skal gi statsråden en sjanse til, for dette brevet er jo fire måneder gammelt. Har Regjeringen nå kommet frem til et konkret måltall når det gjelder forenkling, og når vil de eventuelt komme med det?

Statsråd Sylvia Brustad [14:09:12]: Vi vil vite mye mer om hvor vi står, når vi får den oppdaterte rapporten

før sommeren i år. Jeg mener at en betydelig reduksjon i de administrative kostnadene er et ambisiøst mål. Jeg mener også at de siste tallene vi har fra Brønnøysundregistrene, viser at det nytter.

Så er det ikke slik at vi har lukket døra for på et tidspunkt også å kunne sette mer konkrete mål knyttet til tall, men jeg mener det er viktig at vi har bak oss den rapporten vi får før sommeren, før vi vurderer det videre.

Torbjørn Hansen (H) [14:09:53]: Jeg vil først gi Regjeringen honnør for å følge opp det kartleggingsarbeidet som tidligere næringsminister Børge Brende varslet i 2005. Jeg mener at det kartleggingsarbeidet har gitt et godt grunnlag for videre arbeid.

Men det som er det store spørsmålet, som jeg tror opposisjonen er samlet om, er hva Regjeringen mener med betydelige ambisjoner for forenkling. Statsråden var jo nettopp fornøyd med 230 årsverk mindre i skjemaoppfølging i næringslivet. Jeg har gjort et lite regnestykke: 230 årsverk ganger 600 000 utgjør 138 mill. kr, som er 0,24 pst. av de 57 milliardene som skjemaveldet koster næringslivet. Det er med andre ord en helt marginal forenkling i forhold til de totale skjemautgiftene som næringslivet har.

Regjeringen har lagt fram en handlingsplan med 126 tiltak. Hva er egentlig målet for forenkling med disse 126 tiltakene? Hvor bør Norge være om ti år med hensyn til en prosentvis reduksjon av skjemautgiftene i næringslivet?

Statsråd Sylvia Brustad [14:10:54]: For det første er jeg ikke enig med representanten Hansen i at det er marginalt, det vi allerede har oppgitt. Vi er ikke i mål, det kan vi fort enes om, men allikevel er en nedgang på 230 årsverk på ett år en betydelig framgang. Jeg tror også at representanten Hansen og jeg fort kan enes om at det å drive med forenkling ikke er det enkleste man kan holde på med, for det vedtas regler hele tida, og man må passe på at man tar unna andre ting for å komme i mål.

Jeg mener vi har mange interessante forslag som kan bidra til at vi får forenklet ytterligere. Mye av det handler om å videreutvikle Altinn, som næringslivet sjøl sier er et av de viktigste redskapene. I tillegg er det mange andre gode forslag som jeg vet at både partiet til Hansen og andre har på bordet, så det får vi rikelig anledning til å komme tilbake til.

Vi mener det er viktig at vi greier å sørge for at bedriftene bruker tida på det de skal gjøre. Vi mener vi har laget en handlingsplan som peker framover når det gjelder det, og vi kommer til å komme med ytterligere forslag når vi har fått rapporten på bordet før sommeren.

Torbjørn Hansen (H) [14:12:06]: Som en oppfølging av det: Nå sa nettopp næringsministeren at en reduksjon på 230 årsverk var betydelig. Det utgjør 0,2 pst. av skjemaveldet i næringslivet. Betyr det at denne regjeringen er fornøyd dersom man til neste år har en reduksjon i skjemaveldet på 0,2 pst. som følge av handlingsplanen som Regjeringen har lagt fram?

Statsråd Sylvia Brustad [14:12:32]: Det er mange måter å regne på. Jeg hører representanten Hansen regner på én måte. Jeg kan bare konstatere at det som skjedde i fjor når det gjelder nedgang i årsverk, er den største nedgangen siden 1998. Meg bekjent har også partiet Høyre hatt regjeringsansvar i mellomtida.

Jeg mener vi skal gå betydelig lenger enn de resultater vi allerede kan vise til, og det mener jeg vi skal få til. Jeg mener at vi greier å få det til med det løpet som nå ligger på bordet, og med de forslag vi kommer til å komme med videre i forbindelse med både budsjetter og andre ting, som gjør at Stortinget skal få rikelig anledning til både å diskutere og forhåpentligvis vedta forenklinger.

Presidenten: Replikordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4. (Votering, se side 2410)

Sak nr. 5 [14:13:23]

Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Ib Thomsen, Bård Hoksrud, Jan-Henrik Fredriksen og Karin S. Woldseth om å forhindre statlig forskjellsbehandling og konkurransevridning mellom nærbutikker (Innst. S. nr. 128 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:9 (2008–2009))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Elisabeth Røbekk Nørve (H) [14:14:46] (ordfører for saken): Nærbutikken er en viktig møteplass som ofte har en mer omfattende funksjon enn bare det å skaffe lokalbefolkningen og andre tilgang på dagligvarer. Strategien til mange bygdebutikker er å skaffe seg flere bein å stå på, og mange tilbyr et bredt utvalg av tilleggstjenester.

Forslagsstillerne viser til at butikker som tilbyr tilleggstjenester fra statlige monopolaktører, har fått et konkurransefortrinn overfor andre nærbutikker, og at dette gir en utilsiktet konkurransevridning. Ikke alle butikker som ønsker å tilby spillprodukter fra Norsk Tipping, får lov til dette, og Norsk Tipping har en rekke kriterier i forbindelse med utvelgelse av nye kommisjonærer.

Vinmonopolets nettbutikk tilbyr fraktfri forsendelse og utlevering av varer til kunder i kommuner uten vinmonopolutsalg. Dette gjøres på bakgrunn av en rammeavtale mellom Vinmonopolet og Posten fra 1994. Dette innebærer at nærbutikkene med Post i Butikk i slike kommuner får en ytterligere konkurransefordel, ved at de i til-

legg til posttjenester også fungerer som vin- og spritutsalg.

Forslagsstillerne ser for seg at man kan unngå konkurransevridning ved å la norske nærbutikker tilby vinmonopol-tjenester etter samme modell som Post i Butikk, og at forslaget bør omfatte enhver annen butikk som omsetter dagligvarer, inkludert bensinstasjoner og store kiosker.

Høyre er enig i at bygdebutikker trenger flere bein å stå på for å overleve i konkurranse med kjøpesentre. Det er derfor viktig at de gis mulighet til å tilby et bredt utvalg av tjenester.

Vi ser også klart at butikker som tilbyr tilleggstjenester fra statlige monopolaktører, får konkurransefortrinn i forhold til andre nærbutikker. Høyre kan allikevel ikke støtte forslagene, som innebærer at alle nærbutikker som ønsker det, skal få mulighet til å tilby Norsk Tippings spilltjenester og drive «minipol» i alle matbutikker, bensinstasjoner og kiosker.

I svarbrev til komiteen fra statsråd Sylvia Brustad datert 27. november 2008 framheves det:

«Kravene til rasjonell drift gjør at Norsk Tippings egne forretningsmessige vurderinger ligger til grunn for valg av kommisjonærer. Det ligger utenfor formålet med Norsk Tipping å benytte kommisjonærstatus som et rent distriktspolitisk virkemiddel. Norsk Tipping er imidlertid opptatt av å yte god service til sine spillere i distriktene. Selskapet tar derfor distriktshensyn når hensynet til forsvarlig forretningsdrift gir rom for det.»

Brevet viser også til at norsk alkoholpolitikk i stor grad baserer seg på tilgjengelighetsbegrensende tiltak på befolkningsnivå, og at en ordning tilsvarende Post i Butikk for salg av alkoholholdig drikk ikke vil være forenlig med monopolordningen.

Høyre mener en ikke kan se bort fra at kriteriene for retten til å bli tippekommisjonær kan medføre utilsiktede konkurransevridende effekter, og at det derfor kan være grunn til å se nærmere på disse kriteriene. På det grunnlag bad Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre ved behandlingen av budsjettet Regjeringen om å komme tilbake til Stortinget med en sak om å åpne kommisjonærnettverket for andre aktører enn Norsk Tipping AS, forslag om full gjennomgang av rammevilkårene for drift av lotterier og endringer i lotteriloven for å sikre bedre utnyttelse av det potensialet som ligger i lotterivirksomheten.

Jeg vil allikevel påpeke at Høyre mener Norsk Tipping fortsatt må kunne legge forretningsmessige vurderinger til grunn for valg av kommisjonær.

Samtidig som alkohol er et lovlig nytelsesmiddel, mener Høyre at det må ses hen til sosialpolitiske hensyn i utformingen av politikken på området. Det er klart at den norske alkoholpolitikken har bidratt til å holde totalforbruket av alkohol og alkoholrelaterte skader på et mer moderat nivå enn i andre europeiske land.

Høyre vil samtidig understreke betydningen av den kommunale friheten og det lokale ansvaret for alkoholpolitikken, og at oppslutning om alkoholpolitikken krever rimelig tilgjengelighet til kjøp av alkoholholdige varer i hele landet.

En rekke mindre kommuner står uten eget pol, noe

de heller ikke vil kunne påregne av hensyn til mangel på lønnsomhet. Høyre ønsker å bidra til at disse kommunene skal få et tilbud om «minipol» i butikk på linje med Post i Butikk, og vi fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen utrede en ordning med pol i butikk i kommuner uten eget pol.»

Høyre mener også det er viktig å ha en overordnet nasjonal spillpolitikk. Samtidig er det viktig at lokale myndigheter skal ha en betydelig frihet innenfor nasjonale rammer, der den enkelte kommune gis større innflytelse over spillpolitikken innenfor kommunens grenser.

Jeg vil til slutt ta opp forslaget fra Høyre.

Presidenten: Representanten Elisabeth Røbekk Nørve har tatt opp det forslaget hun refererte.

Gunvor Eldegard (A) [14:20:03]: Det å forhindre forskjellsbehandling og konkurransevridning mellom nærbutikker høyrest i utgangspunktet veldig bra ut. Men det representantane frå Framstegspartiet foreslår her, er å opna for «minipol» i matbutikker, og at alle nærbutikker som ønskjer det, skal få moglegheit til å tilby Norsk Tipping sine speltjenester.

Nærbutikken står heilt sentralt i mange lokalsamfunn, og det er viktig at me legg til rette for at dei skal kunna bestå. Difor er Kommunal- og regionaldepartementet sitt utviklingsprogram for bygdebutikker, MERKUR, eit godt tiltak. Dette programmet skal leggja til rette for at eit kvalitativt godt tenestetilbod i distrikta kan haldast oppe gjennom vidareutvikling og styrking av eksisterande service-tilbod. Ein god butikk i nærmiljøet er mykje verdt, og han har ofte ei nøkkelrolle i samfunnet.

Norsk Tipping er oppteken av å yta god service til sine spelarar i distrikta. Og sjølv om selskapet tek distriktsom-syn dersom omsynet til ei forsvarleg forretningsdrift gjev rom for det, ligg det utanfor formålet til Norsk Tipping å nytta kommisjonærstatus som eit reint distriktpolitisk verkemiddel. Men ei rekkje kommisjonærar har t.d. vore omfatta av MERKUR-programmet. Og me har merka oss at kulturministeren har bedt Norsk Tipping om å vurdere om krav til omsetning for kommisjonær kan nyanserast «hvis hensynet til tilgjengelighet og kanalisering av folks spillebehov tilsier det».

Men ei avvikling av det norske spelmonopolet kan me ikkje støtta. Det norske spelmonopolet som me har gjennom Norsk Tipping, står etter Arbeidarpartiet sitt syn heilt sentralt i arbeidet med å førebyggja negative konsekvensar av pengespel. Det har òg ei viktig rolle med omsyn til å finansiera lokale idretts- og kulturtiltak.

Framlegget om «minipol» i matbutikker kan me heller ikkje støtta. Rusmisbruk er eit alvorleg samfunnsproblem, og skadar av rusmisbruk og avhengigheit vedkjem mange. Alkohol er det rusmiddel som i dag fører til mest sjukdom, flest dødsfall og ulykker. Me må ta arbeidet med å førebyggja alkoholproblem på alvor, og Vinmonopolet er eit alkoholpolitisk verkemiddel som Arbeidarpartiet støttar. Ordninga med vinmonopol avgrensar òg tilgangen til alkohol, noko som etter vårt syn er viktig. Ei ordning tilsvarende Post i Butikk for sal av alkohol vil ikkje vera i

samsvar med denne monopolordninga. For å betra tilgjenge til Polet sine tenester på landsbasis har det vorte oppretta ei ordning med fjernsal, som inneber at innbyggjarar i kommunar utan vinmonopol kan få varer tilsendt fraktfritt. Prøveordninga som no er i gang med ni filialar med avgrensa sortiment og avgrensa opningstider, er nok eit døme på at Regjeringa legg til rette for at Vinmonopolet sine tenester skal vera så like som mogleg på landsbasis.

Til slutt vil eg anbefala tilrådinga frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet, SV, Venstre og Kristeleg Folkeparti, om at forslaget ikkje vert vedteke.

Ib Thomsen (FrP) [14:23:45]: Jeg hører at representanten fra Arbeiderpartiet ser viktigheten av nærbutikken. Den sittende regjering har ment mye om de små lokalsamfunnene, og den har ment mye om lys i vinduene. Det skulle skinne over alt, ja, det skulle komme vann i svømmebassengene, men virkemidlene uteblir. Man setter ikke inn de tiltak som trengs for å få til det man mener er viktig for å styrke små lokalsamfunn. Mener den rød-grønne regjeringen noe med sin distriktpolitikk?

Flertallet skriver i en merknad hvor viktig det er med nærbutikken, og at det er viktig at nærbutikken har et bredt tilbud. Hele den merknaden synes jeg er sabla god, men det mangler innhold, det mangler forslag, og det mangler virkemidler. Det nærmeste man kommer tiltak er altså denne merkningen, men med representantforslaget fra Fremskrittspartiet kan man komme et skritt videre. Forslaget har noen av de virkemidlene som skal til for å utvikle småsamfunn, i bygdene.

Nærbutikken er en viktig møteplass som ofte har mer omfattende funksjoner enn bare det å skaffe lokalbefolkningen og andre tilgang til dagligvarer. Strategien til mange nærbutikker er å skaffe seg flere ben å stå på, og mange tilbyr et bredt utvalg av tilleggstjenester. Nærbutikken er dagens skysstasjon, med både apotek, kommunalt servicekontor, bakeri og tipping. Det er også vanlig at butikken utfører posttjenester og selger fiskekort, jaktkort og andre lokale produkter, og bensin. Men man vil ikke ha pol i butikk. Der kommer skepsisen inn fra de andre partiene i denne sal, men alkohol er faktisk en lovlig vare i Norge.

Butikker i små samfunn har på lik linje med andre butikker vært preget av store endringer og kraftig omorganisering. Nærbutikken har en viktig rolle i arbeidet med å involvere befolkningen og lokalsamfunnet. Dette gjelder særlig for de minste butikkene og de butikkene som har et bredt tilbud til sine kunder, og som har lagt større vekt på lokalsamfunnspektivet. Det viser seg at de gjør det bra. I kundeundersøkelser sies det at kundene opplever nærbutikken som et svært viktig kontaktpunkt for befolkningen i bygda. Ja, mange mener at nærbutikken er viktigere enn skolen for at det fortsatt skal kunne bo folk i bygdene. Svært mange butikkdrivere opplever at flere tjenester og større tilbud til kundene medvirker til å styrke grunnlaget for at deres butikk skal kunne overleve.

En annen utfordring er at de butikkene som tilbyr tilleggstjenester fra statlige monopolaktører, har et konkurransefortrinn overfor andre nærbutikker, og dette mener

jeg er en utilsiktet konkurransevridning. Representantforslaget fra Fremskrittspartiet viser til at strategien til mange av bygdebutikkene er å skaffe seg flere ben å stå på, som jeg har vært innom tidligere, og at mange derfor tilbyr et bredt utvalg av tjenester og varer. Det foreslås i forslaget at Regjeringen åpner for at nærbutikker som ønsker det, skal få mulighet til å tilby Norsk Tippings spilltjenester, og at Regjeringen også utreder en ordning med «minipol» i matbutikker, basert på suksessmodellen Post i Butikk. Hvem trodde for ti år siden at en kjøpmann i en bygd i Norge skulle håndtere posttjenester og bli den lokale postmesteren? Det fungerer.

Myndighetene bør legge opp til likeverdige konkurranseforhold for nærbutikkene. Dette er en form for konkurransevridning som rammer mange nærbutikker. Et annet eksempel er praktiseringen av dagens ordning med Post i Butikk, der disse butikkene også fungerer som vin- og spritutsalg etter en avtale om forsendelse og utlevering av varer mellom Posten og Vinmonopolet.

Jeg mener at man kunne unngå denne konkurransevridningen ved å la norske nærbutikker tilby vinmonopol-tjenester etter samme modell som Post i Butikk. Noen av oss, og noen av dere som sitter i salen, har vært på Svalbard, og der ser vi at «kooperativen» har et pol i butikk som fungerer veldig bra.

Jeg vil ta opp forslagene fra Fremskrittspartiet.

Presidenten: Representanten Ib Thomsen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF) [14:29:09]: Kristeleg Folkeparti står i denne saka i lag med regjeringspartia i tilrådinga om ikkje å støtta forslaget, og eg skal veldig kort grunngje det.

For det første: Kristeleg Folkeparti kan ikkje støtta eit forslag der kursen er sett mot avvikling av det norske spelmonopolet. I tillegg kan omsynet til drifta av Norsk Tipping tilseia at det ikkje er ønskeleg at butikkane automatisk skal få lov til å tilby speltjenester.

For det andre: Vinmonopolet er eit heilt sentralt verkemiddel for å redusera skadeverknadene av bruk av alkohol. Det er jo det viktigaste instrumentet staten har for å utøva sin alkoholpolitikk. Kristeleg Folkeparti kan difor ikkje støtta eit forslag som vil undergrava Vinmonopolet si stilling.

Leif Helge Kongshaug (V) [14:30:22]: Venstre ønsker mest mulig like konkurransevilkår for bedrifter, enten det er nærbutikker eller andre etablisement.

I forbindelse med denne saken vil jeg understreke viktigheten av å ha en overordnet nasjonal spillpolitikk. Samtidig skal lokale myndigheter ha betydelig frihet innenfor nasjonale rammer. Den enkelte kommune må gis større innflytelse over spillpolitikken innenfor kommunens grenser. På samme måte som en kommune kan avgjøre i hvilken form salg av øl skal gjøres, skal en kommune ha betydelig innflytelse også over automater – hvor de skal plasseres, hvem som skal være kommisjonær, osv. Dette forutsetter av hver enkelt kommune utvikler en helhetlig

spillpolitisk plan, på samme måte som kommunene i dag har en alkoholpolitisk plan og planer for f.eks. det fysiske miljøet i kommunen.

Det bærende prinsippet for Venstres tilnærming til spillpolitikken er at det offentlige fastsetter en fornuftig balanse mellom kontroll og frihet for borgerne. Jeg mener at et av hovedproblemene med dagens spillpolitikk er mangelen på helhetlig tenkning. Mange av elementene i spillpolitikken ses på som løsrevet fra en større sammenheng, og blir behandlet deretter. Derfor er det riktig som saksordfører Elisabeth Røbekk Nørve nevnte i sitt innlegg, at Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre ved siste års budsjettbehandling fremmet forslag om å se på en helhetlig gjennomgang av norsk spillpolitikk og framtidige utfordringer knyttet til nettopp det. Vi skal ikke underslå at spilleavhengighet er et voksende problem i dagens samfunn, og derfor bør også Norsk Tipping og andre som har omsetning fra alle typer pengespill, betale et årlig beløp til tiltak mot spilleavhengighet. Hjelpelinjen for spilleavhengige har mottatt et voksende antall henvendelser de senere årene og er etter Venstres mening ett av tiltakene som bør styrkes.

Jeg vil også påpeke i forbindelse med denne saken at mange mindre steder i Norge ikke har vinmonopolutsalg på tross av at kommunene ønsker et slikt utvalg. Det er derfor Venstres oppfatning at kommunene selv må få større innflytelse og bestemme om de ønsker et slikt alkoholutsalg eller ikke.

Vinmonopolet startet en prøveordning sommeren 2007 med å opprette ni filialer. Det var utvalg med begrenset areal, begrenset sortiment og begrenset åpningstid. Denne ordningen skal evalueres av Vinmonopolet og SIRUS. Venstre forventer at Regjeringen vil legge evalueringen fram for Stortinget på en egnet måte når den foreligger. Skulle det vise seg at prøveordningen fungerer godt, bør den bli en permanent ordning, slik at kommuner uten vinmonopol får anledning til å åpne slike filialer.

Så får vi selvfølgelig debatten om økt tilgjengelighet og økt forbruk. Det er jo åpenbart at slik er det, men jeg har aldri klart å se forskjell mellom en innbygger som bor i en storby eller på et tettsted, og en innbygger som bor i en distriktskommune – at det er større behov for en innbygger i en distriktskommune for å bli skånet mot slike tilbud enn om du bor et annet sted. Så det er tid for å revurdere holdninger nettopp på dette området, samtidig som vi arbeider for forebyggende tiltak også når det gjelder alkoholskader.

Til slutt vil jeg bare nevne at vi er med på flertallsinnstillingen når det gjelder dokumentforslaget.

Statsråd Sylvia Brustad [14:34:43]: Regjeringa er opptatt av å legge til rette for nærbutikker og bidra til likebehandling og konkurranse på like vilkår.

Norsk Tipping inngår i dag som kjent kommisjonæravtale med butikker som har så stor omsetning at kommisjonæravtalen vil være økonomisk gunstig for spillskapet. MERKUR-programmet gjør det i tillegg mulig å inngå kommisjonæravtale med enkelte nærbutikker på mindre

steder, sjøl om nærbutikken i utgangspunktet har for lav omsetning til å komme i betraktning.

Dersom Norsk Tipping skulle pålegges å inngå kommisjonæravtaler også med butikker der avtalen ville være økonomisk ugunstig, ville dette i praksis bety at Norsk Tipping subsidierer nærbutikken på bekostning av selskapets overskudd. Dette overskuddet fordeles som kjent til idrett, kultur og samfunnsnyttige organisasjoner. Det er på denne bakgrunn at Regjeringa ikke støtter forslaget om at alle nærbutikker som ønsker det, skal kunne tilby Norsk Tippings spilltjenester.

Når Norsk Tipping inngår en kommisjonæravtale, forplikter selskapet seg til å investere i utstyr og materiell samt å gi opplæring av personalet i butikken. Dersom alle nærbutikker som ønsker det, skulle kunne kreve å være kommisjonær, ville også denne delen av avtalen få betydelige konsekvenser for Norsk Tippings overskudd.

Det ligger utenfor formålet med Norsk Tipping å benytte kommisjonærstatus som et rent distriktpolitisk virkemiddel. Norsk Tipping har i dag heller ikke hjemmel til å drive direkte eller indirekte subsidiering av nærbutikker gjennom ulønnsomme kommisjonæravtaler. Jeg er derfor enig med komiteens flertall, som mener at en ikke bør innføre slik ordning på bekostning av Norsk Tippings overskudd til idrett, kultur og samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner.

Vinmonopolordninga er vårt viktigste virkemiddel for å begrense tilgangen til alkohol. Forskning viser at monopolet begrenser omsetninga og dermed også de helsemessige skadene av alkohol.

Regjeringa støtter ikke forslaget om å la norske nærbutikker tilby vinmonopol-tjenester tilsvarende Post i Butikk-ordninga, også fordi dette ikke vil være forenlig med dagens vinmonopolordning.

Imidlertid besluttet vi da jeg var helse- og omsorgsminister, at det skulle vurderes, som representanten Kongs- haug her redegjorde for, om ikke de kommuner som ønsker å ha vinmonopolutsalg – eller såkalte minipol, som det for mange kommuner vil være – skulle få lov til det, og det var på den bakgrunn vi prøvde ut ni filialer. Det første ble åpnet i Løten i 2007, og det er det som nå skal evalueres.

Målsettinga med det var jo å kunne få til økt tilgjengelighet for større deler av befolkninga, også i de deler av landet der det er mange mil til nærmeste pol, men at det skulle være i kontrollerte, lovlige former. Dette jobber nå Regjeringa med, men da vil det altså være i regi av Vinmonopolet, og med det som følger med det.

Så er det også viktig å ha klart for seg i debatten om utsalg i vanlige butikker at det ikke vil være, slik vi nå ser det, handelsgrunnlag i absolutt alle kommuner. Opprettelse av utsalg som ikke sjøl dekker egne kostnader, vil også innebære statlig subsidiering av alkohol. Derfor er det heller ikke ønskelig, slik vi ser det fra Regjeringas side, å åpne for at bensinstasjoner og kiosker skal kunne selge alkohol. Det skal foregå i kontrollerte former med langt flere polutsalg rundt omkring i landet gjennom Vinmonopolet.

Avslutningsvis vil jeg peke på at de forslagene vi i dag diskuterer, ligger under andre statsråder, henholdsvis kultur- og kirkeministeren og helse- og omsorgsministeren,

som er ansvarlige for disse spørsmålene. Derfor har jeg sjølsagt drøftet dette med dem.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ib Thomsen (FrP) [14:38:56]: Jeg pekte i innlegget mitt på den konkurransevridning det er med Post i Butikk. Nå må Posten Norge uttale seg til ESA etter påstander om mulig konkurransebegrensende adferd fra Posten Norge med Post i Butikk. Hva mener statsråden om den påstanden som er satt fram mot Posten Norge? Og hvilke konsekvenser kan dette få for Posten Norge når saken tapes i ESA?

Statsråd Sylvia Brustad [14:39:31]: Jeg ber om forståelse for at jeg ikke, i og med at dette ikke er mitt sakfelt, kjenner alle detaljer når det gjelder Posten Norge og eventuelle utfall i ESA – det vet vi vel ikke ennå. Regjeringa er sjølsagt glad for nærbutikker, men det er ikke sånn at vi kan bruke f.eks. Vinmonopolet eller Norsk Tipping, som har litt andre formål, som et egnet virkemiddel til å støtte dem som ikke er lønnsomme. Når det gjelder det konkrete spørsmålet, må jeg bringe det videre til ansvarlig statsråd.

Bård Hoksrud (FrP) [14:40:21]: Jeg registrerer at statsråden er svært opptatt av kostnadene for Norsk Tipping ved å tillate at alle som ønsker det, skal få muligheten til å drive som kommisjonær for Norsk Tipping. Da kunne det være interessant om statsråden redegjorde for hva kostnadene er for hver enkelt ved å innføre på ett sted. Og ser ikke statsråden at det er et stort potensial for økte inntekter for Norsk Tipping, fordi flere får muligheten til å drive med denne type omsetning? Det er positivt for Norsk Tipping, men man sørger også for at det blir like konkurransevilkår mellom butikker i distriktene.

Statsråd Sylvia Brustad [14:41:00]: Regjeringa er jo for at vi skal ha så like konkurransevilkår som mulig. Men det vi ikke kan slutte oss til, er å pålegge Norsk Tipping å gå inn med kommisjonæravtaler i butikker hvor det ikke lønner seg, fordi det vil gå på bekostning av de pengene vi deler ut til idrett osv., som representanten Hoksrud sjølsagt kjenner godt til. Det er det ikke mulighet til gjennom Norsk Tipping i dag. Det er ingen tvil om at det kan være flere butikker som kommer inn under denne ordninga, men ikke ved at vi bruker «ulønnsomme» butikker – hadde jeg nær sagt – til dette. Det ønsker vi ikke å gå inn på.

Bård Hoksrud (FrP) [14:41:46]: Jeg registrerer at statsråden ikke vil svare på spørsmålet mitt, og spørsmålet mitt er ganske enkelt: Hva er kostnadene ved å innføre dette i én butikk, og hva er totalkostnadene for Norsk Tipping? Har man fått noe regnestykke som viser at dette ikke er lønnsomt for Norsk Tipping totalt sett? Det har statsråden så langt ikke svart på. Det er ganske vesentlig å få vite: Hva er kostnaden ved å innføre dette på ett sted, og hva er kostnaden totalt sett for Norsk Tipping? Og hva er potensialet for faktisk å hente ut merinntekter

til Norsk Tipping, og merinntekter til norsk kulturliv og norsk idrett?

Statsråd Sylvia Brustad [14:42:21]: Jeg ber om forståelse for at jeg ikke kjenner alle detaljer i dette. Det er kulturministeren som har ansvaret for dette. Det vi er bedt om å ta stilling til her i dag, er om vi vil åpne for at Norsk Tipping også kan gå inn med kommisjonærvtaler på steder hvor de mener det ikke er lønnsomt. Det er det vi har anbefalt å si nei til, og som jeg skjønner flertallet slutter seg til. Så skal jeg sørge for at kulturministeren gir representanten Hoksrud alle de detaljer han vil ha, både om kostnader og andre ting.

Presidenten: Replikordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5. (Votering, se side 2410)

Sak nr. 6 [14:42:59]

Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Korsberg, Hans Frode Kielland Asmyhr og Kåre Fostervold om en strategi for å styrke det aktive private eierskapet i norsk næringsliv (Innst. S. nr. 129 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:13 (2008–2009))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Torbjørn Hansen (H) [14:44:05] (ordfører for saken): Stortinget skal da gå til behandling av Dokument nr. 8:13 for 2008–2009, hvor fremskrittspartirepresentantene Øyvind Korsberg, Hans Frode Kielland Asmyhr og Kåre Fostervold tar til orde for en strategi for å styrke det aktive private eierskapet i Norge.

Dette er en helt fundamental problemstilling i norsk næringspolitikk, særlig i en tid med nedgangskonjunktur og økonomiske utfordringer for mange bedrifter. Norge har dessverre i mange år ført en politikk som svekker det private eierskapet og øker det offentlige eierskapet og det utenlandske eierskapet. Det er opplagt at fraværet av mange og sterke private eiermiljøer i Norge er en ulempe i forhold til å skape vekst, verdiskaping, nye jobber og framtidens velferd.

Derfor vil jeg gi all honnør til Fremskrittspartiet for å ta opp denne problemstillingen på nytt. Det er også svært positivt at en samlet opposisjon krever en strategi for det aktive private eierskapet og en gjennomgang og moderni-

sering av dagens rammebetingelser og virkemiddelapparat.

Næringsministeren inviterte for kort tid siden sentrale næringslivsaktører og ledende personer i bedrifter som staten har eierposter i, diverse rådgivere og politikere til det årlige eierskapsseminaret. Tittelen var: «Tid for et mer operativt eierskap?» Seminaret bød på foredrag av tre aktive private eiere, Kim Wahl fra Industri Kapital, Elisabeth Grieg fra Grieg International og Tor Olav Trøim, bl.a. styremedlem i Frontline. Disse foredragene beskrev hvordan aktive private eiere engasjerer seg tungt i den operative delen av virksomhetene, i strategi og i ledelse. Særlig i krisetider er dette viktig, for da er det gjerne et være eller ikke være for mange bedrifter og deres ansatte.

Jeg syntes det ble et veldig godt seminar. Men det som for meg også ble ganske opplagt etter å ha vært på dette seminaret, er at staten ikke er en slik operativ eier. Staten kan ikke bli en slik operativ eier. Det ligger i sakens natur at verken statsråden eller departementet kan være spesialister på det som foregår nede på bakken i de virksomheter som staten eier. De skal heller ikke være det. Men så er spørsmålet om de styrerepresentanter som staten utnevner, bidrar til et slikt aktivt, operativt eierskap. Jeg deler Tor Olav Trøims vurderinger, at dette sjelden blir tungt nok. Bedriftene trenger eiere som er private, som er direkte engasjert i styrearbeidet, og som bryr seg om strategi og resultat på en helt annen måte enn en offentlig eier kan gjøre. Det var den konklusjonen jeg satt igjen med etter Regjeringens utmerkede eierskapskonferanse. Konferansen bekreftet meget tydelig at norsk næringsliv trenger et mer aktivt privat eierskap.

Så sier regjeringspartiene i innstillingen at det private næringslivet er svært viktig, og det vises til at et mangfold av eierskap er nødvendig. Jeg synes likevel det er påfallende hvordan regjeringspartiene unngår å omtale den private eieren, og unngår å komme inn på det faktum at privat eierskap står for 70 pst. av verdiskapingen i Norge. Men det er kanskje ikke rart – med den politikken Regjeringen fører når det gjelder privat eierskap, som ser ut til å være at privat eierskap skal begrenses mest mulig gjennom formuesskatt. Selv midt under finanskrisen velger Regjeringen å øke skatten på arbeidende kapital i norske bedrifter. Både formuesskatten på arbeidende kapital og arveavgiften for generasjonsskifte i familiebedrifter blir økt i 2009, selv om mange av disse bedrifter faktisk slåss hver dag for å overleve og for å unngå permitteringer og oppsigelser. Dette viser at Regjeringen egentlig ikke liker private bedrifter og private eiere. Man forstår ikke, eller nekter å innrømme, at det er en klar sammenheng mellom sterke bedrifter, privat eierskap og trygge norske arbeidsplasser.

Dokument nr. 8-forslaget nevner en rekke tiltak som kan styrke det private næringslivet. Det handler om skatter og avgifter, om skjemavelde, om konkurransepolitikk, etableringsordninger og kapitaltilgang. Dette er politikk som behandles i diverse sammenhenger. Blant annet behandlet vi en sak om forenkling av skjemavelde nå i sted.

Jeg tror det er svært viktig at Stortinget og Regjeringen er tydelige når det gjelder privat eierskap i Norge. Norske næringsdrivende driver i konkurranse med mange

utenlandske bedrifter fra dag til dag. Det er fri kapitalbevegelse. Det er viktig for norske bedrifter, for norske arbeidstakere og for verdiskapingen i Norge at vi legger forholdene til rette for at bedriftene skal lykkes.

Det er et paradoks at denne regjeringen har økt skattene med 11 milliarder kr i forhold til det siste budsjettforslaget fra den forrige regjeringen, og at konkurranseevnen er svekket hvert år siden Stoltenberg overtok. I en tid med økende arbeidsledighet framstår dette som en svært underlig og feilslått politikk.

Jeg er glad for at en samlet opposisjon står bak forslaget i innstillingen om en strategi for å styrke det aktive eierskapet, fremmet av Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre. Jeg tar opp forslaget.

Presidenten: Representanten Torbjørn Hansen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Gunvor Eldegard (A) [14:49:13]: For Arbeidarpartiet er arbeid og verdiskaping heilt sentralt. Me må skapa for å kunna dela. Dei grunnleggjande måla i næringspolitikken er å sikra høg sysselsetjing, låg arbeidsløyse og høg verdiskaping. Næringspolitikk er noko denne regjeringa prioriterer høgt, noko som ikkje minst er viktig i dei urolige tidene me no er inne i. Kampen for å tryggja arbeidsplassane er jobb nr. 1.

Representantane frå Framstegspartiet ber Regjeringa om å leggja fram ein strategi for å styrkja den private norske eigarskapen. Dei meiner òg at det må ei modernisering til av dagens rammevilkår og av verkemiddelapparatet.

Me er einige i at privat eigarskap er viktig. Etter mitt syn må me ha eit mangfald av eigarskap i bedriftene for framleis å kunna ha eit både konkurransedyktig og dynamisk næringsliv her i landet, noko me er heilt avhengige av for å halda oppe vår høge velferd. Me skal ha både private og statlege, nasjonale og utanlandske eigarar i bedriftene våre.

Nyskaping og entreprenørskap skjer ofte i eit samspel mellom privat og offentleg kapital og med støtte frå verkemiddelapparatet. I vår norske blandingsøkonomi eig staten ein relativt stor del av den samla aksjekapitalen. I debatten om eigarskap og om kva og kor mykje staten skal eiga, kjem dei politiske skiljelinene klart til syne.

Arbeidarpartiet vil at staten skal vera ein aktiv, langsiktig og føreseieleg eigar i viktige norske selskap. Eg registrerer at det faktisk er fleire som har tru på statleg eigarskap no enn det var før finanskrisa. Folk ser at marknaden har klare svakheiter, og at den statlege eigarskapen har sine klare fordelar. Men me er ikkje ueinige i at dei private eigarane må sikrast gode rammevilkår. Dei mange små og mellomstore bedriftene står for om lag to tredjedelar av sysselsetjinga og for over halvparten av omsetninga i næringslivet.

Private eigarar og familiebedrifter er på mange måtar berebjelken i næringslivet vårt. Difor er det så viktig at me har ei regjering som fører ein politikk som legg til rette for utvikling av eit framtidretta og nyskapinge næringsliv og gode, stabile og føreseielege ram-

mevilkår for både bedrifter, entreprenørar og dei tilsette.

Tilgang på risikokapital, etableringsordningar og tiltak for å få bukt med skjemaveldet er element som Framstegspartiet trekkjer fram i sitt forslag. Alt dette er viktige ting som allereie inngår i Regjeringas næringspolitikk.

Så merkar eg meg at representantar frå Framstegspartiet lyftar fram skatten som eit stort problem. Eg merka meg òg at den førre talaren, frå Høgre, hadde formuesskatten som løysinga på det meste. Ei undersøking som Synovate nyleg har gjort blant over 500 bedriftsleiarar, syner at satsing på forskning, på innovasjon og på utdanning likevel er det viktigaste for næringslivet. Dei same leiarane gir klart uttrykk for at lågare skattar og avgifter er heilt uvesentleg i høve til satsing på forskning. Det bør kanskje gi både Framstegspartiet og Høgre noko å tenkja på.

Denne regjeringa har auka løyvingane til næringsretta forskning over Nærings- og handelsdepartementet sitt budsjett med over 40 pst. sidan regjeringsskiftet. I tillegg kjem alle dei ekstraløyvingane som er ein del av krisepakka som Stortinget nett har vedteke, og som òg har fått stor oppslutning frå næringslivet.

Kåre Fostervold (FrP) [14:53:25]: La meg starte med å berømme saksordføreren for et godt utført arbeid. Det er en samlet opposisjon som står bak forslaget i saken.

Det er viktig med et mangfold av eierskap i norsk næringsliv. Aktorene må gis rammebetingelser som gjør det attraktivt med nyinvesteringer og videreutvikling. Det er dessverre liten oppmerksomhet i Norge om tilstanden og konkurransedyktigheten for det aktive eierskapet i norsk næringsliv. Dessverre har Regjeringens fokus de siste årene i stor grad handlet om økt statlig og aktivt eierskap.

Størstedelen av verdiskapingen skjer i privateide bedrifter. Det er derfor viktig å rette oppmerksomheten mot disse bedriftenes rammebetingelser i en globalisert økonomi. Fremskrittspartiet mener at vi har ressurser og kompetanse til å gi norske bedrifter rammebetingelser som er i verdensklasse, og som legger grunnlag for videre vekst og nye etableringer. Det betyr at det må utarbeides langsiktige og tydelige rammebetingelser som gir grunnlag for nyinvesteringer og for at nye produkter kan settes i produksjon i Norge. For å få til dette kan det være nødvendig at staten stiller sine ressurser til disposisjon på områder der markedet ikke vil ta risiko.

Fremskrittspartiet mener at det offentlige verkemiddelapparatet skal ha som oppgave å sørge for hjelp og veiledning til de beste ideene, og at utenforliggende hensyn ikke skal stå i veien for bedriftsetableringer. Dagens situasjon er preget av at politiske særhensyn dominerer i innovasjonsarbeidet, noe som blir et feil fokus når landet skriker etter nye arbeidsplasser. For Fremskrittspartiet er det ideens potensial som bør være avgjørende for å utløse økonomisk og administrativ støtte, og ikke andre særpolitiske målsettinger. I tillegg til den støtten staten kan stille opp med i oppstartsfasen, er det nødvendig med kapitaltilgang for næringslivet også i en videreutviklingsfase.

I Norge er det lite privat risikokapital grunnet et skatte-

system som ikke stimulerer til investeringer i bedriftsetablering. Den internasjonale finansuroen gjør tilgangen på risikokapital svakere, og mest sårbare er bedrifter i såkorn- og tidlig vekstfase. Heldigvis er Norge i en særstilling, da vi har mye kapital på bok. Fremskrittspartiet mener at noe av denne kapitalen bør settes i arbeid i et offentlig-privat samarbeid for å styrke det norske risikokapitalmarkedet. Dette kan gjøres gjennom opprettelse av nye fond, organisert etter en fond-i-fond-løsning, som også vil utløse mer privat risikokapital.

Skjemaveldet og omfanget av regelverk er et stort problem for næringslivet. Dette gjelder spesielt for mindre bedrifter som må svare på de samme oppgavene som de store, og som med mindre ressurser bruker mer tid på skjemaer og regler. En kartlegging viser at bedriftenes kostnader med å etterleve rapporteringskravet til det offentlige er på 57 milliarder kr. Dette er tatt opp tidligere her i salen. Vi mener at Regjeringen sammen med næringslivet bør komme med forslag om forpliktende reduksjon av denne skjemabelastningen.

Norske bedrifter må i sine regnestykker ta hensyn til at norske skatter og avgifter er i verdenstoppen. Det betyr at det er svært vanskelig å konkurrere på en internasjonal arena, noe som hemmer bedriftsetableringer. Det viser seg også i finanskrisetider at antall norske selskaper som går konkurs, er urovekkende høyt.

Situasjonen er spesielt dramatisk når det gjelder særavgifter, som slår vilkårlig ut, og som har betydelige sosiale virkninger. Blant disse særavgiftene som er betydelige, er bl.a. avgifter på energi, som bensin- og dieselsavgiftene.

Videre er arveavgiften en avgift som er et betydelig problem for mange familieeide bedrifter ved eierskifte. Arveavgiften fremstår som en statlig pålagt ulempe for en spesiell type eierform.

Formuesskatten har også en rekke uheldige virkninger på sparing og investering. Dette er en avgift som rammer mange familiebedrifter hardt, og påfører bedriftene unødvendige utgifter. Formuesskatten er preget av omfattende forskjellsbehandling mellom spareformer og er en tilnærmet særnorsk skatt som stimulerer til skattemotiverte disposisjoner. Fremskrittspartiet mener at formuesskatten må avvikles, og at det heller bør etableres et skattesystem som motiverer til investering og nyskaping gjennom et flattere og lavere skattenivå.

Det er viktig for næringslivet at man har et tydelig konkurranseregulering som bidrar til et velfungerende marked. En effektiv konkurransepolitikk innebærer at Konkurransetilsynet skal ha frihet til å gjøre sin kontroll og påpeke uholdbare forhold uten direkte politisk innblanding. For små og mellomstore bedrifter er det av stor betydning at det er et effektivt konkurranseregulering som også kan åpne sektorer preget av offentlige monopolbedrifter for konkurranse. Fremskrittspartiet mener at konkurranse og markedsbaserte løsninger også er den mest fornuftige måten å organisere produksjonen av offentlig finansierte velferdsoppgaver på.

Ingebrigt S. Sørfohn (KrF) [14:58:46]: Det er viktig med rammevilkår som gjør det attraktivt med nyinvesteringer

og videreutvikling av næringslivet i landet vårt. Derfor er Kristeleg Folkeparti med på forslaget om å be Regjeringa leggja fram ei eiga melding innan våren 2009 om korleis den norske private eigarskapen kan styrkjast.

Me har over 40 000 bedrifter som står framfor eit generasjonsskifte i løpet av dei neste ti åra. Arveavgifta er kjempeviktig for desse bedriftene. Eg har ikkje tal på kor mange som har kome til meg og sagt at arveavgifta er eit hinder for generasjonsskiftet – dei greier ikkje generasjonsskiftet. Me veit at nokre har skrapa saman til arveavgifta, og så har dei starta under nullpunktet. Andre har mått selja familiebedrifta. Difor har me ein glitrande modell for dette med betinga arveavgift ved generasjonsskifte i familiebedrifter. Dersom neste generasjon tek over, vert arveavgifta berekna på vanleg måte, men ho vert ikkje kravd inn. For kvart år den neste generasjonen driv, vert arveavgifta redusert med ein tiendedel. Har så neste generasjon drive i ti år, er arveavgifta vekk. Dermed treffer ein dei som ein ønskjer å hjelpa, og ein hindrar misbruk.

Ein annan ting er formuesskatten på arbeidande kapital. Det er slik formuesskatt må betalast uansett resultat på botnlinja. Dersom ein får fritak for formuesskatt på arbeidande kapital, har ein to tiltak – betinga fritak for arveavgift og fritak for formuesskatt på arbeidande kapital – som er treffsikre verkemiddel, skreddarsydde for den vanskelege situasjonen som finanskrisa har skapt for mange bedrifter.

Det er heilt naturleg med ein gjennomgang av verkemidla for å styrkja eigarskapen i norsk næringsliv. Slik som eg les kartet, ser det dessverre ut til at forslaget vårt om å leggja fram ein strategi for å styrkja den aktive eigarskapen i norsk næringsliv gjennom ein gjennomgang av og modernisering av rammevilkåra vil verta nedstemt – såpass realistisk er eg. Likevel håpar eg at regjeringsspartia tek seg bryet med på nytt igjen å sjå på desse to forslaga våre om betinga fritak for arveavgift ved generasjonsskifte i familiebedrifter og fritak for formuesskatt på arbeidande kapital. Eg veit at eg har nemnt dette tidlegare, men aldri har det vore meir aktuelt enn no, i den situasjonen næringslivet er inne i i samband med finanskrisa. Eg håpar at uansett utfallet av avstemminga vert dette sett på.

Presidenten: Det gjelder ikke å gi opp håpet!

Leif Helge Kongshaug (V) [15:02:13]: La meg først si at jeg er enig med presidenten i at det er viktig å bevare håpet helt til det motsatte er skjedd – så får vi se hvordan det går i salen senere i dag.

Jeg understreker at det er en samlet opposisjon som nå ber Regjeringen framlegge en strategi for å styrke det private aktive eierskapet i norsk næringsliv og i den forbindelse – som jeg også har vært inne på tidligere i dag – en modernisering og en forenkling av regelverket. Venstre mener at for å skape sikre arbeidsplasser er det avgjørende med generelt gode rammevilkår for alle deler av næringslivet, som flere har vært inne på. Det er også viktig å underbygge underveksten av ufødte bedrifter og utvikle flere og bedre kunnskapsbedrifter.

Det offentlige virkemiddelapparatet må i sterkere grad

stimulere til omstilling og nyskaping. Næringslivet er avhengig av fornying og nyskaping for å være konkurransedyktig og møte framtidens utfordringer, og det er ikke et mål i seg selv at en skal være statlig eid. Spesielt i disse finanskrisetider må vi være kreative og legge til rette for nyskaping og nye arbeidsplasser. Da er det viktig å slippe kreativiteten og skaperkraften løs. Det må satses på gründere og entreprenører, og det må bli mindre regelverk og regulering. Det er derfor viktig for Venstre å sikre risikovillig kapital gjennom det offentlige virkemiddelapparatet og gjennom skattestimulans for private investorer. Nettopp derfor er en kraftig satsing på forbedring av rammevilkårene for norsk næringsliv generelt og for småbedrifter spesielt en hovedprioritering for Venstre.

Det har tidligere i dag vært nevnt at vi har mange familiebedrifter i dette landet; to av tre norske bedrifter er familiebedrifter. Disse har nettopp en framtreddende rolle som grunnlag for verdiskaping og velferd. Flere representanter har vært inne på hindringer for familiebedrifter, spesielt arveavgiften, som det må være en målsetting å få fjernet, eventuelt forbedret, på kort sikt. Generasjonsskifte er en kritisk fase for familiebedrifter, og derfor må det ses nøye på dette, for vi ønsker fortsatt familiebedrifter i dette landet.

Det er også viktig at gode ideer blir satt ut i livet og får starthjelp uavhengig av geografi og andre forhold. Dette må virkemiddelapparatet ta høyde for. Så må heller virkemiddelapparatet ha egne strategier som tar distrikts-hensyn, bosettingshensyn og hensyn til andre tilliggende momenter i slike sammenhenger.

Det er også viktig at virkemiddelapparatet har nok tilgjengelige midler spesielt i disse tider, men også legger til rette for at privat kapital blir tilgjengelig i næringslivet. Dette må gjøres attraktivt gjennom skatteordninger, f.eks. en KapitalFUNN-ordning på linje med den vellykkede SkatteFUNN-ordningen som vi har. Derfor håper jeg at det blir utredet alternativer der det blir fristende for bedrifter eller andre med kapital å kunne gå inn med kapital i private bedrifter, og da gjerne gjennom en skattestimulans i så henseende. Jeg håper at flere tar den ideen og vil jobbe videre med den, i en tid da vi har behov for privat kapital for å styrke nettopp det private eierskapet i Norge.

Samtidig bare gjentar jeg at det også er utrolig viktig med modernisering av regelverket, og i det ligger også modernisering av virkemiddelapparatet.

Jeg viser til slutt til det forslaget som Venstre har fremmet sammen med Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti.

Carl I. Hagen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Statsråd Sylvia Brustad [15:06:39]: La meg først få takke representanten Hansen for gode ord om Eierskapskonferansen. Jeg deler ikke det representanten sa om at vi ikke liker private eiere, for det gjør vi, og representanten viste jo sjøl til at vi hadde invitert nettopp representanter for tre private eiere til å innlede. Det er jo slik, som alle i denne salen veldig godt vet, at de fleste bedrifter i Norge

har private eiere. De står for en stor og viktig del av vår verdiskaping og våre arbeidsplasser. Og vi er sjølsagt opp-tatt av å kunne gi gode og forutsigbare rammevilkår, slik at eiere, enten de er private eller offentlige, kan utøve et aktivt og godt eierskap. Jeg trur, som også var konklusjonen i den grad det var noen konklusjon fra den konferansen, at tida nå er inne for et enda mer aktivt og operativt eierskap, altså at alle er nødt til å være med. Det trur jeg denne finanskrisa har vist oss, og ikke minst hvordan den startet.

Jeg håper at tida er inne for å snakke høyere om hvordan vi sammen kan blande offentlig og privat kapital. Jeg håper også at tida er inne for å komme oss litt opp av skyttergraven – både de som er på den sida at staten bør eie minst mulig, og de som er på motsatt side – og se på hva vi i fellesskap nå kan gjøre, enten vi representerer staten, det offentlige for øvrig eller det private, for å gjøre noe som er skikkelig bra for næringslivet vårt, og som sørger for at vi kommer ut av denne krisa med et enda mer konkurransedyktig næringsliv enn det vi har. Det trur jeg er det aller viktigste nå. Og der mener jeg at en del av dem som sjøl er private eiere og eier til dels mye, har bidratt konstruktivt gjennom mange forslag. Noen av dem sa her om dagen at de nå gikk inn for skatt på aksjeutbytte, la jeg merke til. Det er nye, interessante signaler. Så jeg vil oppfordre til at vi nå også benytter denne muligheten til å tenke annerledes og forhåpentligvis kanskje på noen områder nærme oss noe i forhold til å gjøre enda mer for eierne, enten de er private eller offentlige.

I dagens situasjon, hvor mange bedrifter sliter, er det ekstra viktig at vi greier å legge til rette for enda mer omstilling og enda mer innovasjon – både for å trygge eksisterende arbeidsplasser og sjølsagt også for å skape nye for framtida. Derfor har vi trappet opp satsinga både når det gjelder entreprenørskap og innovasjon.

I den stortingsmeldinga som Stortinget har til behandling, foreslås det viktige grep innenfor entreprenørskap, medarbeiderdrevet innovasjon, forskning, innovasjon i offentlig sektor og miljøteknologi, for å nevne noe. Dette er alt sammen, og mer til som er lagt på fra komiteens side, viktige tiltak for å gjøre enda mer i denne situasjonen.

Jeg mener også at forslaget om å lage en næringspolitisk strategi for små og mellomstore bedrifter, det å sette ned strategiske råd hvor bedriftene sjøl får gi klare råd om hva som må til for at de skal kunne gjøre enda mer for å trygge arbeidsplasser og/eller skape nye, er utrolig viktig. Vi skal også se nærmere på hvordan vi kan styrke små og mellomstore bedrifters posisjon i utlandet. Der er det et potensial. Vi er nødt til å sørge for at våre små og mellomstore bedrifter står sterkere i konkurransen med bedrifter i andre land, og vi ser jo at konkurransen bare er økende.

Regjeringen arbeider for et velfungerende kapitalmarked. Tiltakene overfor bankene som Stortinget har sluttet seg til, de to nye fondene som nylig er oppe og står, og de mange bevilgningene vi nå har gitt til vårt virkemiddelapparat, er viktige bidrag i så måte.

Jeg er også helt enig med forslagsstillerne i at god tilgang på risikokapital er særlig viktig for entreprenører og bedrifter i en tidlig fase. Det er jo nettopp derfor vi har

økt bevilgningene til f.eks. Innovasjon Norge, at Investinor, som – som kjent – har fått 2,2 milliarder kr til disposisjon, nå er oppe og står og er i gang, at vi har styrket egenkapitalen i Argentum med 2 milliarder kr, og at vi lar være å ta utbytte. Det er jo fond som skal investeres i nettopp små og mellomstore bedrifter. Det er Regjeringas og jeg regner med også Stortingets klare forventning at disse midlene skal komme norske arbeidsplasser og norske bedrifter til gode.

Så er vi, og jeg opplever alle i denne salen, opptatt av at vi ikke skal påføre næringslivet unødige kostnader, og derfor må vi videre på det vi har diskutert også tidligere i dag når det gjelder forenklinger.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Øyvind Korsberg (FrP) [15:11:53]: Siden årsskiftet har 1 220 bedrifter gått konkurs. Det er ca. 23 bedrifter daglig som har forsvunnet. Det man nå ser, er at de pakene som Regjeringen har fremmet, ikke har truffet godt nok. Det er lett å tenke på alle de forslag som Fremskrittspartiet har fremmet i forbindelse med finanskrisen, som har blitt nedstemt. Det vi ser nå, er at det er en rekke små privateide bedrifter som går over ende, mens andre selskap som staten er aksjonær i, lett kan komme til Regjeringen og få midler – SAS fikk 800 mill. kr for å komme over sin økonomiske kneik.

Da er egentlig spørsmålet: Hva vil Regjeringen konkret gjøre for å unngå at konkursraset fortsetter for næringslivet?

Statsråd Sylvia Brustad [15:12:54]: Jeg har lyst å spole filmen litt tilbake: Hvor startet denne finanskrisa, og hvorfor startet den? Det er det sikkert mange meninger om, og det er sikkert mange som kommer til å ta studier og doktorgrader på hva som egentlig skjedde. Det som jeg trur er ganske åpenbart for veldig mange, er at noe av grunnen til at dette skjedde, var mangel på styring av markedet. Derfor sier ikke alle de jeg møter om dagen som representerer næringslivet – og det er mange – det de sa for ni måneder siden: mindre stat. De vil ha mer stat.

Påstanden om at pakken ikke treffer godt nok, stemmer heller ikke overens med det som næringslivet sier til oss. Vi hadde seinest forrige uke samråd hos statsministeren hvor lederne for de største bedriftene i Norge var representert. De sier at det var helt riktig å komme med det vi gjorde da vi gjorde det.

Vi er opptatt av både å sørge for å bevare arbeidsplasser – men det har ikke vært mulig at alle kan bevares, verken før eller nå – og av å skape nye. Derfor er det lagt inn mange milliarder kroner i virkemiddelapparatet som skal komme de bedrifter som trenger det, til gode.

Torbjørn Hansen (H) [15:14:11]: Det er positivt at statsråden inviterer til en viss refleksjon rundt eierskapspolitikken i disse krisetider. Og jeg skal være den første til å se på muligheter for blanding av offentlig og privat kapital. Der har vi ordninger som fungerer, og Høyre støtter og satser på dem videre. Men det spesielle ved norske

rammebetingelser er jo formuesskatten, som hvert eneste år trekker inn 5–6 milliarder kr fra privat eierskap og systematisk svekker det private eierskapet i Norge. Formuesskatten er også resultatavhengig, slik at i en tid med finanskriser hvor bedriftene går med underskudd, blir det ekstra ille å trekke inn 5–6 milliarder kr av eiernes kapital. Regjeringen har til og med valgt å øke denne beskatningen nå i 2009.

Ser statsråden at formuesskatten hvert eneste år – og særlig når man ser dette over en 20-årsperiode – svekker eierskapet i Norge betydelig, og at det er spesielt uheldig at dette nå blir forsterket i 2009? Og kan tiltak i forhold til formuesskatt være noe som Regjeringen ser på i revidert budsjett?

Statsråd Sylvia Brustad [15:15:18]: La meg først si meg helt enig med representanten Hansen i at vi trenger mange private bedrifter også framover. Jeg er også helt enig i det som sies om viktigheten av de familieeide bedriftene. Jeg respekterer at vi er litt uenige på noen punkter med hensyn til hvilke virkemidler vi skal bruke.

Nei, vi har ingen planer om å gjøre endringer når det gjelder formuesskatten. Vi har vært opptatt av å gjøre det som fungerer best og virker raskest, med tanke på å beholde flest mulig folk i arbeid og skape arbeidsplasser framover. Jeg registrerer også at det blant de representantene fra næringslivet som jeg møter, er færre som tar opp formuesskatten nå, enn det var for noen måneder siden. Tvert imot mener de at de tiltak som er satt i gang, er bra og vil møte situasjonen på en god måte.

Jeg tror at dette er et punkt vi ikke greier å bli enige om. Men jeg er glad for at representanten Hansen sier at det er mye interessant når det gjelder å blande offentlig og privat kapital, som det går an å snakke nærmere om.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF) [15:16:31]: I innlegget mitt gjorde eg greie for denne arveavgiftsmodellen som eg nok har nemnt eit par gonger før. Men den situasjonen ein har, med både finanskrisa og det faktum at over 40 000 bedrifter i neste tiårsperiode står framfor eit generasjonsskifte, er ei kjempeutfordring. Med eit betinga fritak for arveavgift kan ein ikkje berre gje eit handslag til bedriftene, men ein kan faktisk gje ein verkeleg stimulans som treffer, og som veldig mange oppfattar som eit problem.

Regjeringa er jo heilt sikkert godt i gang med budsjettet for neste år. Mitt spørsmål er: Er dette av dei tiltaka som vil verta vurderte i budsjettet for neste år?

Statsråd Sylvia Brustad [15:17:24]: Budsjettet kommer når det kommer, som representanten kjenner godt til. Men jeg kan nok svare på dette spørsmålet slik som jeg svarte representanten Hansen når det gjaldt arv og formue, at det er ikke det området vi vurderer, for å si det på den måten.

Vi mener det er andre tiltak som er viktigere nå. Der er det viktig å få innspill – også fra opposisjonen, sjølsagt – om hva som må til av andre eller eventuelt nye tiltak for å møte den svært krevende situasjon som vi nå er inne i. Der er det allerede flere forslag på bordet som vi vurderer

rer. Men jeg må nok si til representanten Sørfonn at jeg kan ikke nå gi det svaret han ønsker på dette spørsmålet.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Øyvind Korsberg (FrP) [15:18:33]: Jeg har ikke behov for å forlenge debatten, men i og med at statsråden ikke var i nærheten av å svare på min replikk, skal jeg gi statsråden en ny sjanse. Det jeg spurte statsråden om, var: Hva vil Regjeringen konkret gjøre for å hindre at konkursraset for bedrifter i Norge fortsetter?

Jeg merket meg også at statsråden i sitt innlegg inviterte til en bred samling for å finne løsninger for næringslivet. Det er jeg for så vidt glad for, men historikken man har med seg så langt når det gjelder finanskrisen, er at opposisjonens forslag ikke har fått tilslutning fra regjeringspartiene, mens store deler av opposisjonen har støttet store deler av de pakkene som har kommet fra Regjeringen. Så det går an å se litt på om ikke de forslagene som tidligere har vært fremmet i denne salen, og som har blitt nedstemt av regjeringspartiene, kan løftes opp igjen.

Så sier statsråden at man har merket at kravet fra næringslivet når det gjelder formuesskatt, er blitt atskillig dempet. Det er nok litt avhengig av hvem næringslivet snakker med. Når man snakker med en statsråd fra Arbeiderpartiet, skjønner man vel at man ikke skal kaste bort så mye tid på å prøve å senke skattenivået.

Så er jeg jo glad for at det har kommet en del pakker som også Fremskrittspartiet har gått i bresjen for å få til når det gjelder de store bedriftene. Men til de små private bedriftene har ikke Regjeringen kommet med så veldig mange pakker. Så der vil jeg igjen utfordre statsråden til å svare på spørsmålet mitt, og ikke starte med hvor finanskrisen oppstod, for det var overhodet ikke det denne representanten spurte om.

Statsråd Sylvia Brustad [15:20:44]: Nei, jeg merket meg at det ikke var det representanten spurte om, men jeg syntes allikevel det var viktig å minne om hvorledes ting faktisk henger i hop.

Så til antall konkurser: Det er klart det er krevende når det er så mange konkurser. Det har det vært tidligere år også, men det er jo et tydelig signal om at vi er inne i en meget alvorlig og krevende situasjon.

Så til spørsmålet om hvordan vi vil sørge for å møte den situasjonen. Jeg er for det første veldig glad for at opposisjonen har sluttet seg til mange av de forslagene som Regjeringa har lagt fram for å møte situasjonen. Noe av det viktigste vi gjør, er jo å bruke alle de virkemidler vi nå har fått til disposisjon. Fordi vi har sørget for at vi har orden i økonomien, kan vi nå rulle ut mange milliarder kroner som kommer ikke minst små og mellomstore bedrifter til gode – til Innovasjon Norge, til Argentum, som skal investere i nettopp små og mellomstore bedrifter, til Investinor, og jeg kunne ha nevnt mange andre som representantene her i salen sjølsagt kjenner veldig godt til. Ikke minst det å få bankene til å fungere igjen er kjempevikt-

ig for næringslivet vårt. Vi håper jo sjølsagt at de ulike bankpakkene og ikke minst de to nye fondene som nå er i ferd med å komme opp å stå, vil bidra positivt til det.

Vi er sjølsagt åpne for alle gode forslag om ting som bør justeres, eller som bør endres, eller nye ting. Men det betyr ikke at vi kommer til å bli enige om alt. Det vet representanten Korsberg at vi sikkert ikke blir. Men det er flere av de forslagene opposisjonen har kommet med, som vi har vært enige om, og det kommer sikkert også til å bli flere i tida framover.

Jeg tror det er et veldig viktig signal å si at det er ikke slik at alle bedrifter kan bestå. Det er krevende for de bedrifter det gjelder, men jeg tror det er kjempeviktig at vi nå greier å sørge for at alle bedrifter bruker tid på både omstilling og nyskaping – noe de kanskje ikke har hatt muligheter til i tider da alt har gått så bra at de bare har produsert og produsert for å selge mest mulig. Men nå blir de tvunget over i en annen situasjon.

Jeg mener at store deler av norsk næringsliv faktisk er ganske gode til å drive med nyskaping. I den alvorlige situasjonen vi er oppe i, er det viktig ikke å glemme hvilke muligheter som ligger der. Det er innenfor det spekteret vi – sammen med dere – ønsker å bidra til å møte situasjonen for å holde flest mulig mennesker i arbeid, og samtidig skape nye arbeidsplasser.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6. (Votering, se side 2411)

Sak nr. 7 [15:23:43]

Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan-Henrik Fredriksen og Øyvind Korsberg om at investeringsfondene for Nordvest-Russland og investeringsfondet for Øst-Europa blir slått sammen og forvaltningen av fondene legges til Kirkenes (Innst. S. nr. 168 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:14 (2008–2009))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Sigvald Oppebøen Hansen (A) [15:24:44] (ordfører for saka): Stortingsrepresentantene Jan-Henrik Fredriksen og Øyvind Korsberg fra Framstegspartiet gjer framlegg om at investeringsfonda for Nordvest-Russland og investeringsfondet for Aust-Europa blir slått saman, og at forvaltninga av fonda blir lagd til Kirkenes.

Dette forslaget er ganske likt det forslaget som dei same

representantane fremma i 2006, og som fleirtalet i Stortinget den gongen avviste. Grunngevinga den gongen var den same som no, nemleg at dersom ein skulle flytte forvaltninga av fonda til Kirkenes, ville det gje eit meir uoversiktleg verkemiddelapparat og på den måten eit dårlegare tilbod til næringslivet.

Tidlegare i dag hadde vi ein debatt på bakgrunn av Riksrevisjonens rapport og undersøking av Innovasjon Norge som statleg næringsutviklingsaktør, der konklusjonen var at verkemiddelapparatet var uoversiktleg. Da er det ingen grunn til å gjere det endå meir uoversiktleg, noko forslaget frå desse to representantane i Framstegspartiet ber preg av.

Det er òg grunn til å minne om at det blei oppretta eit kontor i Kirkenes i 2006 for å ha nærleik til det geografiske dekningsområdet for Nordvest-Russland. Dette kontoret tilbyr nemleg dei same tenestene som kontoret i Oslo.

Fondsavdelinga hos Innovasjon Norge sitt hovudkontor huser i dag Investeringsfond for Aust-Europa, Tilskotsfond for næringssamarbeid med Nordvest-Russland og Investeringsfond for Nordvest-Russland. Regjeringspartia meiner at dette er ei fornuftig lokalisering, ved at fondsleiinga kan trekkje vekslar på kompetansen i Innovasjon Noreg.

Dei fleste bedriftene som har interesse av desse fonda, er i tillegg i all hovudsak lokaliserte i Sør-Noreg. Slik sett er ei lokalisering i Oslo betre og meir fornuftig for dei aller fleste verksemdene.

Representantane frå Framstegspartiet gjer òg framlegg om å fjerne grensa for kor store beløp fondet kan investere i kvart enkelt prosjekt, og at fondet i tillegg kan tilby ordinære lån.

Fleirtalet stør ikkje dette og grunnjev det med at det ville vere lite hensiktsmessig å gjere det på den måten. Det er etter fleirtalet sitt syn betre at fondet har ei god risikospreiing i høve til prosjekta dei går inn i, framfor stor eksponering i enkeltsaker. Det er styrking av eigenkapital i samband med investeringar som er viktig, ikkje gjennom lån til bedriftene, slik desse representantane gjer framlegg om.

Fleirtalet ser heller ikkje at det er fornuftig å samlokalisere og fusjonere forvaltningsorganisasjonane i Innovasjon Norge og Norfund – dette fordi fonda har svært ulike formål og rettar seg inn mot ulike geografiske område.

På denne bakgrunnen vil fleirtalet òg denne gongen tilrå at representantforslaget frå stortingsrepresentantane Jan-Henrik Fredriksen og Øyvind Korsberg blir avvist.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [15:29:16]: Fond for Nordvest-Russland ble etablert i 1997 med det formålet å styrke Kirkenes og Sør-Varangers rolle som et nasjonalt brohode overfor Nordvest-Russland. Fondet ble tildeelt klare virkeområder, relatert til fylkene Murmansk, Arkhangelsk, det autonome området Nenets og republikken Karelen. Dessverre ble ikke republikken Komi inkludert i det geografiske virkeområdet – for øvrig et fylke som har enorme olje- og gassforekomster og et kjempepotensial innenfor tømmer og trevirke. Det er en av årsakene til at Fremskrittspartiet ber om en evaluering av

de geografiske virkeområdene. Intensjonen med forslaget er at fondet skal virke etter intensjonen fra 1997: å gjøre Sør-Varanger til et nasjonalt brohode i en nasjonal satsing overfor Nordvest-Russland.

Som sagt og skrevet var denne saken oppe til behandling i 2006. Fremskrittspartiet fikk da gjennomslag for etablering av én stilling fra Innovasjon Norge fordelt mellom Murmansk og Kirkenes.

I 2007–2008 evaluerte Econ bruken av fondet, og resultatet var i all hovedsak i samsvar med det Fremskrittspartiet hevdet i debatten i 2006. Fondet har ikke virket etter intensjonen, og har i dag en kapitalbase som er betydelig høyere enn grunnkapitalen ved etableringen i 1997. Econ påpeker viktigheten av å slå fondene sammen og endre regelverk og statutter på en slik måte at de faktisk vil fungere etter intensjonene.

At Fremskrittspartiet politisk mener at lokale ringvirkninger blir langt større med en lokal forankring, er uttrykk for at all erfaring ved fondsetableringer tilsier dette. Denne oppfatningen hadde også Arbeiderpartiet og Senterpartiet, men da satt de i opposisjon.

Den viktigste aksene vi snakker om for å få til en riktig og god utnyttelse av fondene, er ikke Oslo–Bergen eller Oslo–Stavanger, men Kirkenes–Murmansk, Kirkenes–Arkhangelsk og Kirkenes–Komi – hvis man velger å se det i et næringsperspektiv. Da blir det totalt meningsløst at regjeringspartiene hevder at en lokalisering i Oslo er bedre for de fleste virksomheter enn Kirkenes. Det faktiske resultatet etter snart tolv års forvaltning tilsier jo det motsatte. Et viktig moment i så måte er at hva angår kompetanse på Russland og russisk næringsliv, ligger ikke denne i Oslo, den ligger i Finnmark og i Kirkenes. Dette er en konsekvens av 20 års utvikling og et daglig samarbeid med russisk næringsliv, kulturliv og folk til folk-samarbeid over lang, lang tid. At øvrig kapitalbase er lokalisert andre steder enn i Finnmark og Sør-Varanger, er jo et resultat av en politisk og statlig stemoderlig behandling av regionen, hvor gavepakker og nasjonalparker fortrinnsvis er blitt brukt istedenfor langsiktige prioriteringer av næringsutvikling og næringsetablering.

Det er også mange andre viktige hensyn som tilsier en sammenslåing av investeringsfondene, og at vi får en forvaltning fra Kirkenes. Disse virkemidlene kan på en enkel og rasjonell måte stimulere til sterke grenseoverskridende næringslivssatsinger og clustere med forankring i Sør-Varanger.

Det er et uomtvistelig behov for å prioritere Sør-Varangers posisjon og rolle både som brohode til Nordvest-Russland og som et geopolitisk knutepunkt – med sin beliggenhet og nærhet til Russland.

Å flytte større deler av forvaltningen av fondet til Sør-Varanger vil i tillegg til å styrke ringvirkningene til eget næringsliv, dekke de sikkerhets- og utenrikspolitiske behov og bidra til en naturlig utvikling av norsk tilstedeværelse og suverenitet. Det er ingen tvil om at økonomisk integrasjon med Russland er viktig i så måte. Arktis, Barentsregionen og Nordvest-Russland er viktige satsingsområder. Det å bruke ulike deler av vårt forvalt-

ningssystem aktivt for å fremme norske interesser og suverenitet er viktig og bør være en naturlig del av en slik satsing.

Man kan undre seg over at det regjeringspartiene egentlig gjør i denne sak, er å fortsette en politikk som har vist seg overhodet ikke å fungere. Nordvest-Russland-fondene har ikke fungert etter intensjonen, og vil heller ikke gjøre det. Men at forvaltningen ikke fungerer, bekymrer tydeligvis ikke Regjeringen i deres verbale nordområdesatsing, hvor tomme ord og manglende politisk vilje er det vesentligste bidraget.

Jeg tar opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten: Representanten Jan-Henrik Fredriksen har tatt opp de forslag han refererte til.

Elisabeth Røbekk Nørve (H) [15:35:04]: Denne saken gjelder fond som ble etablert for å styrke samarbeidet med bedrifter i Nordvest-Russland og Øst-Europa. Fondene for Nordvest-Russland prioriterer prosjekter som skal gi næringsvirksomhet i Sør-Varanger kommune.

Når Høyre ikke kan støtte forslagsstillernes forslag i denne saken, baserer det seg på ulike forhold. Å slå sammen fondene for Nordvest-Russland og Øst-Europa kan nok ha sine fordeler, men når det framkommer i statsrådets brev til komiteen den 5. desember 2008 at de fleste av virksomhetene som viser interesse for disse fondene, er lokalisert i Sør-Norge, er det en fare for at en sammenslåing vil være kontraproduktiv.

Høyre mener at en heller ikke kan se bort fra at det å fjerne begrensninger på maksimal engasjementsstørrelse og åpne for at fondene under gitte forutsetninger kan yte ordinære lån, kan gi fondet for stor eksponering i enkeltsaker.

Den delen av forslagene som har som intensjon å se på det geografiske virkeområdet for fondene på nytt, er etter vår mening derimot noe helt annet.

Et forslag fra de samme representantene om å flytte investeringsfondet for Nordvest-Russland til Kirkenes ble avvist av et flertall på Stortinget i mars 2006. Ved behandlingen av forslaget den gang bad imidlertid Høyre, sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre, Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av administrasjon og lokalisering av fondene som i dag blir administrert av Innovasjon Norge.

I 2006 ble det opprettet et kontor i Kirkenes for å få større nærhet til det geografiske dekningskontoret for fondet for Nordvest-Russland. Kontoret i Kirkenes tilbyr i dag de samme tjenestene som kontoret i Oslo.

Høyre vil understreke at Arktis, Barentshavet og Nordvest-Russland er et viktig satsingsområde for Norge i framtiden. Dersom investeringsfondet for Nordvest-Russland ikke når sine målsettinger, kan det oppfattes som at det ikke er behov for øremerkede midler overfor Nordvest-Russland.

Høyre mener det er gode grunner til at administrasjonen av et slikt fond bør ha nærhet til dekningsområdet. Det ble som sagt opprettet et kontor i Kirkenes for to år siden, og vi mener at sammenslåing og flytting av hoved-

administrasjonen til Kirkenes bør foretas dersom det kan dokumenteres at det er den beste løsningen.

Høyre fremmer derfor sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen utrede om opprettelsen av kontoret i Kirkenes i tilstrekkelig grad har bidratt til at fondene for Nordvest-Russland når sitt formål, og fremme en egen sak for Stortinget om hvordan fondene for Nordvest-Russland i større grad kan nå sitt formål og i større grad bidra til resultater i nordområdesatsingen.»

Vi foreslår også at representantforslaget vedlegges protokollen.

Presidenten: Representanten Elisabeth Røbekk Nørve har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Statsråd Sylvia Brustad [15:38:35]: Jeg vil først kommentere spørsmålet om å slå sammen Investeringsfond for Øst-Europa med Investeringsfond for Nordvest-Russland. I dag er utnyttelsen av Investeringsfond for Øst-Europa relativt høy, mens Investeringsfond for Nordvest-Russland har betydelig ledig kapasitet som følge av for få akseptable prosjekter og – etter virkemiddelapparatets vurdering – høy risiko i dekningsområdet. Ved en eventuell sammenslåing vil midlene trolig bli brukt i andre områder enn i Nordvest-Russland, fordi hoveddelen av investeringsmidlene vil kanaliseres til prosjekter som i dag tas under Investeringsfond for Øst-Europa. Forslaget om sammenslåing må også sees i denne sammenheng.

Jeg minner om at søknadene Innovasjon Norge mottar for disse fondene, i stor grad dreier seg om prosjekter i andre områder enn i dekningsområdet for Investeringsfond for Nordvest-Russland. Det er også slik som det er sagt av flere, at brorparten av bedriftene som viser interesse for begge fondene, er lokalisert i Sør-Norge.

Innovasjon Norges hovedkontor i Oslo mottar de fleste søknadene, men Innovasjon Norge har som kjent også en medarbeider i Kirkenes som vurderer og saksbehandler prosjekter på linje med de øvrige ansatte ved hovedkontoret i Oslo. Dermed ivaretas både hensynet til nærhet til Nordvest-Russland og hensynet til nærhet til de bedriftsnettverkene som er aktive i dekningsområdene.

Så til forslaget om å fjerne begrensninger på maksimal engasjementsstørrelse samt åpne for at fondene kan yte ordinære lån.

Engasjementer fra Investeringsfond for Nordvest-Russland er begrenset til 30 mill. kr pr. prosjekt, mens begrensninga for Investeringsfond for Øst-Europa er 15 mill. kr pr. prosjekt. Begrunnelsen for begrensningene er at fondene ikke skal bli for eksponert i enkeltsaker, og at det skal være god risikospredning i porteføljen.

Formålet med opprettelsen av fondene er å bidra med egenkapital i forbindelse med norske investeringer i øst. Dette er egenkapital som sammen med aktiva skal danne grunnlaget for lånefinansiering til prosjektene. Etter min vurdering er det uheldig å operere med lån og egenkapital fra samme institusjon. Långiver bør ikke samtidig være eier i selskapet. Slike lån vil dessuten kreve en lang stør-

re fondsadministrasjon enn tilfellet er pr. i dag. Derfor er det etter min mening ikke hensiktsmessig at fondene skal kunne tilby ordinær lånefinansiering.

Når det gjelder representantenes forslag om å samlokalisere og slå sammen forvaltningsorganisasjonene i Innovasjon Norge og Norfund samt flytte fondsforvaltninga til Kirkenes, vil jeg først peke på at dette er fond som er svært ulike. Innovasjon Norges fond investerer i Nordvest-Russland og Sentral- og Øst-Europa, mens Norfund investerer i utviklingsland.

Forslaget om å fusjonere tre så forskjellige fond er lite hensiktsmessig, slik jeg ser det. Målgruppa for fondene er ulik, og de retter seg mot forskjellige geografiske områder. Norfund har en investeringskapital på 4,3 milliarder kr og har et geografisk fokus på Afrika, Asia og Mellom-Amerika. Det er videre ingen krav om investeringsmedvirkning fra norske bedrifters side. Investeringsfond for Nordvest-Russland og Investeringsfond for Øst-Europa er et næringspolitisk virkemiddel så godt som uten geografisk overlapping med Norfund, og de har krav om saminvestering med norske selskaper i sine virkeområder.

Til sist til forslaget om å videreutvikle tilskuddsfondet, TNR, samt vurdere det geografiske virkeområdet for fondene på nytt.

Tilskuddsfond for nærings samarbeid med Nordvest-Russland er forbeholdt prosjekter som kan lede til investeringer i dekningsområdet til Investeringsfond for Nordvest-Russland. Per i dag er det tilgjengelige midler på 8,53 mill. kr i fondet, noe både departementet og Innovasjon Norge mener er tilstrekkelig. En styrking av fondet vil kreve midler over statsbudsjettet, og da må det sjølsagt behandles også i den sammenheng.

Jeg vil til slutt framheve at virkeområdene for fondene reflekterer Regjeringas prioriteringer. Disse prioriteringene er ikke endret.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [15:42:59]: Arktis, Barentsregionen og Nordvest-Russland er viktige satsingsområder både for Regjeringen og for Fremskrittspartiet. Jeg ser det faktisk som naturlig at man bruker ulike deler av vårt forvaltningssystem både for å fremme nasjonale interesser og for å opparbeide norsk naturlig suverenitet. Slik jeg forstår det, har Regjeringen i stor grad den samme oppfatningen. Da blir det underlig, og jeg må spørre: Hva er årsaken til at en regjering som fokuserer på en nordområdesatsing, går imot sin egen politikk og aktivt motarbeider slike løsninger ved å si nei takk til å få etablert fondskapital i Kirkenes?

Statsråd Sylvia Brustad [15:43:54]: La meg først si at jeg er helt enig i at dette er et viktig satsingsområde, og jeg mener denne regjeringa mer enn noen annen har vist at vi satser på nordområdene. Vi mener – som jeg også sa i mitt hovedinnlegg – at det å få til flere prosjekter i samarbeid med Nordvest-Russland er viktig, så det er ikke det denne saken handler om.

Det vi da må se på, er hvordan vi kan organisere de

ulike virkemidlene vi har, slik at vi faktisk når målet om å satse mer i nord – i dette tilfellet da i forholdet til Nordvest-Russland. Da er det slik, som representanten kjenner godt til, at vi har en medarbeider i Kirkenes fra Innovasjon Norge. Jeg mener det ville ha vært uhensiktsmessig å organisere det slik som representanten Henriksen og flere her foreslår – nettopp med tanke på å kunne få utløst flere prosjekter i samarbeidet mellom Norge og Nordvest-Russland. Og det er vel det som må være avgjørende, ikke nødvendigvis hvor de som administrerer de ulike fondene, faktisk holder til.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk. Flere har heller ikke bedt om ordet til sak nr. 7. (Votering, se side 2411)

Sak nr. 8 [15:45:05]

Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Gunnar Gundersen, Martin Engeset, Elisabeth Røbekk Nørve, Torbjørn Hansen og Olemic Thommessen om å styrke bondens rettigheter til egen eiendom (Innst. S. nr. 172 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:28 (2008–2009))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Leif Helge Kongshaug (V) [15:45:48] (ordfører for saken): Representantene bak dette Dokument nr. 8-forslaget foreslår følgende:

«Stortinget ber Regjeringen fremme sak for Stortinget om å oppheve boplikten på landbrukseiendom, oppheve prisreguleringen av landbrukseiendom og oppheve jordlovens delingsforbud.»

Forslagsstillerne viser til at etter gjeldende rett er landbrukseiendommer underlagt en rekke reguleringer som annen eiendom ikke har. Forslagsstillerne mener at dette er med på å gjøre norske bønder fattigere, samtidig som investerings- og risikoevnen i næringen er betydelig redusert. De mener videre at det er urimelig at offentlige reguleringer forhindrer bønder i å få glede av markedsverdien på sine eiendommer. Ut fra det mener de at prisreguleringen bør oppheves.

Videre viser de til at boplikten ikke har bidratt til økt bosetting i hele landet, slik som intensjonen er.

Når det gjelder delingsforbudet, mener de at dette forutsetter at det er samfunnet som vet best når det skal tas stilling til om en eiendom skal deles eller ikke, og ikke eie-

ren av landbrukseiendommen. Forslagsstillerne viser til at det er en betydelig andel leiejord blant norske gårdbrukere, opptil 40 pst. av jordbruksarealet.

Forslagsstillerne er også inne på odelsloven, og mener at odelsretten medfører betydelig usikkerhet for både kjøpere og selgere av landbrukseiendommer.

Flertallet i komiteen, regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti, foreslår at forslaget «bifalles ikke». Det foreligger et forslag fra Venstre, forslag nr. 2, som går ut på at forslaget vedlegges protokollen. Jeg tar herved opp det forslaget.

Jeg går ut fra at argumentasjonen rundt det andre forslaget blir tatt vare på av de respektive partiene.

Venstre er absolutt for en modernisering av lovverket, også når det gjelder landbruket. Tvang og offentlige reguleringer må avløses av at det gis mer armslag og frihet – det må avløses av bolyst og muligheter til å utnytte eiendommen bedre som næringseiendom.

I dag er det 35 000 ubebodde landbrukseiendommer. Mye av det er en følge av et lite fleksibelt regelverk. Det er flere som ønsker å bo på landsbygda. Disse må vi da ønske velkommen. Det er ofte kreative folk som vil tilføre lokalsamfunnet nye impulser og være med på å gjøre bygda mer levende. Det gjør en ikke ved å nekte folk å bygge kårhus der det ikke er husdyrhold, slik denne regjeringen går inn for. Det fører til avfolking, altså snarere det motsatte av det som er ønskelig, nemlig at flere slår seg ned.

Forslagsstillerne kommer med mange konstruktive forslag. Venstre deler ikke fullt ut alle. Men det er absolutt nødvendig med forenklinger, det er nødvendig med modernisering, og bonden som næringsutøver må få større rettigheter. Venstre ser på bonden som en selvstendig næringsdrivende, men med et spesielt forvalteransvar. Det forvalterarbeidet som bonden utfører, blir belønnet med statlige overføringer. Jeg er enig med forlagsstillerne i at vi må få større fokus på bonden som næringsutøver, og at han må gis muligheter gjennom modernisering av regelverket.

Med det har jeg redegjort for forlagsstillernes argumentasjon, komiteens flertallstilråding og Venstres forslag.

Presidenten: Representanten Leif Helge Kongshaug har tatt opp det forslaget han refererte til.

Sigrun Eng (A) [15:51:01]: Det er nesten forunderleg at vi no to gonger på vel eitt år skal handsame same sak, med same innhald og med den same regjeringa. At nokon i sin villaste fantasi meiner at det da skal komme nokre nye signal denne gongen, gjennom ei så lettvtint behandling som private forslag byggjer på, er nesten utruleg. Kanskje er det heller uttrykk for opposisjonens rett til å vere pådrivar i saker der Regjeringa har på gang eit arbeid som gjennom demokratisk regelverk tek lang tid. Eg vel å tru det.

I brev frå landbruksministeren om saka førre gongen ho var til handsaming, signaliserte han at han hadde eit arbeid på gang med gjennomgang av diverse lovar som til saman kan endre det norske landbruket.

Arbeidarpartiet trur det er lurt å bruke tid og sende sakene ut på ei brei høyring før ein landar på ein framtidseretta landbrukspolitikk. Forslagsstillerane har heilt rett i at mangt har endra seg gjennom dei siste 50 åra, men nye vedtak skal ikkje vere meir vidløftige enn at næringsaktørane heng med.

Eg trur både konsesjonsloven, odelsloven, bu- og driveplikta og delingsloven vil endre landskapet for oss alle, og at vi med den gjennomgangen vil komme nærare dei måla denne regjeringa har – med aktive bønder i heile landet, med føreseielege rammevilkår og med målsetjing om lys i langt fleire hus enn det vi har no. Vi må hugse på, som òg andre har vore inne på, at det er langt fleire som ynskjer seg slike buplassar, enn det som er til sals i dag. Arbeidarpartiet vil vere ein konstruktiv medspelar i Regjeringa for å nå desse måla.

Forslagsstillerane syner til diverse utsegner og undersøkingar som er gjorde. Mitt svar er: Som ein spør, får ein svar. Biletet er nok meir samansett enn som så. Dette er mest farga av å vere blått. Aktive bønder har signalisert gjennom organisasjonane sine at dei er meir tilfredse med den sitjande regjeringa sin landbrukspolitikk enn det dei har vore på lenge. Eg meiner dei har god grunn til det i ei tid der mange ytre faktorar vil endre kvardagen.

Regjeringa ynskjer å leggje til rette for den aktive bonden, men avviser Dokument nr. 8:28, slik forslaget er og med den grunngevinga eg her har prøvd å få fram.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [15:54:04]: I motsetning til forrige talar er ikke jeg sjokkert over dette forslaget. Jeg vil signalisere at dette forslaget fra Høyre er et usedvanlig godt forslag, og Fremskrittspartiet slutter helhjertet opp om det. Dette er nok et område hvor Fremskrittspartiet og Høyre er enige – landbrukspolitikken.

Den norske bonden har omtrent ingen eiendomsrett til sin egen eiendom – eiendom som man har forvaltet på vegne av familien i løpet av mange generasjoner. Man risikerer, når man ønsker å tre ut av landbruket, å bli stående nærmest på bar bakke fordi staten går inn og kontrollerer for det første hvem man skal kunne få selge eiendommen til, og for det andre hvor mye man skal kunne få ta for eiendommen, den såkalte priskontrollen.

Bonden har også mange restriksjoner på driften. Man kan ikke produsere så mye man vil. Man har restriksjoner på hva man kan dyrke på eiendommen. Man har boplikt, som gjør at mange som i dag arver landbrukseiendommer, blir presset til å flytte, bryte opp fra det miljøet hvor man har etablert seg, for å måtte flytte til en landbrukseiendom som man ikke kan livnære seg av.

Vi ser at dagens landbrukspolitikk, som Sigrun Eng skryter sånn av, skaper store vanskeligheter for bonden. Nå er vi kommet i en situasjon som er svært bekymringsfull, for det er snart ikke bønder igjen. Det er rundt 200 000 landbrukseiendommer i Norge, og i dag har vi 47 000 aktive bønder. Antallet bønder har de siste 20 årene nærmest blitt halvert. Bare siden år 2000 er det blitt over 20 000 færre bønder. Det fortsetter å gå ned.

Det er noe jeg stadig opplever når jeg er ute og snakker med bønder: Flere i næringskomiteen som deltar i denne

debatten, var på Vestlandet i slutten av forrige uke og deltok i en landbruksdebatt, hvor vi fikk klare signaler om at inntjeningen i landbruket ikke er noe å skryte av. Mange vurderer nå sterkt om det er mulig å fortsette i landbruket med de rammevilkår som er.

Nå er jeg klar over at landbruksorganisasjonene ikke er enig i alle liberaliseringsforslag som er blitt fremmet, men jeg vil utfordre Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag på om deres politikk har vært formålstjenlig for den norske bonden. Jeg vil si nei. Det er klart at når en yrkesgruppe som bøndene år etter år opplever å være den lavest lønte yrkesgruppen i samfunnet, må noen snart stille spørsmål ved om landbrukspolitikken, jordbruksavtalen og alle de reguleringer som er rundt det å være bonde, bidrar til den samfunnsmessige utviklingen man har ønsket seg for landbruket.

Den norske bonden tjente i gjennomsnitt 133 000 kr i

fjor fra jordbruksdrift. Det er ikke noe å skryte av eller skrive hjem om. Jeg synes at de partiene i denne salen som vil den norske bonden vel, bør revurdere landbrukspolitikken sin betydelig.

Så har statsråd Brekk varslet at han vil komme tilbake til Stortinget med saker der man bl.a. regulerer odelsretten og priskontrollen. Da er man nødt til å foreta en skikkelig vurdering av hva som tjener landbruket. Jeg er bekymret for at det i disse sakene vil komme betydelige innstramninger. All historikk og alle tall bør nå tale for seg: Det er ikke landbruket tjent med.

Jeg tar opp forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Presidenten: Da har representanten Hans Frode Kieland Asmyhr tatt opp forslag nr. 1.

Da er tiden for formiddagsmøtet over. Stortinget avbryter sine forhandlinger, og kommer sammen igjen kl. 18.

Møtet hevet kl. 16.

Møte mandag den 23. mars 2009 kl. 18

President: Carl I. Hagen

Dagsorden:

Sakene på dagens kart (nr. 64)

Man fortsatte behandlingen av

sak nr. 8

Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Gunnar Gundersen, Martin Engeset, Elisabeth Røbekk Nørve, Torbjørn Hansen og Olemic Thommessen om å styrke bondens rettigheter til egen eiendom (Innst. S. nr. 172 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:28 (2008–2009))

Elisabeth Røbekk Nørve (H) [18:00:40]: Fast eiendom er ofte nordmenns største formuesgode, og mange nordmenn sparer derfor gjennom fast eiendom. Høyre mener derfor at bondens rettigheter til egen eiendom må styrkes.

De særregler som i dag gjelder for landbrukseiendommer, bidrar til å gjøre norske bønder fattigere, samtidig som investerings- og risikoevnen i næringen reduseres betydelig. Det betyr for det første at offentlige reguleringer hindrer bønder i å få gleden av markedsverdien på egen eiendom. Høyre mener at en slik forskjellsbehandling er svært urettferdig og ikke bør få fortsette.

For det andre blir næringen skadelidende uten at det er dokumentert at reguleringen har noen positive virkninger når det gjelder distriktsmessig bosetting eller utvikling i landbruket.

Etter at delingsforbudet i jordloven ble innført, har mange bygder opplevd fraflytting, og stadig færre har sine inntekter fra landbruket. Til grunn for regelen om delingsforbudet ligger den forutsetning at det er samfunnet som er nærmest til å ta stilling til hva som er den samfunnsmessig mest tjenlige bruken av en eiendom. Dette er en premiss Høyre ikke er enig i, og vi vil igjen fremheve at 40 pst. av jordbruksarealet i dag er leid og drevet av en annen bonde enn den som eier det.

I dag går struktureringen av jordbruket, med større driftsenheter og færre bønder, sin naturlige gang, mens eiendomsstrukturen opprettholdes. Det er en utvikling som Høyre misliker sterkt, da den fører våre aktive bønder inn i en tilværelse som leilendinger.

Høyre mener at odelsretten medfører betydelig usikkerhet for både kjøper og selger av landbrukseiendommer. Høyre forventer at det i forbindelse med at Regjeringen fremmer sak om endringer i odelsloven, foretas en gjennomgang av odelsrettens betydning for omsetning av landbrukseiendommer.

5. februar 2008 ble forslag til en rekke lovendringer i odelsloven, konsesjonsloven og jordloven sendt ut på høring. Daværende landbruks- og matminister Terje Riis-

Johansen argumenterte den gang for innskjerping av bl.a. bo- og driveplikten.

Det er store motforestillinger mot lovendringene som ble sendt på høring for litt over et år siden. Å tro at det skal bli flere som bor på landbrukseiendommer ved å tvinge dem til det, er feil medisin i en tid der mange i økende grad kan utføre sitt arbeid fra så vel bolig som fritidsbolig.

Det er i dag er nærmere 35 000 ubebodde landbrukseiendommer som en direkte følge av et lite fleksibelt regelverk. Høyre mener derfor at det er viktig å ta noen grep for å gjøre lovverket mer fleksibelt, slik at det blir lettere å drive gårdsdrift eller å bo på en landbrukseiendom.

Høyre mener også at flere skal få muligheten til å drive landbruksvirksomhet. Men på grunn av dagens rigide lovverk har vi den senere tid sett flere tilfeller av at unge mennesker med stor interesse for landbruk ikke har fått en slik mulighet.

Det er også svært beklagelig at statsråden ikke ser behovet for å gjøre forenklinger slik at bonden får større rettigheter over egen eiendom. Jeg spør meg selv: Er det virkelig i tråd med Senterpartiets sjel å innskrenke bondens eiendomsrett – rett til egen bolig og eiendom? Høyre mener at statsråden og den rød-grønne regjeringen utviser en altfor passiv holdning til den utvikling vi ser på området, og da spesielt i forhold til bondens eiendomsrett. Å vise til at tilsvarende spørsmål allerede er behandlet i Stortinget tyder ikke på at statsråden har offensive visjoner for næringen og bøndernes eiendommer.

Kunnskapen på området er under stadig utvikling, og forsker Magnar Forbord ved Norsk senter for bygdeforskning, har i forbindelse med en undersøkelse fra november 2008 uttalt til Aftenposten:

«Boplikten har som sitt eneste formål å sikre helårsbosetting på boligeiendommer. Vi finner ingen effekter av boplikten i vår undersøkelse, så myndighetene bør bli mer nyansert i synet på boplikten.»

Regjeringen har bebudet en sak til Stortinget i løpet av våren 2009, men de uttalelser som har kommet fra regjeringssjefen, tyder på at saken vil ha fokus på innstramminger i et allerede stramt regelverk. Det er dessverre ingenting som tyder på at Regjeringens forslag vil tjene intensjonen i forslagsstillernes forslag.

Høyre vil derfor sammen med Fremskrittspartiet fremme følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen fremme sak for Stortinget om å oppheve boplikten på landbrukseiendom, oppheve prisreguleringen av landbrukseiendom og oppheve jordlovens delingsforbud.»

Presidenten: Representanten Elisabeth Røbekk Nørve har tatt opp det forslaget hun refererte.

Ola Borten Moe (Sp) [18:06:10] (komiteens leder): Dette er jo et saksfelt som vi har hatt gleden av å diskutere før, og som vi også heldigvis får mulighet til å komme tilbake til.

Innledningsvis har jeg lyst til å si to ting om prosess. Det er jo varslet en bred gjennomgang av odelsloven, konsesjonsloven og jordloven i vårsesjonen, og derfor er jeg

litt forundret over at opposisjonen velger å bruke tid og krefter på å ta opp denne saken og dette temaet nå, når man vet at man får anledning til å komme tilbake til dette på bred basis og på skikkelig måte. Så jeg betrakter det vel mer som et demonstrasjonsforslag for nok en gang å få synliggjort sin prinsipale holdning til disse spørsmålene.

Selv om vi nå avviser problemstillingene både i denne saken og i de neste sakene, som egentlig er helt parallelle, handler jo ikke det om at man er uvillig til å diskutere – det handler bare om at dette verken er tidspunktet eller anledningen. Det handler om at vi ønsker å gjøre dette som resultat av en grundig lovprosess og et grundig arbeid som departementet og Regjeringen har forberedt for Stortinget. Den type grundighet hadde jeg tenkt at også opposisjonen burde ha lagt til grunn, rett og slett fordi dette er et lovverk som har lange tradisjoner i Norge. Det omhandler viktige eiendomsforhold. Man burde kanskje tatt seg tid til å lese gjennom forslagene og begrunnelsen som kommer fra Regjeringen, før man konkluderer bråkjekt i et Dokument nr. 8-forslag. Det er stor forskjell på å barbere seg og å kappe av seg hodet, lærte jeg en gang. Intensjonen i dette forslaget mener jeg ligger på det siste.

Det er klart at det er behov for reform. Det vil til enhver tid være behov for å ha et lovverk som er i takt med tiden, og som møter de utfordringene man lever i, på en aktiv måte. Men her konkluderer man beint fram med at man skal ta bort lovverket. Man skal ta bort odelsloven – det sier i hvert fall Fremskrittspartiet. Man skal ta bort konsesjonsloven. Man skal ta bort de viktigste delene av jordloven. Det vil endre eiendomsforholdene ganske mye i Norge. For Senterpartiets del ønsker vi å gå inn i disse debattene med et åpent sinn. Men jeg har lyst til å slå fast at det å ha en regulering som sikrer at eiendomsformen er personlig, det å ha en lovregulering som sikrer at ressursene og verdiskapingen forblir i distriktene, i norske bygder, og at kapitalens frie spill ikke får innpass også her, kommer til å være retningsgivende for oss i dette arbeidet, som vi ser fram til i løpet av våren.

En kort oppsummering av hvorfor vi gjør som vi gjør, både når det gjelder dette forslaget og forslaget i neste sak: Jeg ser i neste omgang fram til en langt mer konstruktiv runde rundt disse spørsmålene og håper at det skal være mulig å skape forholdsvis brede flertall – dvs. iallfall med Kristelig Folkeparti og Venstre på laget.

Statsråd Lars Peder Brekk [18:10:11]: Forslagsstillerne gir uttrykk for at forbudet mot deling, priskontroll ved overdragelse av landbrukseiendom og boplikt ved erverv av slik eiendom hindrer yrkesutøverne i å få glede av markedsverdien og markedsutviklingen på sine eiendommer, og at reguleringene av den grunn bør oppheves.

Jeg mener at forslagsstillerne har feil inngang til spørsmålet. Reguleringene som de vil til livs, er begrunnet ut fra samfunnshensyn. Vi har regler for å sikre at verdiene ikke forsvinner ut med en aktør som forlater næringen, og dermed gjør eiendommen mindre egnet for landbruksdrift. For samfunnet er verdien av å sikre at landbrukseiendommene skal være mulig å drive i framtiden større enn at den enkelte yrkesutøver skal ta ut gevinst ved å selge eiendom-

men sin og selv gå ut av næringen. Denne begrunnelsen for regulering er da også etter mitt syn et riktig utgangspunkt når målet er å ivareta både eierne og samfunnet for øvrig.

Landbruket vi har i Norge i dag, er verdifullt for oss alle. Det har betydning ut fra et matforsynings- og næringssynspunkt, hensynet til bosetting, som kulturbærer og ut fra natur- og miljøhensyn. Dette sammensatte bildet er bl.a. et resultat av aktiv drift i hele landet og ikke minst målrettet bruk av juridiske og økonomiske virkemidler fra både statens og næringens side. Det er et resultat som det er grunn til å være stolt av. Skal hensynet til levende bygdesamfunn, matvaresikkerhet og miljø- og kulturverdier ivaretas, er det nødvendig å ha flere disponible verktøy enn støtteordninger i landbrukspolitikken. Virkemidlene i lovgivningen representerer slike verktøy.

En generell avvikling av delingsforbudet innebærer etter mitt syn at vi åpner opp for at verdiene kan smuldres opp over tid, fordi enkelte eiere ønsker seg ut av næringen. Dette skjedde før delingsforbudet ble innført i 1955. Det er ingen grunn til å tro at det ikke vil skje igjen hvis det ikke er restriksjoner på deling.

Lønnsomheten i norsk landbruk er i dag basert på et samvirke hvor rammevilkår og økonomiske ytelser fra staten er av avgjørende betydning for den enkelte yrkesutøver. Samvirket utgjør på mange måter en samfunnskontrakt. Ved å oppheve priskontrollen åpnes det for at de økonomiske rammevilkårene, som bl.a. sikres over jordbruksavtalen, kommer den til gode som vil ut av næringen snarere enn den som skal drive landbruk i framtida. Det er feil bruk av fellesskapets penger. Det vil ikke bidra til å sikre de samfunnsverdiene landbruket representerer, og det vil heller ikke sikre landbruk i hele landet.

Ved å oppheve boplikten åpnes det for at de ressursene som ligger i landbruksboliger, vil kunne utnyttes til hytter, mens jorda i større grad enn i dag vil bli leid bort. Heller ikke dette ser jeg som en ønskelig vei å gå. Ut fra det forslaget de samme representantene har framsatt om leiejord, som vi skal debattere senere i kveld, og betydningen av at bøndene skal eie de arealene de driver, antar jeg at forslagsstillerne heller ikke vil akseptere en slik utvikling.

Innst. S. nr. 172 fra næringskomiteen viser at jeg har et bredt flertall i denne sal bak meg når jeg mener at priskontrollen, boplikten, odelsloven og delingsforbudet er sentrale virkemidler for å sikre et levende landbruk og bosetting over hele landet. Jeg er glad for denne enigheten og for flertallets ønske om fortsatt aktiv bruk av de virkemidlene i eiendomspolitikken som forslagsstillerne vil utvikle.

De juridiske virkemidlene knyttet til eiendom må utformes slik at de kan bidra til å nå landbruks- og distriktpolitiske mål på en best mulig måte. Dette innebærer selvsagt at noen av virkemidlene må forenkles betydelig. De må dessuten endres slik at de treffer mer presist i forhold til den samfunnsmessige begrunnelsen for dem. Dette er bakgrunnen for at Regjeringen i nær framtid vil fremme forslag overfor Stortinget om endringer i bl.a. reglene om bo- og driveplikt m.m.

I tillegg mener jeg at gjeldende rundskriv om prisvurderingen ikke fanger opp den reelle boverdien på eiendommene på en tilfredsstillende måte i alle områder av

landet. I praksis er det store regionale forskjeller på boverdien. Slik løsningen er i dag, foretas dessuten priskontrollen etter at eiendommen er overdratt og den nye eieren har søkt konsesjon. Det kan gi dårlig forutberegnelighet for både selger og kjøper. Rundskrivet bør i større grad åpne for at spørsmålet om pris kan avklares med myndighetene på forhånd. Jeg tar sikte på en gjennomgang av dette rundskrivet for å forbedre disse forholdene.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [18:15:04]: Senterpartiet har historisk vært en av de sterkeste forsvarerne av den private eiendomsretten i dette landet. Men så har vi sett de senere årene at dette har sklidd alvorlig ut. Senterpartiet fremstår ikke lenger som forsvarer av den private eiendomsretten, men som en av de kreftene i dette samfunnet som ønsker å gripe sterkest inn i den private eiendomsretten. Vi har også i denne stortingsperioden sett at dette har glidd alvorlig ut, bl.a. gjennom vern av store private eiendommer.

Da er mitt spørsmål: Hvordan kan det ha skjedd at Senterpartiet har endret sin politikk så dramatisk? Kan statsråden innrømme at dette skiftet i Senterpartiets historiske linje rundt eiendomsretten er litt pinlig for ham?

Statsråd Lars Peder Brekk [18:16:10]: Det siste spørsmålet vil jeg selvsagt svare nei på.

Det første representanten Kielland Asmyhr her tar opp, er også feil. Det Senterpartiet har stått for og står for i eiendomspolitikken, har en lang tradisjon, og vi står trygt på den tradisjonen, også i framtiden. Vi er opptatt av privat eiendomsrett. Vi er opptatt av at gården skal overleveres neste generasjon i bedre stand enn det den er i. Det er den politikken vi er opptatt av å føre. Derfor har vi satset mer på dem som skal fortsette i næringen, enn på dem som skal ut. Derfor har vi prisregulering. Dette ivaretar også samfunnsinteressen, samfunnskontrakten, der en del av inntekten til bonden er avhengig av offentlige overføringer. Vi er opptatt av at vi skal sikre gode strukturer i framtiden. Derfor har vi delingsforbudet. Selvsagt er det også slik at delingsforbudet kan det dispenseres fra. Der skal kommunene finne gode løsninger. Så vi står på trygg grunn i denne eiendomspolitikken.

Elisabeth Røbekk Nørve (H) [18:17:24]: Regjeringen har bebudet en sak til Stortinget i løpet av våren 2009. Tidligere uttalelser som har kommet fra regjeringshold, tyder på at saken vil fokusere på ytterligere innstramminger i et allerede stramt regelverk.

Mitt spørsmål til statsråden blir som følger: Vil statsråden garantere at lovforslaget som kommer til behandling i Stortinget, vil drøfte problemstillingene på en åpen og uforutinntatt måte, som kan bidra til at bondens rettigheter bedre kan ivaretas i framtiden?

Statsråd Lars Peder Brekk [18:18:01]: På det spørsmålet kan jeg svare ja – ubetinget. Vi ønsker å ha en åpen drøfting av de problemstillingene som her er tatt opp. Vi

er opptatt av å målrette reglene om boplikt. Vi er opptatt av å forenkle reglene når det gjelder odelsloven. Vi er opptatt av å klargjøre regelverkene rundt delingsforbudet. Vi er også opptatt av en klargjøring av prisreguleringen. Dette er en viktig debatt. Dette er det viktig at vi også tar i Stortinget, og jeg håper at vi skal få en åpen og fordomsfri debatt om de spørsmålene.

Leif Helge Kongshaug (V) [18:18:43]: Uansett hvilken næring man driver, må man ha fokus på lønnsomhet, og det er avhengig av visse rammebetingelser. Når det gjelder landbruket, er det i en litt spesiell situasjon. Man har budsjettmidler. Man har priser, noe som for øvrig ser ut til å stange opp i taket hva gjelder målpriser. Og man har virkemiddel gjennom skatt og ordninger rundt det.

I tillegg har man de juridiske virkemidlene på ulike områder, som selvfølgelig må tilpasses at samfunnet er i endring. Det er mange av lovene som gjelder jordbruket i dag, som er av gammel dato, og som har sin opprinnelse i en helt annen tid.

Vil statsråden være konkret på hva han vil gjøre med tanke på modernisering av regelverket, det være seg odelslov eller på andre områder? Jeg ber om at han er konkret.

Statsråd Lars Peder Brekk [18:19:48]: Representanten Kongshaug ber meg være konkret om et forslag som skal komme om kort tid. Jeg vil selvsagt ikke foregripe den debatten som skal komme – Stortinget må avvente til vi får saken fremmet. Den kommer om kort tid.

Jeg vil bare understreke som svar på spørsmålet at jeg er enig i at juridiske virkemidler, innenfor landbruksnæringen som ellers i samfunnet, må være tilpasset den tid vi lever i. Jeg har en ambisjon om at vi skal forenkle regelverket, få mer målrettede virkemidler. Vi skal få en bedre forutberegnelighet gjennom virkemiddelbruken, og ikke minst skal vi nå målet om et landbruk i hele landet. Derfor må vi ha delingsforbud i framtiden. Derfor må vi ha boplikt i framtiden, og vi må ha driveplikt i framtiden. Derfor skal vi også sørge for at odelsloven blir videreført i framtiden.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [18:20:43]: Jeg forstod av det siste statsråden sa, at vi ikke kan forvente oss de helt store endringene i de bebudede sakene til Stortinget. I dag er landbruket i stor endring, og landbruket er under et sterkt press, spesielt inntjeningsmessig. Mange bønder som ønsker å satse for fremtiden, har behov for å utvide virksomheten sin og få flere bein å stå på – et mer solid grunnlag å stå på – akkurat som andre næringsdrivende i andre typer virksomheter. Synes statsråden det er greit at én bonde eier to, tre eller fire landbrukseiendommer?

Statsråd Lars Peder Brekk [18:21:27]: Det siste spørsmålet kan jeg svare ja på. Det er slik også i dag at én bonde har anledning til å eie flere landbrukseiendommer.

Når det gjelder spørsmålet om de endringer som vil bli fremmet i forbindelse med saken om eiendomspolitikk, vil jeg gjenta det som jeg sa også til representanten Kongshaug, at det må vi komme tilbake til når forslaget blir fremmet om kort tid. Jeg er, som jeg sa, opptatt av at vi skal ha

gode løsninger, framtidrettede løsninger som ivaretar utviklingsmulighetene for landbruket også i en omskiftelig tid, som vi har i dag.

Torbjørn Hansen (H) [18:22:12]: Da jeg hørte innlegget til statsråden, fikk jeg inntrykk av at regelverket er viktigere enn bonden.

Det som forundrer meg sterkt, er at verken statsråden eller regjeringspartiene anfører noen som helst form for faglig argumentasjon rundt de virkemidlene som en bruker i jordbrukspolitikken. Man krydrer debatten med politiske målsettinger, men her er det snakk om økonomiske og juridiske virkemidler som har en effekt ute i landet for bondene og måten de innretter seg på. Da er det påfallende hvordan man totalt mangler faglig argumentasjon for det strenge regelverket man har.

La meg ta et par tall. Vi har ca. 200 000 jordbrukseiere og 50 000 aktive bønder. Vi har 35 000 tomme gårdshus som står til forfalls uten at noen tar dem i bruk, uten at noen investerer i å ruste opp disse husene.

Mitt spørsmål til landbruksministeren er: Er statsråden fornøyd med at vi har en totalt fastlåst eiendomsstruktur i en næring som er i en dynamisk omstillingsprosess?

Statsråd Lars Peder Brekk [18:23:15]: Jeg er uenig i beskrivelsen representanten Hansen gir. Jeg er uenig i at det er en totalt fastlåst struktur. Samtidig er jeg enig i at det kan gjøres mer i framtiden – vi kan justere lovverket slik at det blir i samsvar med de utfordringene vi har i dag.

Det er riktig at vi har mange eiendommer som ikke er i bruk. Vi ønsker at de skal være eid av bonden selv, og det vil komme virkemidler som går i den retning.

Vi er opptatt av å få bedre lønnsomhet inn i næringen. Der er det mer enn bare de juridiske virkemidlene som betyr noe, men også de juridiske virkemidlene her er viktige.

Det forslaget som blir lagt fram om kort tid, vil ivareta de diskusjonene som her blir dratt opp, og jeg håper at vi skal få en god debatt også når vi får det behandlet i Stortinget. Det gleder jeg meg til.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Olemic Thommessen (H) [18:24:11]: Det er påfallende å lytte til Senterpartiets politikere, det være seg representanten Borten Moe eller landbruksministeren – at de er så fornøyd når man styrer en skute hvor det ikke har vært flere ledige bruk i Norge siden svartedauden, og hvor man altså ikke kan angi en kurs om hvordan man skal komme ut av dette uføret. De virkemidlene som vi nå har skjønt skal videreføres, om enn i litt tilpasset stand, har vist seg med all ønskelig tydelighet ikke å fungere. Og det er ganske typisk, synes jeg, når representanten Borten Moe trekker opp den stereotypi det er å hevde at vi kommer til å stå overfor lutter hytteboliger i Landbruks-Norge dersom vi gjør noe med reglene.

Jeg har lyst til å fortelle en historie, som ikke handler om spekulasjoner, men som handler om en reell situa-

sjon. Det dreier seg om billedhuggeren Svein Tore Kleppan, som overtok et bruk i Sør-Fron etter en onkel. Det trodde han var lurt gjort – der kunne han drive sin virksomhet, sammen med sin kunstmalende hustru, og det var sau og gris som var saken. De investerte i et atelier på eiendommen og kom godt i gang. De er begge kjente kunstnere på sine områder og fikk godt med oppdrag. De så etter hvert at det ble vanskelig å kombinere gris og sau og kunstnerisk virksomhet, og de tenkte at her skal vi legge om. Gjelda de hadde stiftet for å bygge atelier og for å gjøre eiendommen beboelig, var dratt på seg. Man prøvde å selge jorda til nabobruk for å holde den i drift, noe man tenkte kunne være kurant. Det fikk de ikke lov til, for de fikk ikke fradele. Så prøvde man å selge hele gården, for det følte man seg tvunget til. Det fikk de heller ikke lov til, på grunn av prisregulering, dvs. de kunne selge, men da til en pris som gjorde at de ikke ville komme i land.

Nå er Kleppan konkurs og satt under administrasjon. Banken prøver å selge seteren hans, men det får de heller ikke lov til, så tvangsmyndighetene vil antakeligvis sørge for å få solgt denne gården. Kleppan vil være ruinert for fremtiden, og denne historien vil stå til skrekk og advarsel for alle unge par som har lyst til å investere i landbrukseiendom.

Landbruksministeren snakker om samfunnsgevinst, men han glemmer at landbrukseiendom faktisk henger sammen med resten av samfunnet. De aller fleste som driver jordbruk, driver det ikke isolert. De aller fleste vil ha behov for å kunne realisere eller tilpasse eiendommen sin til annen virksomhet, men dagens regelverk stopper det. Dermed er ikke regelverket tilpasset den verden vi lever i, uansett om landbruksministeren måtte tro det.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8. (Votering, se side 2412)

Sak nr. 9 [18:27:38]

Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Torbjørn Hansen, Gunnar Gundersen, Olemic Thommessen og Elisabeth Røbekk Nørve om en strategi for å gi aktive bønder større muligheter for å eie de arealer de driver (Innst. S. nr. 173 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:31 (2008–2009))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Leif Helge Kongshaug (V) [18:28:22] (ordfører for saken): Vi behandler nå et forslag der det er ønske om en

strategi for å gi aktive bønder større mulighet for å eie de arealene de driver. Ifølge forslagsstillerne er bakgrunnen for det at antall jordbruksbedrifter i løpet av de siste 30 årene har gått ned med 50 pst. – fra i underkant av 100 000 til under 50 000. I tillegg er det flere jordbruksbedrifter på over 200 dekar som har sluttet med aktiv drift.

Det legges også merke til at dyrket mark og matproduksjon holdes oppe ved at det er andre som leier arealene. Det har ført til at det i dag er ca. 4 mill. dekar som er leiejord, og det utgjør omtrent 40 pst. Vi har jo 10 mill. dekar dyrket mark i dette landet, sånn omtrent.

Forslagsstillerne mener at det er nødvendig med en prinsipiell og åpen debatt rundt utfordringen aktive bønder møter, i og med at det er en så stor andel jordleie. I den forbindelse ønsker forslagsstillerne en debatt om konsesjonsplikt, boplikt, priskontroll, odelsrett og jordlovens delingsbestemmelse og hva slags innvirkning dette har på prosentandelen leiejord. Forslaget til disse representantene lyder som følger:

«Stortinget ber Regjeringen fremme sak for Stortinget om en strategi for å gi aktive bønder større muligheter for å eie de arealer de driver.»

Det er regjeringspartiene som har fremmet forslag om at dette ikke bifalles, mens alle de øvrige partiene, Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, slutter seg til forslaget og ønsker at en slik sak fremmes for Stortinget.

Komiteen mener at framtidens landbruk er avhengig av mennesker som bor på en gård og driver med landbruk, og da er det viktig å ta vare på og legge til rette for at de som er tiltaksomme, kreative og initiativrike, gis anledning og muligheter til å drive gård. Venstre er enig med forslagsstillerne i at det bør fremmes sak om å gi aktive bønder større mulighet til å eie de arealer de driver. Selv om det nå lakker og lir mot slutten av sesjonen, og det er kort tid på å fremme en slik melding, mener jeg at det er viktig at saken kommer til Stortinget for en prinsipiell behandling. Jeg fremmer med det mindretallsforslaget fra de fire partiene som er omtalt i tilrådingen.

Jeg stiller meg noe undrende til regjeringspartienes utsagn om at leiejord gir større fleksibilitet og mindre kapitalbinding. Jo, det er sikkert riktig, men dette må selvfølgelig veies opp mot de ulemper det er ikke å eie egen jord i forhold til vedlikehold og investeringer med tanke på langsiktighet. Vi vet alle at vi har ikke så lyst til å koste på ting og i hvert fall ikke sette oss i gjeld på ting som ikke er våre egne. Så det må være en målsetting, selv om vi skal ha respekt for den private eiendomsretten, å få til ordninger som gjør at det blir mer lukrativt og mer interessant å avhende jord til aktive brukere, slik at brukere som virkelig driver aktivt gårdsbruk, kan ta dette som en del av sitt arealgrunnlag og dermed investere i det også med tanke på langsiktighet.

Det ryktes at det vil fremmes forslag fra Regjeringen om at det bør inngås leieavtaler av minst ti års varighet, og det er undertegnede enig i. Hvis det først er leieavtaler, er det viktig at en har en langsiktighet, slik at en i hvert fall kan ha forutsetninger for å legge arealet til grunn med tanke på driften på gården.

Jeg tror jeg avslutter der. Som sagt går forslaget fra regjeringspartiene på at forslaget ikke bifalles, mens de andre partiene, opposisjonspartiene i Stortinget, ønsker at en slik sak fremmes.

Presidenten: Representanten Leif Helge Kongshaug har tatt opp det forslaget han refererte til.

Sigrun Eng (A) [18:33:45]: Landbrukseigedommane rundt om i landet representerer ein viktig ressurs som må utnyttast på ein best mogleg måte, slik at vi når dei landbrukspolitiske målsetjingane våre.

I dette representantforslaget blir problemstillinga rundt leiejord i jordbruket teken opp. Om lag 40 pst. av jorda er i dag leiejord, og det er ingen tvil om at jordleige er eit viktig spørsmål for aktive gardbrukarar. Mange jordeigarar er følelsmessig knytte til jorda si, og det kan derfor vere vanskeleg å få passive jordeigarar til å selje jorda si. Men det er ikkje alltid uheldig å basere drifta på leiejord. Denne moglegheita gir fleksibilitet i landbruket, og det er ein fordel med tanke på best mogleg utnytting av driftsapparatet. Ein unngår store kapitalbindingar, og mange bønder synest òg at det er positivt med leiejord.

Men fordi mange av leieavtalene er kortvarige, blir det vanskeleg for leigetakarane å planleggje langsiktig. Derfor er eg fornøgd med at det i samband med forslaget til endringar av reglane om bu- og driveplikt, som om kort tid vil bli lagt fram for Stortinget, vil bli foreslått endringar i driveplikta. Statsråden har signalisert at forslaget tek utgangspunkt i at driveplikta skal vere varig, og at eigarar som ikkje ynskjer å drive sjølve, kan leige bort på avtaler med minst ti års varigheit. Dette kan minske problemet vi ser med at leiejord gir mindre innsats innen langsiktige kulturtiltak som grøfing, kalking og gjødsling, noko som gjer at jordleige kan vere ugunstig i eit langsiktig ressurs- og forvaltningsperspektiv.

I Nationen i dag fortel Statens landbruksforvaltning om endringar av pris på leiejord. Stort sett er det nedgang i prisen. Utleigarane får andre gode ved utleige, som kantslått, brøyting, vedlikehald av gjerde o.l. Forskjellen på utleigepris og tiltak eigarane måtte gjort elles, er ikkje så stor, men det er absolutt grunn til å følgje med. Og vi må vurdere tiltak, m.a. sjå på korleis delar av pengane i jordbruksoppgjeret blir brukte.

Representantane frå Høgre stiller eit høveleg spørsmål i sitt representantforslag. Men svaret dei gir, kan ein undre seg noko over. Kjøp av jord når leigeprisane går ned, eller nær sagt er gratis, er truleg ikkje det som bør ha fyrste prioritet. Vi kan, som forslagsstillarane òg meiner, heller ikkje peike på at dette fører til ein reduksjon i areal som er i bruk, ei heller i produksjon – truleg tvert imot.

Arbeidarpartiet ynskjer å delta i ein konstruktiv debatt i tida som kjem, om korleis landbruket i Noreg skal vere i framtida. Men underteikna meiner at dette Dokument nr. 8-forslaget og Dokument nr. 8:28, som vi diskuterte tidlegare i dag, heng nøye saman. Og som sagt, eg trur at mange av dei innspela dokumenta byggjer på, kan finne si løysing ved den revisjonen statsråden har signalisert skal komme no i vår.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [18:37:19]: Det er et godt forslag som forslagsstillerne her har lagt frem, og det er i tråd med hva Fremskrittspartiet har ment i veldig mange år om at vi skal løse opp eiendomsforholdene i landbruket og bidra til en styrking av dem som velger å være igjen i landbruket, ved at de kan få kjøpe mer jord. Jeg vil også stille meg helt bak det innlegget som saksordføreren holdt. Det var et veldig godt innlegg som gav uttrykk for hva mindretallet i denne saken mener.

Flere talere har vært inne på utfordringen med at vi nå har fått en økt grad av leiejord. Jeg bor selv på landsbygda, og jeg ser selv i det området der jeg bor, at bare på noen få år nå har driftsstrukturen endret seg betydelig. Innenfor kornbruk hadde man for 15–20 år siden en stor gård når man hadde 300 mål med korn. I dag gir ikke det noen avkastning å snakke om. I dag kan mange drive 1 000, 2 000 og kanskje opp til 3 000 mål og i tillegg ha andre aktiviteter ved siden av. Det innebærer jo, med den eiendomsstrukturen vi har i norsk landbruk, at én bonde driver ganske mange gårder. Det er også lite sannsynlig i en del områder hvor grunneieren har gått over til å leie bort jorda si, at familien vil begynne å drive landbruk igjen. For når man legger ned driften, når man selger maskinparken, når man tar andre veivalg her i livet og satser på andre yrker, så skal det mye til før man etablerer seg i landbruket igjen.

Representanten Eng var inne på at man hadde store følelser til jorda. Ja, jeg tror kanskje man kan ha følelser til en eiendom som har vært i familien i mange år, men jeg tror at det hovedsakelig dreier seg om tunet. Mange ønsker jo fortsatt å bo på tunet, å bo på eiendommen og ha det som et godt bosted. Og dét er en gårdseiendom i dag: et fint sted å bo. Men med mer fleksibilitet i forhold til å kunne fradele og selge jord fra eiendommen kan man f.eks. sitte igjen med tunet og en litt romslig tomt på noen mål, man kan kanskje sitte igjen med skogen, men man kan selge den dyrkbare marka til en bonde i nærheten som ønsker å drive med landbruk.

Man har vært inne på dette med forutsigbarhet til å kunne satse, og det tror jeg blir en betydelig utfordring fremover, for antall dekar leiejord kommer til å øke dramatisk i årene som kommer. Det er ikke mange år til nå før vi er oppe i 60 pst. leiejord. Det tror jeg kommer til å gå ganske kjapt.

Utfordringen med langsiktighet er at selv om man skulle få leie jord på en tiårskontrakt, som mange i dag har, så har man ingen forutsigbarhet for at man vil kunne få leie jorda og regne denne inn i sin drift etter den tiårsperioden. Jeg ville betenkt meg veldig, hvis jeg var en bonde som leide jord, på å gjøre nødvendige investeringer som f.eks. grøfting, kanskje noe bakkeplanering, andre jordbehandlerende tiltak, eller hvis jeg skulle gjøre store investeringer i maskinpark, i tørkeanlegg, kanskje satse stort innenfor husdyrdrift, hvis jeg ikke visste om jeg ville ha tilstrekkelig areal fremover.

Jeg tror at landbruket er svært tjent med at vi nå får løst opp i dette. Og det er klart at med en del av de signalene som har kommet her i dag, tror jeg ganske mange av oss nå ser med rimelig spenning på disse sakene som statsråden har varslet vil komme rundt påsketider. Jeg tror

at skuffelsen her i Stortinget kommer til å bli stor hvis man nå ikke greier å bevege seg særlig mer enn en millimeter lenger fra der vi befinner oss i dag, for det er ikke landbruket tjent med.

Torbjørn Hansen (H) [18:42:47]: Jeg vil starte med å takke saksordføreren for godt utført arbeid med denne saken, og jeg vil understreke at Høyre ikke ønsker ordningen med leiejord til livs. Muligheten til å leie ut jordbruksareal i forbindelse med omstilling i jordbruket er på kort sikt avgjørende for at jorden skal kunne holdes i drift etter hvert som antall bønder i relativt raskt tempo går nedover.

Muligheten til å leie jord er også på kort sikt attraktiv for bønder som leier, ut fra hensynet til fleksibilitet og lav kapitalbinding, som enkelte har vært inne på. Jeg vil på alle måter understreke at ordningen med jordleie må opprettholdes, både av hensyn til dem som har et behov, kort-siktig eller langsiktig, for å leie ut, og av hensyn til dem som leier inn.

Når Høyre tar opp problemstillingen med leiejord i dette forslaget, er det like fullt i en erkjennelse av at utviklingen er i ferd med å bli et stort, langsiktig strukturelt problem i jordbruket, både for næringen som helhet og for mange enkeltbønder. Situasjonen er at jordbrukseiendom knapt blir omsatt i forbindelse med omstilling, og at stort sett det meste av dyrket areal som ikke fortsatt skal drives av den som eier det, havner på leiemarkedet.

Statistikken taler et klart språk. Fra 1989 til 2007 ble antallet jordbruksbedrifter halvert. Fra 1979 til 2007 er omfanget av leid areal doblet, og utgjorde i 2007 rundt 4 mill. dekar, tilsvarende 39 pst. av det samlede dyrkede areal i Norge. Satt på spissen er den norske bonde i ferd med å bli leilending, dvs. at han lever av å drive andre grunneieres jordbruksareal. Dette er tydeligvis Senterpartiet glad for. Det at bønder er leilendinger er kanskje et naturlig utgangspunkt for et sosialistisk bondeparti, men Høyre er sterkt imot en slik utvikling.

Problemet med leiejord kommer tydelig fram i Nationen 3. februar i år hvor Landbrukets Utredningskontor har gjennomført en undersøkelse som viser at 60 pst. av bøndene i Norge mener at de er avhengige av å leie jord for å få gården til å være drivverdig. Undersøkelsen er gjort på Internett, og det ble avgitt 1 611 svar. Av de spurte mente 60 pst., altså flertallet av bøndene, at det bør bli enklere å skille fra jordbruksareal for salg, og 52 pst. mente at omfanget av leiejord fører til at det blir vanskeligere å gjennomføre nødvendige investeringer i driften. Her er altså Senterpartiet klart i konflikt med flertallet av norske bønder.

Hanne Eldby, som leder utredningskontoret, uttalte følgende til Nationen:

«Den omfattende bruken av leiejord svekker sikkerheten og mulighetene til planlegging og investering i landbruket.»

Ifølge Nationen mener Hanne Eldby at det er på tide at landbruksnæringen ser nærmere på regelverket rundt overdragelser av jord. Det vil jeg kalle et understatement.

Jeg synes regjeringspartiene har en svært defensiv tilnærming i denne saken. På den ene side sies det tydelig i

merknads form at det er behov for å øke omstillingstakten på landbrukseiendom, og at eiendomspolitikken bør stå i forhold til utviklingen i landbruket. De rød-grønne er ifølge sine egne merknader opptatt av at eiendomspolitikken står i forhold til utviklingen i landbruket. Men da blir det puslete kun å henvise til endringer i bo- og driveplikten som er varslet. Disse endringene vil etter all sannsynlighet ha minimal effekt, og utviklingen vil fortsette som før.

Jeg mener det er minst fem forhold som hindrer omsetning av landbrukseiendom. For det første har den enkelte grunneier en sterk tilknytning til eiendommen sin. Det er naturlig. En familie som har eid jord i flere generasjoner, er ikke villig til å selge denne helt uten videre, og iallfall ikke til en pris som er lavere enn den reelle verdien. De følelsesmessige sidene rundt omsetning av landbrukseiendom har mye å si.

Men på toppen av dette har vi utstyrt oss med et antikvert reguleringssystem som åpenbart hindrer en framtidig utvikling i denne næringen. Odelsloven, delingsforbudet, boplikten og prisreguleringen på gårdsbruk bidrar alle hver for seg til å sementere eiendomsstrukturen. Det vi ser i landbruket i dag, er en naturlig konsekvens av eiendomsregulering: Eierne blir passivisert. Jeg mener det er på høy tid med en betydelig deregulering av systemet vi har for jordbrukseiendom.

Statistikken framstår mer og mer som en bauta over en mislykket reguleringstrang som holder strukturen i jordbruket i et jerngrep, samtidig som bøndene omstiller seg i et høyt tempo.

Jeg synes f.eks. at en økt mulighet til å dele jordbruksareal fra boligeiendom og overdra jordbruksarealet til aktive bønder vil være et opplagt tiltak for å gjøre bønder til eiere av den jorden de faktisk driver.

En samlet opposisjon støtter Høyres forslag om å be Regjeringen fremme en sak for Stortinget om en strategi for å gi aktive bønder større mulighet for å eie de arealer de driver. Det er svært positivt og et klart varsel om en større evne til nytenkning til beste både for bøndene og for jordbruket, dersom det skulle bli et endret flertall på Stortinget til høsten.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF) [18:47:58]: Forslagsstillerne tek opp eit vanskeleg, men svært viktig tema. For det er slik at utviklinga er eit strukturelt problem for utviklinga av jordbruket i Noreg, og då er det nødvendig med ein prinsipiell og open debatt rundt desse utfordringane.

I Kristeleg Folkeparti har me med interesse lese statsråden sitt svarbrev til komiteen datert 12. februar, men me meiner likevel at dei endringane som statsråden antyda i svarbrevet sitt, for så vidt er greie nok. Men dei går ikkje langt nok. Difor er Kristeleg Folkeparti med på forslaget om å be Regjeringa fremja ei sak for Stortinget om ein strategi for å gje aktive bønder større moglegheit for å eiga dei areala dei driv.

Dette er jo eit tema som ville vere svært godt eigna for ei stortingsmelding, med dei moglegheitene for refleksjon og løysingsorientering som ei slik behandlingsform gjev anledning til.

Saka er den at matvarekrise er ei av tre globale kriser

som me ser i dag. Difor er det viktig at Noreg òg bidreg med konstruktive tiltak for å auka matvareproduksjonen. I det perspektivet er rekruttering til bondeyrket veldig viktig.

Når det gjeld rekruttering, er det nokre element som me veit verkar. Eit fornuftig lønsnivå er viktig. Å ha gode velferdsordningar er kjempeviktig når det gjeld rekruttering, men òg tiltak som kan gje tryggleik og føreseielegheit for langsiktig satsing. Det er veldig viktig at ein har langsiktighet med tanke på eigarskap til produksjonsarealet. Det er eit kjempeviktig element.

Difor skulle me ha ønskt at Regjeringa og stortingsfleirtalet hadde ei meir open haldning til ei brei gjennomdrøfting av dette temaet.

Statsråd Lars Peder Brekk [18:50:37]: Forslagsstillerne har tatt til orde for at det er nødvendig å utarbeide en strategi for å gi aktive bønder større muligheter for å eie de arealene de driver. De etterlyser en prinsipiell og åpen debatt om dette og ønsker bl.a. at debatten skal ta opp eventuelle følger som er mellom konsesjonsplikt, boplikt, priskontroll og odelsrett på den ene siden og leiejord på den andre siden. Slik sett er denne debatten stort sett basert på samme grunnlag som forrige sak på dagens kart.

Også jeg mener at det er verdifullt for den som driver landbruk, og for samfunnet, at bøndene eier den jorda de driver. Dette bidrar i de aller fleste tilfeller til en langsiktig tenkning knyttet til drift og investeringene i eiendommen, og det har vært ett av flere hovedmål i eiendomspolitikken i mange år. Den strukturrasjonaliseringen som har funnet sted de siste årene, med en økning i leiejordsandelen, kan på sikt bidra til å svekke denne langsiktige tankegangen. Det er derfor nødvendig å ha et våkent øye for hva som skjer. Samtidig er det en viktig samfunnsoppgave å bidra til at aktive næringsutøvere gis tilgang til produksjonsarealer, enten denne tilgangen sikres ved virkemidler som bidrar til overdragelse av jord til eie, eller ved leie av jord.

Mange bønder foretrekker i dag leiekontrakt framfor kjøp av tilleggsjord, og de kan ha høyst rasjonelle grunner for sitt valg. Med bakgrunn i dette er jeg tvilende til hva som kan komme ut av å legge arbeid i en egen strategi for å sikre bønder større muligheter for å overta til eie. Er ikke yrkesutøverne selv i det konkrete tilfellet nærmest til å foreta dette valget? Hvorfor skal de hindres i å velge selv hvis vi gjennom andre virkemidler kan oppnå sikkerhet for at jorda også som leiejord forvaltes godt i et langsiktig perspektiv? Det er bl.a. viktige spørsmål som jeg hadde forutsett at forslagsstillerne hadde tatt med i vurderingene. Det er ikke godt å forstå hvor forslagsstillerne vil hen med dette forslaget.

Jeg oppfatter innspillet fra forslagsstillerne nærmest som et spørsmål om hvor stor leieandelen bør være. Etter min mening er det et spørsmål som det er grunn til å tenke over, men jeg har vanskelig for å se for meg at vi er tjent med å finne et eksakt balansepunkt som ivaretar både behovet for fleksibilitet for aktive næringsutøvere og behovet for langsiktig tankegang. Jeg tror ikke at det finnes et slikt balansepunkt som entydig kan defineres, og jeg mener heller ikke at det er Stortinget som bør ta stand-

punkt til dette. Vi står overfor et sammensatt spørsmål, og det er grunn til å vise varsomhet med å ha absolutte svar.

Jeg vil også vise til seniorforsker Ola Flaten ved Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning, som bl.a. sier følgende om leiejord i innlegg i Nationen den 9. februar i år:

«I vår heimlige debatt får man inntrykk av at leiejordproblematikken er særnorsk. Men andre land har også mye leiejord, innbefattet land med atskillig færre eiendomsreguleringer enn oss.»

Etter min mening kan ikke utfordringene løses ved å tvinge fram salg av eiendommer. En slik løsning vil i alle fall uthule eiendomsretten. Vi står, som jeg sa, overfor sammensatte spørsmål, og det er grunn til å vise varsomhet med å ha absolutte svar.

Når dette er sagt, vil jeg presisere at heller ikke jeg liker utviklingen når det gjelder økningen av andelen av leiejord. For å kunne stimulere til driftsopplegg basert på langsiktighet med sikkerhet for produksjonsgrunnlaget over tid ønsker jeg derfor i forbindelse med forslag til endringer av reglene om bo- og driveplikt å foreslå endringer i reglene om driveplikt. Forslaget tar, som flere har nevnt, utgangspunkt i at driveplikten skal være varig, og at eiere som ikke ønsker å drive selv, kan leie bort på avtaler med minst ti års varighet. Jeg legger også til grunn at slike avtaler må være skriftlige, og at de må føre til driftsmessig gode løsninger. Jeg mener også at delingsbestemmelsen – der forholdene regionalt og lokalt tilsier det – bør kunne brukes med fornuft, slik at det gis delingstillatelse der det gjennom delingen oppnås en god rasjonalisering.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [18:55:23]: Statsråden var opptatt av at den enkelte bruker selv skal kunne få velge om han ville kjøpe eller leie jord, og det er jeg helt enig i. Men problemet i dag er jo at man ikke har anledning til å kjøpe jord. På grunn av strukturen og lovverket rundt eiendommene er det nesten ikke noe tilleggsjord ute på markedet. I de tilfeller hvor en eiendomsbesitter av en eiendom på en viss størrelse skulle velge å skille fra jord og selge til en nabo, ville staten gripe inn og si at dette er en egen drivverdig eiendom. Statsråden har selv grepet inn i en slik sak i Trøndelag.

Statsråden innrømmer at den store andelen leiejord er blitt et problem. Så er spørsmålet mitt: Når ble dette et problem, og når går vi over en grense i forhold til at den norske bonden er å anse som en leilending, fordi mange bønder i dag leier mye mer jord enn det de selv eier?

Statsråd Lars Peder Brekk [18:56:33]: Det jeg prøvde å understreke i mitt innlegg, er at denne utfordringen er det viktig å adressere, og denne utfordringen er viktig fordi den påvirker driftsopplegget til mange bønder. Jeg er en av dem som også er bekymret for at andelen leiejord skal øke. Det er derfor jeg gjennom lovverket ønsker å legge til rette for at vi kan få en annen utvikling over tid.

Samtidig må jeg understreke at dette spørsmålet er særdeles vanskelig å gi et entydig og godt svar på. Det er

faktisk slik at det er mange som har en eiendom som de ikke driver selv, men de ønsker fortsatt å eie den. Jeg må bare understreke at jeg synes det er komplisert å si som et absolutt at denne jorda må selges, for da ivaretar vi i alle fall ikke eiendomsretten. Derfor mener jeg at vi må gå litt varsomt fram her, og jeg synes det er vanskelig å se hva svaret fra forslagsstillerne er i denne saken.

Torbjørn Hansen (H) [18:57:36]: Et svar har jo bøndene selv gitt til Landbrukets Utredningskontor: 60 pst. mener at det bør bli enklere å skille fra jordbruksareal for salg. Det er det enkle svaret som bøndene selv gir.

Men jeg leser en veldig interessant merknad i innstillingen fra flertallskonstellasjonen. Der står det:

«Økningen av andelen leiejord viser at eiendomsstrukturen og driftsstrukturen på sikt må harmoniseres. Flertallet mener at det på bakgrunn av dette, er behov for å øke omsetningstakten på landbrukseiendommer.»

Jeg registrerer ikke den samme interesse i statsrådens innlegg eller i hans svarbrev til komiteen for å øke omsetningshastigheten på landbrukseiendommer, eller å harmonisere eiendomsstrukturen med driftsstrukturen. Er statsråden enig i de merknader som flertallet kommer med i denne innstillingen?

Statsråd Lars Peder Brekk [18:58:29]: Jeg er helt enig i merknadene fra flertallet i denne saken. Hvis representanten Hansen hørte på innlegget mitt, hørte han at jeg i avslutningen av mitt innlegg sa at

«delingsbestemmelsen – der forholdene regionalt og lokalt tilsier det – bør kunne brukes med fornuft, slik at det gis delingstillatelse der det gjennom delingen oppnås en god rasjonalisering».

Det er det åpning for også i dag. Det har kommunene mulighet for å vurdere når de behandler slike saker. Og jeg vet at i mange kommuner blir det foretatt gode vurderinger i disse spørsmålene som også fører til at det omsettes eiendommer.

Leif Helge Kongshaug (V) [18:59:16]: Problemet med leiejord og eventuelle tiårskontrakter er jo at gårdbrukere som vil satse på framtida, ser at en må bygge nye og større bygninger, og man må ta et valg ut fra den jord- og arealsituasjonen man har – og det er ofte en god del leiejord. Problemet er at når man skal investere i bruk, må man ha en lengre horisont enn ti år, gjerne 20 år og helst 30 år. Lånene får man ofte på 20 år.

Vi har eksempler på gårder der jorda har blitt drevet i både 10 og 20 år, og at en så ønsker å selge jorda til den som har drevet den – og så kommer det inn en odelsberettiget som i en fjern fortid hadde et godt forhold til et barneværelse eller et eller annet annet på eiendommen, og som kullkaster hele greia. Synes statsråden det er god næringspolitikk og god lønnsomhetsvurdering å la denne få den jorda som har vært en del av grunnlaget for gårdbrukeren i lang tid?

Statsråd Lars Peder Brekk [19:00:26]: For det første vil jeg si meg helt enig i det representanten Kongshaug

understreker, at for bønder – og det er mange av dem, heldigvis, som ønsker å investere i sitt driftsapparat – er det viktig å ha kontroll over jordgrunnet, enten gjennom eie av jord eller gjennom langsiktig leie av jord. Det er derfor vi vil fremme forslag om at tiårsregelen skal gjelde ved leie i framtiden, noe som jeg tror vil være en forbedring i forhold til dagens regelverk.

Så er det også slik at en del av dette regelverket blir det satt spørsmålsteget ved, når vi samtidig får diskusjoner om saker som f.eks. odelsløsning. Vi må faktisk ta hensyn til andre forhold enn bare situasjonen med leiejord kontra driftsopplegg. Men utgangspunktet er fortsatt at rasjonelle driftsenheter skal prioriteres, og det blir også utgangspunktet for odelsloven i framtiden.

Lodve Solholm hadde her teke over presidentplassen.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [19:01:33]: Nå har vi i hele kveld hørt statsråden si at den økte andelen leiejord er et problem, og at det er en utfordring for de driftige bøndene som ønsker å satse, og som skal være aktive i landbruket fremover. Da vil jeg stille et grunnleggende spørsmål, og det er: Hvorfor kan ikke Senterpartiet, som skal være et parti for aktive bønder, og som – i egne øyne, i hvert fall – skal være et parti som skal ivareta eiendomsretten, la grunneiere og bønder som eventuelt ønsker å leie, ordne opp i dette selv?

Statsråd Lars Peder Brekk [19:02:22]: I motsetning til representanten Kielland Asmyhr mener vi i Senterpartiet at vi skal ta samfunnsmessige hensyn når det gjelder utviklingen av landbruksnæringen. Derfor har vi reguleringer i næringen. Derfor har vi denne diskusjonen om eiendomsregelverket og om de juridiske virkemidlene. Og derfor har vi diskusjoner om konsesjonsregelverket, bopliksregelverket, delingsforbudet mv.

Vi mener at vi ved å ha et godt og tilpasset eiendomsregelverk i tillegg til de økonomiske ordningene som det forhandles om årlig, vil finne gode løsninger for landbruket i framtiden. I de aller fleste tilfellene vil norsk landbruk og norske bønder være tjent med det. De vil derimot ikke være tjent med et fullstendig frislipp, som er grunnlaget for mange av de forslagene som her foreligger. Jeg vil bare understreke at et fullstendig frislipp vil endre strukturen i norsk landbruksnæring fullstendig, noe som Senterpartiet vil være helt uenig i.

Torbjørn Hansen (H) [19:03:30]: Situasjonen med leiejord i Norge er ikke en stabil situasjon. Det er en utvikling som går raskt. Andelen leiejord er blitt doblet i løpet av et par tiår og vil sannsynligvis stige til over 50 pst. – og kanskje opp mot 60 pst. – etter hvert som tiden går, hvis man ikke får reformer. Til dette sier altså regjeringspartiene at eiendomsstrukturen og driftsstrukturen må harmoniseres. Det vil innebære ganske radikale grep i eiendomsstrukturregelverket hvis man skal oppnå en slik harmonisering, når vi ser at utviklingen går i feil retning.

Så imøteser flertallet statsrådets varslede endringer i

bo- og driveplikten, som kommer senere i vår. Betyr det at statsråden vil legge fram forslag som medfører at eiendomsstrukturen og driftsstrukturen på sikt vil harmoniseres, noe som flertallet etterlyser?

Statsråd Lars Peder Brekk [19:04:25]: Som sagt, jeg er helt enig i den målsettingen. Det er en ambisjon en må ha når en jobber med politikk – og ikke minst når en jobber med landbrukspolitikk.

Jeg har lyst til å understreke at jeg er enig i at vi de siste årene har sett en utvikling som har akselerert når det gjelder leiejord. Det er jo interessant at også partiet til representanten Hansen har vært i regjering i en del av de årene vi har sett denne utviklingen. Så det er vel vanskelig å si at dette er et ansvar som ett enkelt parti kan ta.

Vi fra Regjeringens side har derimot i forbindelse med eiendomspolitikken vært opptatt av å legge fram forslag som møter de utfordringene landbruksnæringen vil ha i framtiden, og der vi også mener å ivareta de juridiske virkemidlene. Det vil vi, som sagt, komme tilbake til. Utfordringen til slutt er jo i bunn og grunn hvilken utvikling en ønsker for landbruket i framtiden. Regjeringen ønsker landbruk i hele landet. Vi ønsker å ha en kanaliseringpolitikk, og vi ønsker – ikke minst – å ivareta en variert driftsstruktur.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Olemic Thommessen (H) [19:05:49]: Mye er sagt. Jeg skal ikke tvære ut denne debatten, men bare kort reflektere litt over statsrådets bekymringer når det gjelder hvordan man skal håndtere det spørsmålet at det åpenbart er for stor andel av jorda som er leid. Han leter etter et riktig balansepunkt. Han reflekterer over hva han synes skal selges. I det hele tatt, statsråden reflekterer på en måte som forteller oss at dette er noe han har tenkt å regulere seg ut av.

Alle signaler tyder på at det blir mer regulering. Det bekymrer meg litt, for det betyr at statsråden ikke interesserer seg for at dette er symptomer på et problem, og at han ikke interesserer seg for problemet. Tvert imot tror han at den medisinen som nå har vært brukt i – ja, hvor mange år – utrolig mange år, og som med all ønskelig tydelighet ikke har virket, skal kunne komme til å virke bare man drar til skruen enda litt til. Det virker ikke så veldig lovende for den saken som vi har i vente – og det virker ikke så veldig lovende for den debatten som vi har i vente.

Jeg håper at statsråden vil bruke tid ikke bare på hvordan han kan regulere seg ut av symptomet og problemet, men at han faktisk også prøver å lete i det som kan være bakgrunnen for problemet, og se på hvordan han kan løse de utfordringene som der foreligger. Det er den eneste veien ut av dette.

Statsråd Lars Peder Brekk [19:07:49]: Representanten Thommessen uttrykte at jeg leter etter et riktig balansepunkt, hva som skal selges, og hvilke reguleringer en

skal bruke for å komme seg ut av det. Han understreker at han heller tror at det vil komme flere reguleringer.

Jeg vil understreke at representanten Thommessen bør høre etter hva jeg sier i mitt innlegg. Jeg sa – og jeg skal gjenta det på nytt – at etter min mening er det et spørsmål som vi burde tenke over, men at jeg har vanskelig for å se for meg at vi er tjent med å finne et eksakt balansepunkt som ivaretar både behovet for fleksibilitet og for aktive næringsutøvere og behovet for langsiktig tankegang. Jeg sa videre at jeg tror ikke at det finnes et slikt balansepunkt som entydig kan defineres, og at jeg heller ikke mener at Stortinget skal ta stilling til det. Det var det jeg understreket.

Jeg vil påpeke at når vi diskuterer situasjonen rundt leiejordsproblematikken, er vi alle nødt til å være nyanisert, for det er ikke noe entydig svar. Det finnes to parter – den som leier ut, og den som leier – og jeg er opptatt av at vi skal ivareta både utleiers interesser og leietakers interesser. Utleiers interesser er ofte slik at en ønsker å sikre seg jorda også i framtiden, leietakers interesser er basert på at en ønsker et driftsgrunnlag. Det finnes ingen entydige svar.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 9.

(Votering, sjå side 2412)

Sak nr. 10 [19:09:16]

Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Gunnar Gundersen, Øyvind Halleraker, Elisabeth Røbekk Nørve, Sonja Irene Sjøli, Torbjørn Røe Isaksen og Olemic Thommessen om en gjennomgang av reguleringer i utmark med sikte på å styrke privates rettigheter (Innst. S. nr. 171 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:33 (2008–2009))

Presidenten: Etter ønske frå næringskomiteen vil presidenten gjere framlegg om at taletida blir avgrensa til 5 minutt til kvar gruppe og 5 minutt til statsråden.

Vidare vil presidenten gjere framlegg om at det blir gitt høve til replikkordskifte på inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av Regjeringa innanfor den fordelte taletida.

Vidare gjer presidenten framlegg om at dei som måtte teikne seg på talerlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er å sjå på som vedteke.

Leif Helge Kongshaug (V) [19:10:33] (ordfører for saken): Nå skal jeg love at det er siste gangen jeg kommer opp på talerstolen som saksordfører i kveld med min litt forkjulte stemme.

Dette forslaget som vi har til behandling, er en komplisert sak. Det er jo slik at statsallmenningene er områder som staten normalt har grunnbokshjemmelen til, men så er det slik at bygdefolk har bruksrettigheter. Dette er regulert gjennom fjelloven § 2, der det står at «retten skal

kunne nyttast på ein måte som til kvar tid er i samsvar med rasjonell bruk, og som er naturleg etter tida og tilhøva». Og vi skjønner alle at i begrepet «tida og tilhøva» går det an å legge forskjellig innhold, og at dette selvfølgelig er et grunnlag for jus. Det er den problematikken forslagsstillerne nå tar opp her.

Nå er det slik at Landbruks- og matdepartementet har sendt den såkalte seterforskriften ut på høring, og den ligger til behandling i Landbruks- og matdepartementet, forstår jeg. Det er ikke der tatt med at utvisning av tilleggsjord og utnytting av vannkraft er ting som har med «tida og tilhøva» å gjøre.

Forslagsstillerne er av den oppfatning at den løsningsen som Landbruks- og matdepartementet legger opp til her, ikke i tilstrekkelig grad imøtekommer fjellovens intensjoner om det som kalles «tida og tilhøva», og ønsker en bredere prinsipiell debatt i Stortinget om nettopp dette.

Forslagsstillerne er også inne på såkalte inngrepsfrie naturområder, og ønsker en nærmere drøfting av det. Nå er det slik at det gis tillatelse til utbygging av ulikt slag uten at det har vært en prinsipiell diskusjon om hva en skal legge i disse områdene, med tanke på tillatelse til utbygging. Forslagsstillerne ønsker også å ha en prinsipiell drøfting rundt det.

Komiteens flertall, alle unntatt Høyre og Fremskrittspartiet, ønsker at forslaget skal vedlegges protokollen.

Komiteen deler forslagsstillerens syn på at eiendomsrett gir en personlig interesse av å forvalte eiendommen i et langsiktig perspektiv, jf. de andre sakene som vi har hatt oppe til debatt tidligere i dag.

Forskrift om seter og tilleggsjord mv. ble sendt ut på høring i juni 2008. Dette forslaget vurderer rammene for utøvelsen av bruksretten i statsallmenningene. «Tida og tilhøva»-begrepet ble i denne høringsuttalelsen knyttet til bruksretten i bygde- og statsallmenningene. Som jeg sa, er ikke utvisning av tilleggsjord en bruksrett i slike sammenhenger.

Likevel forstår jeg at Landbruks- og matdepartementet har foreslått enkelte justeringer i gjeldende praksis når det gjelder utvisning av tilleggsjord. Landbruks- og matdepartementet mener at disse justeringene tar hensyn til nye forutsetninger og driftsforhold i landbruket.

Planlegging og bygging av landbruksveier i såkalt inngrepsfri natur bør etter Venstres mening være grunnlag for grundige avveininger. Forbud mot bygging av veier har ofte ført til gjengroing og uframkommelighet. Det er viktig at det tas en grundig vurdering av dette, og at en ikke konsekvent har en negativ holdning.

Det registreres i den forbindelse at Landbruks- og matdepartementet og Miljøverndepartementet drøfter dette og har gitt i oppdrag til Direktoratet for naturforvaltning og Statens landbruksforvaltning å vurdere behovet for bygging av skogsveier opp mot definisjoner, kriterier og de data som her foreligger. Jeg mener at det er riktig å avvente denne vurderingen før en tar nye skritt i denne saken. Derimot er det viktig å få uttrykt fra denne talerstolen at det er viktig at arbeidet blir prioritert, og at det er framdrift i det, slik at en kan få et resultat på bordet, slik at en kan ta standpunkt til de prinsipielle sidene ved dette.

Ellers regner jeg med at mindretallet vil komme med sine argumenter for sitt forslag.

Arne L. Haugen (A) [19:15:31]: Først en takk til saksordføreren for en grei gjennomgang av de viktigste problemstillingene.

«Tida og tilhøva»-begrepet, slik jeg ser det, er, for å si det mildt, et noe ugreit juridisk begrep, så det er lett å forstå at det kan dukke opp ulike fortolkninger av dette begrepet, avhengig av hvilket ståsted en har. Det er en samlet komité som deler forslagstillernes syn på at eiendomsrett gir en personlig interesse av å forvalte eiendommen i et langsiktig perspektiv, og således bidrar til å sikre viktige samfunnsinteresser. Det er jeg enig i, samtidig som jeg ikke kan dy meg for å nevne at det også er eksempler på det motsatte. Privat eiendomsrett kan også bli forvaltet meget kortsiktig, uten at jeg vil løfte fram det som noen hovedsak i denne sammenhengen.

Ellers viser komiteen til svarbrev fra landbruks- og matministeren av 18. februar, hvor det blir opplyst om at et forslag til endringer i forskrift om seter og tilleggsjord mv. ble sendt ut på høring i juni 2008, og at det ikke er tatt stilling til de enkelte høringsuttalelsene i forbindelse med denne saken ennå. Videre refererer statsråden i samme brev til Miljøverndepartementet i spørsmål forslagstillerne tar opp i forbindelse med inngrepsfri natur. Jeg har merket meg at statsråden forutsetter at det er tema der Statens landbruksforvaltning og Direktoratet for naturforvaltning i fellesskap skal vurdere behovet for skogsveier opp mot definisjoner, kriterier og de data som foreligger for inngrepsfrie soner, og at det arbeidet skal foreligge i løpet av sommeren. Jeg forutsetter at disse vurderingene blir gjort med tilbørlig hensyn til at de som lever og bor inntil disse områdene, ikke skal påføres uforholdsmessige ulemper.

Jeg har videre merket meg brev til komiteen fra Norges Bondelag, datert 20. mars 2009, som viser til de to omtvistede problemstillingene

- om hvilke bruksformer som er i samsvar med «tida og tilhøva»
- om utvisning av tilleggsjord er en bruksrett på samme måte som utvisning av seter

I det praktiske liv tror jeg nok dette oppleves som tiltak med samme formål, og jeg vil be statsråden også ha det for øye i den videre behandlingen av disse sakene.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [19:18:43]: Fremskrittspartiet stiller seg bak forslagsstillernes ønske om å få dette spørsmålet utredet, og at vi også skal få en sak til Stortinget om dette.

Slik som dette sakskomplekset fremstår for meg, er det rimelig uklare problemstillinger vi her står overfor. Vi har i hele kveld hatt en debatt om hvordan vi skal kunne bidra til å styrke aktive bønders og grunneieres inntjening og eiendomsrett fremover. Da er dette et naturlig spørsmål å se nærmere på. Jeg må bare for egen del innrømme at dette er et tema som jeg har behov for å lære mer om, og da synes jeg det kunne vært en god idé at statsråden, når han nå likevel skal fremme en del saker som etter eget utsagn skal være med og styrke eiendoms-

rett og driftsgrunnlag, også ser på denne problemstillingen.

Man bør nok også etter hvert begynne å se på hensiktsmessigheten ved å opprettholde statsallmenninger. Det er et stort juridisk spørsmål som krever en grundig gjennomgang. Det er klart at etter hvert som det blir betydelig færre brukere i bygdene, vil man få en økt usikkerhet rundt rettighetene, også til statsallmenningene.

Statsråden har i brev til komiteen sagt at han har sendt ut seterforskriften på høring. Jeg vil signalisere til statsråden, når han er ferdig med høringsrunden, og når han selv har trukket en konklusjon, at han tar seg tid til å fremme en sak for Stortinget om dette, slik at Stortinget også kan være med og gi sitt syn.

Jeg tar med dette opp forslaget i innstillingen.

Presidenten: Representanten Hans Frode Kielland Asmyhr har teke opp det forslaget han refererte til.

Elisabeth Røbekk Nørve (H) [19:21:26]: Statsallmenninger er områder som staten normalt har grunnbokshjemmelen til, men som bygdefolk har sterke bruksretter i. Fjellova gir i § 2 uttrykk for dette på følgende måte:

«Rett til allmenningsbruk ligg til bygd eller grend som frå gamal tid har hatt slik rett. Retten skal kunne nyttast på ein måte som til kvar tid er i samsvar med rasjonell bruk, og som er naturleg etter tida og tilhøva.»

Høyre mener det er på tide at de allmenningsberettigedes rettsstilling løftes fram når det ansvarlige departement legger opp til en bruk som er mer restriktiv enn det en bredt sammensatt arbeidsgruppe har konkludert med.

Et flertall i denne arbeidsgruppen konkluderer f.eks. med at også utnyttelse av vannfall i statsallmenning til produksjon av elektrisk kraft til husbehov for bruksretts-haverne i enkelte tilfeller må kunne anses som i tråd med «tida og tilhøva».

Det har gjennom tidene vært knyttet stor diskusjon til hva slags bruksutøvelse som er i tråd med «tida og tilhøva». Høyre er av den oppfatning at den løsning Landbruks- og matdepartementet for tiden legger opp til, ikke i tilstrekkelig grad imøtekommer fjellovens intensjoner om at bruk skal tillates i tråd med «tida og tilhøva». Jeg kan bl.a. vise til at Norges Bondelag i brev til Landbruks- og matdepartementet den 18. november 2008 gir uttrykk for at departementet baserer seg på en misforståelse når man mener det er nødvendig med en lovendring for å kunne akseptere tilleggsjord som bruksrett. Blant annet på denne bakgrunn mener vi at de allmenningsberettigedes rettsstilling bør drøftes på et bredt grunnlag i Stortinget.

Høyre mener også at reguleringene som gjelder i utmark generelt, må bli mindre byråkratstyrte. Vi mener derfor at Stortinget på et bredt og prinsipielt grunnlag bør drøfte ulike sider ved INON. Inngrepsfrie naturområder, INON, er områder med fravær av nærmere definerte tiltak, f.eks. småkraftverk. Av Norges landareal er 45 pst. inngrepsfritt, mens hele 68 pst. berøres. Grunnen til det er at det i et belte på 1 km rundt et tyngre teknisk inngrep ikke kan igangsettes bestemte tiltak uten at det reduserer INON. Høyre mener INON er en god indikator på ned-

byggingen av norsk natur, og at uberørthet er en verdi i seg sjøl. Men vi er bekymret over at INON brukes som begrunnelse for å nekte ofte samfunnsmessig ønskede tiltak, uten at de prinsipielle sidene ved dette er drøftet av Stortinget. Vi er kritiske til at et hytteområde er inngrepsfritt, mens en enkel traktorvei utelukker et ellers øde område fra å være inngrepsfritt!

Vi registrerer at Landbruks- og matdepartementet og Miljødepartementet nå vil drøfte hvordan informasjon om inngrepsfri natur kan legges til grunn når man skal behandle søknader om planlegging og bygging av landbruksveier, og at denne vurderingen vil være klar i løpet av sommeren. Det er på høy tid!

Jeg er glad for at en samlet komité deler Høyres syn på at eiendomsrett gir en personlig interesse av å forvalte eiendommen i et langsiktig perspektiv, og at den bidrar til å sikre viktige samfunnsinteresser.

Det er derfor skuffende at statsråden i sitt svar til Stortinget gir uttrykk for en passiv holdning til forslaget intensjon, som er å styrke privates rettigheter i utmark og å avbyråkratisere forvaltningen av norsk utmark.

Sammen med Fremskrittspartiet fremmer Høyre derfor følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen om å utrede reguleringer i utmark, herunder forhold knyttet til såkalte inngrepsfrie naturområder og tida og tilhøva-begrepet, med sikte på å styrke privates rettigheter og å fremme en sak for Stortinget om dette.»

Ola Borten Moe (Sp) [19:26:19] (komiteens leder): I motsetning til de foregående forslagene synes jeg dette er en svært relevant problemstilling, som det er god grunn til å kikke nærmere på. Nå er jo denne saken i prosess og inne på et spor som jeg tror er hensiktsmessig. Til det ligger det òg at dette er jo ikke et forslag som vi avviser eller stemmer ned. Vi vedlegger det protokollen.

Jeg opplever at statsallmenningene står svært sterkt rundt omkring i Bygde-Norge. De er en viktig del av mange lokalsamfunn. I kombinasjon med fjellstyrene og lokal forvaltning mener jeg at man i all hovedsak har utviklet et system i Norge som det er grunn til å slå ring om og ta vare på for framtiden. Det sikrer lokalsamfunnene og rettighetshaverne overskudd og muligheten til å høste av naturen, samtidig som det sikrer det brede lag av befolkningen fri tilgang til rike utmarksressurser.

Av de spørsmålene man her tar opp, er det spesielt to jeg vil peke på. Uten å konkludere har jeg lyst til å signalisere støtte til og sympati for det som er intensjonen i forslaget – en klargjøring av begrepet «tida og tilhøva». Det er etter mitt skjønn helt klart at regelverket på dette feltet er nødt til å være dynamisk, slik at man utvikler innholdet i tråd med de utfordringene som man til enhver tid står overfor. Et eksempel kan være et seterbruk, som man tidligere enten ikke har brukt, eller der man har ystet ost. Der har man nå kanskje bruk for å oppføre en mer moderne driftsbygning for å få på plass et melkeanlegg, og kanskje få til en veistubb for at melkebilen skal komme fram. Det er etter mitt skjønn et godt eksempel på at man er nødt til å tillate den type bruk, fordi det er i tråd med «tida og tilhøva».

Den andre viktige saken her er jo de inngrepsfrie områdene, det er min oppfatning. Dette er ikke en sak der jeg har den hele og fulle historien bak, men det er et begrep som jeg opplever ofte blir brukt for å si nei til et eller annet tiltak som kommunen ønsker i henhold til plan- og bygningsloven. I de tilfellene som jeg har jobbet med dette, synes jeg at begrepet har vært brukt uten at det har vært godt begrunnet, og med til dels en merkelig tilnærming. På tross av at man har kunnet påvise til dels stor aktivitet i området tidligere, knyttet til lett hyttebygging, til seterhold eller til framføring av elektriske anlegg, har man likevel i kartgrunnlaget stemplet dette som inngrepsfrie områder, og så nekter man bruk av områdene videre med den begrunnelse. Den type bruk av det begrepet mener jeg vi må rydde opp i, slik at det ikke danner et slags snikvern, eller en slags snikbegrensning for bruken av områdene. Områder som skal vernes, bør vernes gjennom bruk av naturvernloven, ikke gjennom bruk av mer diffuse og byråkratisk innførte begreper.

Fra Senterpartiets side ser vi i grunnen fram til at disse viktige sakene havner på politisk nivå. Jeg er helt enig i at dette er en politisk sak mer enn en administrativ sak. Om det derimot er en sak for Stortinget, er jeg mer usikker på.

Statsråd Lars Peder Brekk [19:31:11]: Forslaget om enkelte endringer i seterforskriften – «forskrift om seter og tilleggsjord m.m. i statsallmenning», fastsatt den 22. juni 1984 – ble sendt ut på høring i juni 2008, med høringsfrist 1. november 2008. Flere høringsinstanser har fått utsettelse, og den siste fristen ble satt til 15. desember 2008. Høringsforslaget bygget i det alt vesentligste på konklusjonene fra den arbeidsgruppen som ble nedsatt i 2006 for å vurdere rammene for utøvelsen av bruksrettene i statsallmenningene. Det er kommet inn 19 høringsuttalelser som departementet nå går gjennom.

Det vi her diskuterer, er et viktig juridisk rammeverk som ikke er enkelt å gå inn i. I høringen ble det lagt til grunn at begrepet «tida og tilhøva» er knyttet til bruksrettene i bygde- og statsallmenningene. Utvisning av tilleggsjord er ikke en bruksrett i de to typer allmenning. Høringsutkastet bygget her på Stortingets behandling av Ot.prp. nr. 37 for 1991–1992 om nye allmenningslover og den praksis staten deretter har ført på dette grunnlaget. I forslaget til endringer i seterforskriften har departementet likevel foreslått enkelte justeringer i gjeldende praksis når det gjelder utvisning av tilleggsjord, der en tar hensyn til nye forutsetninger for og driftsforhold i landbruket. Jeg har foreløpig ikke tatt stilling til de enkelte høringsuttalelsene.

Det er Direktoratet for naturforvaltning som administrerer databasen for inngrepsfri natur i Norge – det som også kalles INON. Inngrepsfrie naturområder defineres som områder som ligger en kilometer eller mer i luftlinje fra tyngre tekniske inngrep. Veier, jernbanelinjer, vassdragsinngrep og større kraftlinjer er eksempler på tyngre tekniske inngrep.

Jeg er enig i at det må stilles strenge krav til fagrapporter og informasjonsbaser som skal legges til grunn for forvaltningsvedtak. Når det gjelder inngrepsfri natur og skogbruket, vet vi at INON-områdene samlet sett berører

over 30 pst. av det produktive skogarealet. Det er derfor nødvendig å finne gode avveininger som både ivaretar naturkvalitetene og muliggjør en fortsatt utvikling av et bærekraftig skogbruk. På denne bakgrunn har Landbruks- og matdepartementet i flere sammenhenger drøftet med Miljøverndepartementet hvordan informasjon om inngrepsfri natur kan legges til grunn ved behandling av enkeltsaker, f.eks. etter forskriften om planlegging og bygging av landbruksveier.

Miljøverndepartementet og Landbruks- og matdepartementet skal følge opp dette ved å se nærmere på både definisjoner og kriterier for inngrepsfrie områder, de data for inngrepsfrie områder som foreligger, og behovet for bygging av skogsveier. Det er gitt et oppdrag til Direktoratet for naturforvaltning og Statens landbruksforvaltning. De to forvaltningsorganene skal se nærmere på hvordan en slik avveining kan foretas. Jeg regner med at vurderinger fra de to organene er klare i løpet av sommeren.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [19:34:39]: Statsråden sa i sitt innlegg at denne problemstillingen reiser mange vanskelige og kompliserte juridiske spørsmål. Vi ser også at karakteren i landbruket endrer seg betydelig. Næringskomiteens leder, Ola Borten Moe, mente at dette var noe vi må ta opp til nøye vurdering.

Er det slik å forstå at statsråden også vil involvere Stortinget i de konklusjoner som han måtte komme frem til etter høringsrunden?

Statsråd Lars Peder Brekk [19:35:22]: Som sagt, det er kompliserte forhold som har vært ute på høring, og som nå er til vurdering. Jeg kan selvsagt ikke gå inn på vurderingene og høringsuttalelsene i den forbindelse.

Dersom Stortingets flertall ønsker en gjennomgang i denne saken, er det selvsagt slik at Stortinget kan få denne saken.

Elisabeth Røbekk Nørve (H) [19:35:53]: Departementet og statsråden viser i brev til komiteen til at det foregår arbeid i byråkratiet når det gjelder temaene inngrepsfrie naturområder og landbruksveier, samt rettigheter i statsallmenning. Høyres forslag angående inngrepsfrie områder favner videre enn landbruksveier, og Bondelaget hevder at departementet baserer seg på en misforståelse når det gjelder statsallmenning.

Mitt spørsmål til statsråden blir som følger: Kan statsråden garantere at det arbeidet som han står ansvarlig for, ivaretar hensynet til de private og til demokratiet?

Statsråd Lars Peder Brekk [19:36:38]: Som jeg understreket i innlegget mitt, er det altså Direktoratet for naturforvaltning som definerer de inngrepsfrie områdene, og Direktoratet for naturforvaltning er underlagt Miljøverndepartementet.

Vi har over tid jobbet sammen med Miljøverndepartementet for å finne en avklaring på de spørsmålene som her tas opp. Det arbeidet er vi ikke ferdig med, og vi kom-

mer tilbake til det. Min ambisjon er at vi skal finne gode og balanserte løsninger på utfordringene i de spørsmålene som er stilt.

Leif Helge Kongshaug (V) [19:37:17]: Både fra enkeltrepresentanter og organisasjoner har det kommet innspill om at etter at Statskog ble omdannet til statsforetak på 1990-tallet, har det blitt vanskeligere for bruksberettigede i statsallmenninger å forholde seg til etaten. Det blir sagt at en har inntrykk av at statsforetakets strategi er å svekke landbrukets allmennrettigheter, og at dette overstyrer en forsvarlig forvaltning av regelverket overfor de bruksberettigede.

Sannhetsgraden i dette kan ikke jeg gå god for, men hvis det er tilfellet, er det klart at samarbeidet og klimaet mellom Statskog og allmennrettighetshavere mildt sagt er dårlig. Det er en uholdbar situasjon. I tilfelle dette har en grad av rettmessig innhold i seg, hva vil statsråden gjøre som generalforsamling i Statskog for å rette på dette?

Statsråd Lars Peder Brekk [19:38:19]: Jeg har også sett denne typen spekulasjoner i ulike media. Jeg vil bare understreke at Statskog følger de retningslinjer som den til enhver tid sittende regjering har lagt for deres arbeid, og jeg er trygg på at Statskog også gjør det i dag. Jeg opplever at Statskog ivaretar allmennsrettighetene gjennom forvaltningen av sine eiendommer, og jeg opplever ikke at de som ivaretar fjellstyremodellen er uenig i det. Så jeg er ganske trygg på at det skal foregå på en bra måte. Men jeg er oppmerksom på de problemstillingene som Kongshaug tar opp, og det er en del av dialogen som vi har med Statskog som eier.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk. Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Olemic Thommessen (H) [19:39:29]: For Høyre er det viktig å se denne saken også i en litt større sammenheng, som kort og godt handler om hvor makt befinner seg i vårt land. Vi har siden slutten av forrige århundre, kanskje så sent som på 1880-tallet, hatt en kontinuerlig utvikling som handler om sentralisering av makt over statens eiendommer, over utmark og over lokalsamfunnene. Store deler – eller i hvert fall ganske betydelige deler – av det som i dag er statens eiendom, ble før den tid forvaltet som bygdeallmenninger i fellesskap, der bygdene hadde en selvfølgelig rett og en stor beslutningsevne i forhold til hvordan det skulle drives.

Siden har vi sett at det har utviklet seg institusjoner og store apparater som håndterer statens eierskap ovenfra. Det dreier seg om Direktoratet for naturforvaltning, Statens naturoppsyn og ikke minst – på et meget detaljert nivå – Statskog.

Jeg har også fått innspill om det som på slutten av replikkordskiftet her ble beskrevet som spekulasjoner, altså at en del private brukere føler – skal jeg våge å kalle det overgrep – at Statskog er en tøff institusjon å forholde seg til. Det er signaler vi skal ta på alvor. Skal vi greie

å nærme oss dette på en annen måte, må vi inn og foreta ganske omfattende grep som handler om dyptgående mentalitetsendringer. Vi må faktisk tore å overflytte reell beslutningsevne fra de tunge statlige aktørene – Statskog, Direktoratet for naturforvaltning og Statens naturoppsyn – til lokalsamfunnene. Det dreier seg om større og tyngre lokal forvaltning, større makt til fjellstyrene og større makt til kommunestyrene.

Høyre har i dag lagt frem et representantforslag om større makt til kommunene i forhold til motorisert ferdsel i utmark. Det er en del av det samme bildet, og vi bør også vurdere å gjøre om en del av statsallmenningene til bygdeallmenninger og flytte makt tilbake til lokalsamfunnene.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet, og debatten i sak nr. 10 er dermed slutt.
(Votering, sjå side 2412)

Sak nr. 11 [19:42:08]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om endring i statsbudsjettet for 2009 under Samferdselsdepartementet (kjøp av flyruter) (Innst. S. nr. 175 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 42 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, sjå side 2413)

Sak nr. 12 [19:42:23]

Innstilling frå transport- og kommunikasjonskomiteen om kostnadsauke på rv. 283 Øvre Sund bru i Drammen i Buskerud – vidare utbygging (Innst. S. nr. 176 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 45 (2008–2009))

Trond Helleland (H) [19:42:50] (ordfører for saken): Det er en glede som saksordfører å kunne legge fram en svært ordknapp og enstemmig innstilling om å bygge ny bru over Øvre Sund i Drammen, som er en del av Vegpakke Drammen, en veipakke som har omskapt en hel by – som gjorde at Finansavisen for to år siden skrev at Drammen hadde gått fra å være hARRY til å være hot, som har gjort at Drammen har kunnet ta tilbake elven og sørget for en utvikling som gjør byen mer attraktiv, og som har gjort at Drammen har fått den ene prisen etter den andre for miljø, byutvikling osv.

Det har vært en enorm utvikling i byen, til beste for innbyggerne, etter at Vegpakke Drammen kom og visjonære politikere i bystyret i Drammen la fram en plan som kunne omdanne byen fra å være en trafikkmaskin til å bli en miljøby. Det er nok å tenke på at E134 var en av de få europaveiene som hadde innkjørsel direkte inn i et parkeringshus, slik som det var gjennom Drammen, der altså trafikken vestover gikk på oversiden av Bragernes torg og østover på den andre siden av torget, nede ved elven.

Så nå får vi på plass Øvre Sund bru. Det er en liten

kostnadssprekk her. Det har vært gjort forsøk på å bringe kostnadene ned, men Stortinget gir naturligvis sin tilslutning til å komme i gang med dette arbeidet, for, som det står i saksframlegget, det er viktig å komme i gang «før vårflaumen set inn». Dette vedtaket gjør at en nå kan komme i gang med å få på plass denne brua så fort som mulig.

Jeg har likevel lyst til å minne om at det fortsatt gjenstår elementer i Vegpakke Drammen som ikke er løst. Det er saker som en må komme tilbake til i andre sammenhenger. Men i dag er det en god dag for dem som har slåss for denne veipakken, og som ser – riktignok noe på overtid – at nå blir vedtakene oppfylt av Stortinget.

Lise Christoffersen (A) [19:45:10]: Det er sjelden jeg er så enig med Trond Helleland fra Høyre som i denne saken. Det er en gledens dag for noen av oss, kanskje jeg skulle driste meg til å si, for mange av oss, for endelig gis det altså klarsignal for igangsetting av Øvre Sund bru i Drammen, med snarlig oppstart og ferdig bru høsten 2011. Brua er, som representanten Helleland sa, siste ledd i sentrumsringen og ett av mange prosjekter i det som ble kalt Vegpakke Drammen.

Vegpakke Drammen var i sin tid en avtale mellom statlige veimyndigheter og Drammen kommune. Staten fikk avklaring for et nytt hovedvegssystem i Drammen-området – E18 og E134. Kommunen fikk sikret finansiering av lokalt viktige veilenker, gang- og sykkelveier. Den opprinnelige avtalen ble godkjent av Drammen bystyre i 1991 og bekreftet ved stortingsbehandling i 1993. Alle lenker var planlagt ferdig i 2005.

Siden vi nå skriver 2009, er det åpenbart for alle at planene var i overkant optimistiske. Slik kan en se Vegpakke Drammen som et eksempel på mange av de utfordringene norsk samferdselspolitikk har stått overfor lenge – forsinket planlegging, betydelige kostnadsoverskridelser, politiske styringsproblemer og redusert bevilgningstakt. I den nye Nasjonal transportplan er dette tydelig beskrevet, som en følge av forsømt innsats gjennom mange år og under skiftende regjeringer. Vegpakke Drammen måtte altså reforhandles som et resultat av dette. Ny ferdigstilling av Vegpakke Drammen ble 2008, med ny Øvre Sund bru i 2004. Vi ser jo at det heller ikke gikk slik. For et år siden ble prosjektet Øvre Sund bru igjen stanset fordi kostnadsoverslaget sprakk.

Likevel er det grunn til å glede seg over Regjeringens framlegg i saken vi behandler i dag. Til tross for nye, betydelige kostnadsoverskridelser foreslås det altså at utbyggingen nå fortsetter, og at det kan åpnes for trafikk høsten 2011. I 2011 feirer Drammen 200 år. Ny bru er kanskje den beste bursdagspresangen byen kan få, for vi snakker om betydelige trafikkmengder, mer enn på den nye firefelts motorveibrua, E18, og som i dag i stor grad beveger seg inne i Drammen sentrum.

Vi som bor i Drammen, er stolte av byen vår og den forvandlingen byen har gjennomgått de siste 10–15 åra. Det hadde ikke vært mulig uten betydelige ressurser fra mange gode krefter i stat, fylke, kommune og næringsliv, i et forpliktende partnerskap for en miljøvennlig byutvik-

ling. Statens bidrag har kommet på mange vis, fra flere departementer, men jeg fornærmer neppe noen når jeg spesielt framhever penger fra Miljøverndepartementet til rensing av elva og penger fra Samferdselsdepartementet til opprydding i veitrafikken.

Vegpakke Drammen åpnet sentrum for utvikling av boliger, bilfrie møteplasser og gangveier langs elva. Den gjorde det også mulig å skrinlegge større utbyggingsprosjekter inn mot Bymarka, slik at viktige friluftsområder ble sikret mot nedbygging. De fleste drammensere vil heller ikke i framtida ha mer enn 10–15 minutters gange til marka på begge sider av byen. Samtidig fikk vi altså naturen tilbake langs elvebreddene. Full effekt av veipakka får vi imidlertid ikke før alle lenker er på plass. Med ny Øvre Sund bru åpnes nye områder for miljømessig sentrumsutvikling på sørsiden av Drammenselva med nær tilknytning til idretts- og aktivitetsområder på Marienlyst. Dessuten: Med positive signaler i ny NTP om havnestruktur gir det, sammen med Øvre Sund bru, muligheter for ytterligere miljøkvaliteter i gamle og nye sentrums- og elvenære boligområder. Stikkordet er altså helhet og langsiktighet.

Vegpakke Drammen er ikke lenger et begrep i statlige dokumenter. Det er synd, for det gjenstår, som Trond Helleland var inne på, to viktige lenker i avtalen, ny vei mellom Drammen og Svelvik i Vestfold og kobling av Konnerud til resten av det nye veinettet. Den første er statens ansvar, den andre hviler tungt på lokale myndigheters skuldre. Men det kan vi komme tilbake til. La det ligge i dag, og la oss bare glede oss over Øvre Sund bru som nå endelig blir en realitet.

Statsråd Liv Signe Navarsete [19:50:01]: Vidare utbygging av Øvre Sund bru er viktig. Difor har det vore nødvendig å behandle kostnadsauken raskt, og eg set stor pris på at òg Stortinget har hatt høve til å behandle saka så raskt som ein har gjort.

Tilbudsprosessen for prosjektet har hatt fleire omgangar. Målet har vore å oppnå ein redusert kostnad for prosjektet. Dette er dessverre ikkje oppnådd, og kostnadsauken i forhold til det Stortinget tidlegare er gjort kjent med, ligg på 15 pst.

Eg har lagt til grunn at det er eit avgrensa potensial knytt til ein ny tilbuds konkurranse. Eg har òg i vurderinga mi lagt vekt på at eit eventuelt avbrot i tilbuds konkurranse vil medføre at prosjektet vert eitt år forseinka. Det ville i så fall bety ei ytterlegare forseinking i utbygging av prosjektet, noko som eg ser på som uakseptabelt. Eg er difor svært nøgd med at komiteen i si innstilling sluttar seg til Regjeringa sitt forslag om at prosjektet vert gjennomført basert på revidert kostnadsoverslag.

Eg legg til grunn at bruarbeidet kan kome i gang i månadsskiftet mars/april i år, og at prosjektet kan opnast for trafikk hausten 2011. Det vil vere eit godt bidrag til jubileumsfeiringa i Drammen i 2011 og nok eit ledd i den ansiktslyftinga Drammen har gjennomgått dei siste åra – ei ansiktslyfting som både stat, region og ikkje minst kommunen sjølv har bidrege offensivt til. I dag er det miljøvenlege, trivelege og gode lokalmiljø i Drammen. Me skal òg i tida framover medverke til at ein på sikt får ferdig-

stilt dei prosjekta som gjenstår, for å få den omtala pakka på plass – endeleg.

Presidenten: Då har ikkje fleire frå Drammen og Buskerud bedt om ordet til sak nr. 12.
(Votering, sjå side 2413)

Sak nr. 13 [19:52:13]

Innstilling fra justiskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen, Jan Arild Ellingsen, Jørund Rytman og Øyvind Korsberg om forslag til tiltakspakke for å møte bemanningskrisen i politiet (Innst. S. nr. 140 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:15 (2008–2009))

Presidenten: Etter ønske frå justiskomiteen vil presidenten gjere framlegg om at taletida blir avgrensa til 5 minutt til kvar gruppe og 5 minutt til statsråden.

Vidare vil presidenten gjere framlegg om at det blir gitt høve til tre replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av Regjeringa – innanfor den fordelte taletida.

Vidare gjer presidenten framlegg om at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid som blir avgrensa til 3 minutt.

– Det blir sett på som vedteke.

Elisabeth Aspaker (H) [19:53:21] (ordfører for saken): Forslagsstillerne fra Fremskrittspartiet har i saken lagt fram ulike forslag for å møte bemanningskrisen i politiet. Som saksordfører må jeg konstatere at det ikke har vært mulig å samle komiteen utover en generell påpekning av at forslagsstillerne tar opp mange viktige problemstillinger. En samlet komité erkjenner også at det er en stor bemanningsutfordring i politiet.

Komiteens flertall, Arbeiderpartiet og SV, påpeker at man bør ha gode rutiner for dialog med de ansattes organisasjoner, og er tilfreds med Regjeringens innsats for å styrke politiet. Det vises videre til betydningen av lokalt rekrutteringsarbeid og hvordan lokale lønnsforhandlinger kan nyttes karrierefremmende. Flertallet mener lønsspørsmål må håndteres i henhold til gjeldende avtaleverk og er for øvrig opptatt av hvordan sivile kan avlaste politiutdannede personell. Videre framheves ulike tiltak for en mer aktiv seniorpolitikk. Flertallet viser til Politidirektoratets ansvar for at politiet sikres nødvendig kompetanse og for kunnskapsoverføring innad i etaten. Flertallet foreslår at representantforslaget vedlegges protokollen.

Mindretallet i komiteen, Fremskrittspartiet og Høyre, deler ikke flertallets tilfredshet og mener politiet er i krise uten at Regjeringen har tatt de nødvendige grep.

Så sent som i januar stod justisministeren her i Stortinget og anklaget opposisjonen for svartmaling og mente han hadde god dialog med Politiets Fellesforbund. Imidlertid er det lite nå som tyder på dialog. Det er den varslede politiske demonstrasjonen mot Regjeringen kommende onsdag et klart uttrykk for.

Mindretallet ser med stor bekymring på den tilspissede situasjonen mellom Regjeringen og politiansatte. Dia-

log er Regjeringens ansvar og en forutsetning for å finne løsninger på dagens bemanningskrise. Mindretallet etterlyser at Regjeringen nå tar ansvar for at politiet igjen skal kunne fungere mest mulig normalt.

I forrige uke ringte nye varselbjeller om utviklingen i politiet. Da slo Riksadvokaten alarm fordi saksbehandlingstiden i voldssaker bare øker: fra 86 dager i 2006 til 137 dager nå i 2009. Dette er urovekkende siden et samlet storting har uttalt at voldssaker skal prioriteres. Lang ventetid er dessuten en stor påkjenning for ofrene. Sterke samfunnshensyn tilsier at det skal reageres raskt og kontakt overfor voldsutøvere. Justisministerens mange uttalelser om at Regjeringen vil slå hardt ned på denne typen kriminalitet, kommer etter dette i et merkelig lys.

Fra politidistriktene hører vi nå at de nye driftsbudsjettene ikke holder til å videreføre fjorårets driftsnivå. Samtidig rapporteres det om stadig tøffere prioriteringer ved landets operasjonssentraler med tanke på hvilke oppdrag man kan påta seg. Det er ingen selvfølge at politiet kan komme. Slikt skaper utrygghet blant folk, og ekstra vanskelig blir det når vaktidriktene er store og utryknings-tiden lang. Da heves terskelen ytterligere for når politiet kan rykke ut og hva de kan rykke ut på.

Jeg overdriver ikke. Dette er en nøktern beskrivelse av dagens situasjon i Politi-Norge. Økt opptak til Politihøgskolen er vel og bra. Det samme gjelder DNA-reformen når den fungerer som forutsatt, men forslagsstillerne og Høyre etterlyser nye grep fra Regjeringen for å få politiet bedre tilbake på sporet. Et motivert politikorps er samfunnets fremste våpen i kampen mot kriminalitet.

Det måtte en finanskrise til for å lokke fram den første innrømmelsen om krisen i politiet fra den sittende regjeringen. Nye sivile stillinger er bra, men mindretallet i komiteen er opptatt av at det må utredes nye tiltak for å styrke politirekrutteringen i distriktene, at det haster med å avklare oppgaver sivile kan overta, og å trappe opp slike stillinger for å øke politiets kapasitet ytterligere. Vi må utdanne flere, men i mellomtiden må det satses langt mer offensivt på seniorenene, som representerer lang erfaring og veldig verdifull kompetanse i politietaten. Avlønningssystemene må også videreutvikles som verktøy for mål- og resultatoppnåelse i politiet. På vegne av Fremskrittspartiet og Høyre tar jeg herved opp forslagene nr. 1–4, og for øvrig vil jeg signalisere at Høyre også vil støtte forslag nr. 5.

Høyre finner det ikke riktig her å gå inn i ordinære lønns- og pensjonsspørsmål, men forutsetter at Regjeringen er seg bevisst det ansvaret staten som forhandlingsmotpart har i denne sammenheng.

Jeg forutsetter videre at Fremskrittspartiet selv vil komme tilbake til de øvrige forslagene.

Presidenten: Representanten Elisabeth Aspaker har teke opp dei forslaga ho sjølv refererte til.

Thomas Breen (A) [19:58:00]: Jeg vil starte med å si at vi står overfor en meget krevende situasjon – en situasjon hvor vi har sett en negativ utvikling den siste tiden med tanke på saksbehandlingstid og oppklaringsprosent.

Vi har f.eks. en situasjon i Oslo politidistrikt hvor budsjettøkningen har vært formidabel, ikke bare under denne regjeringen, men også under Bondevik II-regjeringen. De har fått økt sitt budsjett med godt over 50 pst. de siste åtte årene. Allikevel har vi nå en negativ utvikling på noen måleparametre.

Jeg mener det er uakseptabelt når saksbehandlingstiden for voldssaker nå øker. Jeg ser fram til å få forklaringen på dette når Riksadvokaten får svar fra statsadvokatene på det spørsmålet.

Vi har siden 2005 tilført mer enn 850 nye årsverk på landsbasis, men opplever likevel at utviklingen den siste tiden er negativ på flere saksfelt i flere politidistrikter. Bemanningssituasjonen i politiet har vært prioritert én fra denne regjeringen i hele perioden, både med en kraftig økning i antall studenter på Politihøgskolen og i antall sivilt tilsatte. Vi har allerede nå innfridd halvparten av de sivile stillingene man mente det var behov for ifølge bemanningsrapporten «Politiet mot 2020», som ble lagt fram i fjor. – Jeg vil bare nevne det som et bakteppe til dagens utfordring.

En av forklaringene på at vi har hatt en negativ utvikling den siste tiden, er at medlemmene i Politiets Fellesforbund nå verner om fritiden sin. Politiets arbeidssituasjon – og oppgaver – er til tider uforutsigbar. Dette er politietatens iboende natur: Man må håndtere det som skjer når det skjer. Dette er også grunnen til at politiet har vært unntatt fra arbeidslivets bestemmelser om arbeidstid og overtid helt siden 1956. Dagens bestemmelser er forhandlet fram i samarbeid med de forskjellige aktørene innenfor etaten. Jeg vil påpeke at Politiets Fellesforbund har lov til å nekte å jobbe overtid og dermed bli beordret.

Det er noe merkelig når Politiets Fellesforbunds medlemmer på den ene siden verner om sin fritid, samtidig som man gjennom media fremmer løsningsforslag hvor de vil ha en avtale om å jobbe betydelig mer enn det dagens avtale legger opp til.

Vi står nå overfor en situasjon som ingen er tjent med. Det er for de rød-grønne partiene viktig at man finner et dialogspor hvor man kan forholde seg til arbeidslivets regler, samtidig som man kan få en progresjon i forholdet mellom staten og Politiets Fellesforbund.

Det er helt avgjørende for fellesskapet at man følger spillereglene mellom arbeidslivets parter. Det er utenkelig for Regjeringen at man skal sette dette i spill, spesielt siden vi nå står inne i den moderne tids største økonomiske utfordring, hvor veldig mange føler utrygghet. Alle de som føler utrygghet i forholdet til sin arbeidsplass, fortjener en regjering som er tydelig på at de støtter rammeverket i arbeidslivet og den lange tradisjonen for fri lønnsdannelse. Her bommer dessverre landets største opposisjonsparti grovt. Dette er også bakgrunnen for at vi ikke støtter flere av forslagene i saken. Jeg er imidlertid veldig glad for at Høyre i sine merknader er så tydelig på at det er innenfor arbeidslivets spillereglene dialogsporet må finnes.

Jeg mener at en invitasjon fra arbeids- og inkluderingsministeren om å sette seg ned og forhandle om kompensasjon i forhold til ny forskrift som skal regulere hviletid, er et godt spor. Da har også Politiets Fellesforbund en arena

hvor de kan fremme krav uten å komme i konflikt med fredsplikten. Det betyr også at man kan flytte dialogen fra media og inn i de rette fora. Jeg vil minne om at Politiets Fellesforbund ikke har fremmet noen krav i formell sammenheng ennå.

Jeg vil til slutt kommentere noen av forslagene som er fremmet av Høyre og Fremskrittspartiet, som er ganske like i sin utforming. Når det gjelder å ha en plan for å ansette flere sivile, mener jeg politiets egen bemanningsrapport «Politiet mot 2020» gir et godt bilde for det. Jeg vil her bare minne om at vi har bevilget penger til langt flere sivile i år enn det som var kravet fra både opposisjonen og fra Politiets Fellesforbund før jul.

Det er også fremmet forslag som går på å starte på en utredning om hvilke oppgaver som kan utføres av sivil ansatte. Jeg mener dette er godt ivaretatt gjennom det arbeidet som nå utføres av konsulentfirmaet AGENDA. De skal bl.a. gå igjennom ressursdisponering i forhold til kjerneoppgavene, slik at man kan prioritere, disponere og effektivisere de totale ressursene på en bedre måte.

Det siste forslaget jeg vil kommentere, er det som går på bedre seniortiltak. Politidirektoratet har nå noen erfaringer med dette i noen utvalgte politidistrikt. Jeg mener at de erfaringene som er positive, lett bør kunne overføres til å gjelde for alle politidistrikt.

Jeg vil til slutt anbefale Stortinget å følge flertallets innstilling i saken.

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Thore A. Nistad (FrP) [20:02:50]: I dagens Aftenposten, på første side, står det:

«Næringslivet tyr til privat politi»

Og videre:

«Privat etterforskning. Bedrifter dropper i økende grad å politianmelde underslag og tyveri. Hos politiet får de ikke hjelp likevel.»

Inni avisen er det flere sider om de private som må gjøre politiets jobb. Det står videre at bare 10–20 pst. av underslagsakene blir politianmeldt, og at av dem som blir politianmeldt, blir en stor del bare henlagt. Dette er dagens virkelighet. Hvorfor har så mange gitt opp – både den vanlige mann i gaten og det private næringslivet? Politiet kommer ikke, eller dersom det blir anmeldelse, er oppklaringsprosenten så lav at det er bortkastet tid å anmelde. Private vaktelskaper tar over, og de er snart de eneste synlige i bybildet.

Politiet selv opplever en alvorlig bemanningskrise i dag. Det mangler mannskap på flere fronter, og synlig tilstedeværelse, særlig i byene, er dessverre mangelvare. I dag går det stort sett på politiets godvilje til overtid, og spesielt i helgene har mange politidistrikt problemer med å fylle opp vaktlistene sine.

At Fremskrittspartiet og Regjeringen ikke er helt enige om virkemidlene, er for så vidt greit, men Regjeringen bør nå virkelig ta tak i en del av disse problemstillingene som er listet opp her. Det er dessverre blitt slik at flere og flere forlater politiet og finner seg andre jobber. Det er

dyrt å utdanne nye politifolk. Man mister også en god del til andre etater, eller de begynner i private vaktelskaper. Hvert år forlater dessverre 70–90 tjenestemenn etaten. I tillegg går mange av på grunn av alder. Det er dyrt og tidkrevende å erstatte disse. Det burde derfor være mulig å få flere til fortsatt å sitte i jobben sin ved kanskje å gå litt utover den aldersgrensen som er. Det trengs bare at Regjeringen strekker seg litt og viser litt godvilje, samt legger litt mer penger og noen stimulerings tiltak på bordet. I tillegg er det nok også mange oppgaver som kunne vært gjort av andre, enten det er sivilt ansatte eller firmaer. På den måten ville mange politifolk kunne gjøre det som de i dag egentlig er utdannet til.

Jeg har i en tidligere sak nevnt den nylig avholdte rettsaken som var i mitt distrikt, Gjøvik–Lillehammer, hvor det satt så mange politifolk at distriktet stort sett var tømt for politifolk på dagtid og i helger.

Til slutt vil jeg si at jeg er klar over at statsråden og Regjeringen har tatt opp en del av de forslagene som er påbegynt, og det skal de for så vidt ha ros for, men for at krisen skal løses ordentlig, bør man ta fatt i alle de handlingspunktene som er tatt inn i dokumentet.

Jeg tar opp forslagene som er fremmet i innstillingen.

Presidenten: Representanten Thore A. Nistad har tatt opp de forslagene han viste til.

Akhtar Chaudhry (SV) [20:06:52]: La meg først fastslå, og det vil jeg håpe at flere er enige med meg i, at Norge er et trygt land – tryggere enn mange andre land som vi kan sammenlikne oss med. Det betyr ikke at det ikke er utfordringer. Selvsagt blir folk utsatt for vold, overgrep, ran og annen type kriminalitet, og hver eneste av dem skal vi ta på alvor. Og det gjør Regjeringen hver eneste dag.

Siden vi overtok, har vi økt politiets budsjett med 2,5 milliarder kr. Det er 1 milliard kr over prisstigningen. Da vi overtok, var det bortimot 300 politistudenter. Nå er det 552, og det er alt systemet i dag tåler. Vi vil fortsette videre. Vi har innført en fullfinansiert DNA-reform. Den kommer til å gi enormt mye hjelp til politiet. Vi har redusert soningskøene med så mye at de nesten er borte. Det vil øke kapasiteten til politidistriktene, særlig i Oslo. I tiltakspakken leverte vi 460 nye sivile stillinger. Aldri har noen tidligere regjering gjort det. Det er varige stillinger, og det gir oss bortimot 250 politistillinger. Vi kommer til å få flere politiposter i Oslo. Vi har satt i gang tiltak for å beholde flere seniorer i politiet. Da forventer jeg at opposisjonen viser ydmykhet og balanse i debatten. Det er tross alt denne opposisjonen som sulteføret nesten hele systemet, inkludert politiet. Det var bortimot 300 politistudenter da vi overtok. I dag har vi 552. Det er de tallene vi i dag sliter med. Det tar tre til fire år, kanskje fem, fra en politistudent kommer inn i skolen til han eller hun er ferdig utdannet til å gjøre en jobb i Norges gater. Vi er hver eneste dag innstilt på å gå videre med tiltak for å styrke politiet, for å gjøre Norge enda tryggere og til et enda bedre land å leve i. Vi inviterer opposisjonen til å støtte alle tiltakene. Jeg setter pris på at foregående taler fra Fremskrittspartiet var inne på å gi Regjeringen og Jus-

tisdepartementet ros. Vi trenger at opposisjonen og posisjonen i fellesskap gjør Norge tryggere, ikke at man gjør folk unødvendig utrygge.

Jeg vil til slutt igjen si at Norge er et trygt land. Vi trenger ikke fra Stortingets talerstol å sende unødvendige signaler som gjør at folk blir utrygge ute i Norges land.

Hans Olav Syversen (KrF) [20:10:26]: Jeg er for så vidt enig med sistnevnte taler i at man ikke trenger å gjøre folk utrygge unødvendig. Det bør man ikke. Men samtidig kan vi heller ikke late som om situasjonen er 100 pst. slik den burde være. La meg ta noen eksempler.

I Oslo politidistrikt var oppklaringsprosenten for fjoråret nede i bare 19,4 pst. Åpnete narkotikasaker var i siste kvartal i fjor halvert i forhold til året før. Hvis man tar seg en tur rundt i sentrale strøk i Oslo, tror jeg ikke det mangler på muligheter til å sørge for at man «tar» dem som driver med åpenbar omsetning. Det er vel nok bare å vise til Aftenpostens reportasjer de to–tre siste dagene for å verifisere dette.

Jeg bør kanskje minne representanten Chaudhry om at da Bondevik II-regjeringen overtok fra Stoltenberg I, var antall studenter nede på 240 og på 360 da Stoltenberg II overtok. Det skjedde en utvikling. Vi støtter fullt og helt den videre utviklingen med økte opptak, som denne regjeringen har presentert for Stortinget.

Jeg synes Thomas Breen egentlig hadde en grei situasjonsbeskrivelse av politiets situasjon og arbeidsforhold. Talldebatt kan brukes til så mangt. Det som vel er mer interessant, er hvilke realressurser politiet faktisk sitter med i forhold til tidligere. Vi vet at på tross av økte pengeoverføringer er mye gått til andre ting enn til å få flere politifolk i gatene.

Til representantforslaget: Jeg må si at da tiltakspakken fra Regjeringen kom, var jeg veldig glad for ett punkt. Det var å øke antall sivile stillinger i politiet for derigjennom å avlaste, slik at politiet skal kunne bruke sine krefter på det de skal, nemlig politifaglig arbeid. Det bør fortsette. Det samme gjelder seniorpolitikken. Der er det fortsatt mulighet til å sørge for at folk som ønsker å stå på videre, får anledning til det. I en situasjon der arbeidsmarkedet strammes til, har man faktisk muligheter til å hanke inn ganske mange polititjenestemenn og polititjenestekvinner som for tiden er «i eksil», altså jobber helt andre steder. Jeg imøteser for så vidt at statsråden, fungerende justisminister, sier noe i den sammenheng.

Det er ikke for ingenting at Justisdepartementet er et av landets eldste departement. Det er rett og slett fordi en av statens kjerneoppgaver er å sørge for folks trygghet. Det som er en utfordring – dette har for så vidt pågått i noen tid og er litt uavhengig av regjering – er at vi stadig vekker risikerer en økt privatisering av ordensmakten. Da kommer det til et punkt at politiet i folks øyne ikke lenger er det det bør være. Da er det ekstra uheldig at vi har en så langvarig pågående konflikt mellom arbeidsgiver og arbeidstakere. Derfor er jeg enig i at vi her fra Stortinget skal være varsomme med å blande oss inn i det som har med spørsmål om lønnsoppjøret å gjøre. Men punkt I i Dokument nr. 8-forslaget fra Fremskrittspartiet synes vi at

vi med frimodighet kan støtte. Det er om dialog. Jeg vil gjerne også høre hvordan eventuelt den dialogen man nå har mellom regjering og arbeidstakere, går.

En stemmeforklaring: Kristelig Folkeparti vil stemme for fellesforslagene fra Høyre og Fremskrittspartiet og forslag nr. 5, fra Fremskrittspartiet.

Kari Mette Prestrud (Sp) [20:15:41]: Forslagsstillerne tar opp mange viktige problemstillinger i den saken vi har til behandling i dag. Når det gjelder å kommentere de ulike forslagene, vil jeg nøye meg med å vise til flertallets merknader i innstillingen. Det er vurderinger vi i Senterpartiet er enig i.

Jeg vil likevel benytte anledningen til å knytte noen kommentarer til det som omtales som bemanningskrisen i politiet.

Vi har utvilsomt en krevende situasjon når det gjelder bemanningen i politiet. Rapportene om knappe ressurser og lav bemanning er mange. Noe av det kan tilskrives at politifolk i liten grad lenger ønsker å jobbe så mye overtid som det forutsettes. Dette har bidratt til å gjøre de store, underliggende bemanningsproblemene svært tydelige. Ordinær tjeneste baseres på bruk av overtid, og det gjennom beordring på jobb, etter at man allerede har vært på jobb eller har en fridag på grunn av tidligere jobbing. Politiet er innstilt på å jobbe ekstra når det trengs, men de blir frustrerte når dette blir den alminnelige hverdagen. Slik kan ingen etat overleve lenge uten å påføres store skader.

I stedet for å la debatten fokusere på ansvaret for at det er blitt slik det er blitt, gjør vi nok klokt i å erkjenne at det er et gap mellom de forventninger vi har til politiet, og i hvilken grad politiet er i stand til å levere. Vi politikere, både i storting og regjering, har gjennom flere stortingsperioder bidratt til dette.

Mye tyder på at vi har vært flinkere til å pålegge politiet nye oppgaver enn til å bevilge penger i tråd med dem. Det vi i Senterpartiet vil advare mot, er en utvikling med sentralisering av oppgaver og at første vei blir nedlegging av lensmannskontorer for å få budsjettene til å gå opp, slik det allerede har skjedd flere steder. Kanskje vil man noen steder på denne måten klare å opprettholde tilfredsstillende beredskap, men mye går også tapt dersom vi fjerner oss fra modellen med et lokalt forankret politi. Distriktene, med store avstander, merker dette særlig. Både forebygging og kriminalitetsbekjempelse krever lokalkunnskap. Kontakt med innbyggerne og nærhet er også et viktig element når det gjelder service og tilgjengelighet.

Det er et faktum at den rød-grønne regjeringen har økt politibudsjettene med betydelige beløp, som tidligere nevnt her i kveld, siden den inntok regjeringslokalene.

I 2009 legges det, som også nevnt tidligere, til rette for et rekordstort opptak av nye politistudenter og for 460 nye sivile stillinger i politiet. I tillegg følges DNA-reformen opp, og det gjøres helt nødvendige investeringer i forbindelse med et nytt nødnett.

Styrkingen av politiets budsjetter må fortsette i årene som kommer. Når de betydelig større studentkullene ved Politihøgskolen er klare for tjeneste rundt om i landet om få år, må politidistriktene ha ressurser til å ansette dem.

Det som ikke må skje, er at like mange eller flere erfarne polititjenestemenn- og -kvinner forsvinner ut fordi de ikke makter arbeidssituasjonen lenger.

I likhet med hva justisministeren sa under landsmøtet til Politiets Fellesforbund, ser også Senterpartiet behov for en total gjennomgang av drifts- og ressurs situasjonen i politiet. Vi bør også se på om vi bruker ressursene riktig. Politiets organisasjoner er her helt nødvendige medspillere og er også lovet å bli tatt med på laget. Dette ser vi i Senterpartiet fram til.

Odd Einar Dørum (V) [20:20:14]: Det grunnleggende spørsmålet her, uavhengig av parti, er ikke hvem som er best i prosentregning, eller hvem som er best i talloppstilling. Det grunnleggende spørsmålet er befolkningens opplevelse av trygghet eller ikke trygghet.

Som alle som driver politikk, vet, er politikken vesen minst 50 pst. psykologi. Derfor kan det være de konkrete tiltakene som gjør en forskjell. Noen av dem har Regjeringen fått ros for, f.eks. å komme med mange sivile stillinger – 460. Jeg vil også gi ros for det. Men Regjeringen skal ikke ha noen ros for at man i Hordaland politidistrikt har et seniortiltak som bare inkluderer noen av senioren. Fotfolkene er ikke inkludert i seniorpolitikken, men topene er det. Ja, det er helt riktig som andre har vært inne på: med klok seniorpolitikk kan man hente mye politikkraft.

Det er også slik at Regjeringen ikke trenger å få ros når den i det fjerde året av sin periode er nødt til å drive bolsjevikisk historieskriving – som jeg har sagt på denne talerstolen før – om perioden før den ble til. La meg derfor ta det for n-te gang, siden det ser ut som denne uvanen ikke går over: Det var et lavt opptak på Politihøgskolen fra Bondevik I-regjeringen, gjennom Stoltenberg I-regjeringen og inn i Bondevik II-regjeringens første år. Deretter skjedde det en opptrapping de siste årene av Bondevik II-regjeringen til 290 og 360. Og partiet Venstre, som jeg representerer, foreslo deretter en opptrappingsplan på det nivå som nå er gyldig for inneværende år. Det er Venstre glad for.

Så vil jeg gjerne si at enhver som klikker seg igjennom Stortingets budsjetter for disse årene, vil finne at f.eks. Arbeiderpartiet ikke fremmet alternative forslag for Politihøgskolen. Enhver som har minimum av politisk hukommelse, vil vite at den sittende justisminister var en kreativ og aktiv person på de fleste områder, dog ikke når det gjaldt opptak til Politihøgskolen. Det ene året da Arbeiderpartiet gjorde et budsjettforlik med Bondevik II-partiene, var det ett felt man prioriterte, og det var domstolene. Så nå bør man begynne å forholde seg til nåtiden og ikke omskrive fortiden på en måte som jeg nok en gang kaller for bolsjevikisk historieskriving. Dette trekket – å prøve å skylde på fortiden, da man selv ikke engang var aktiv på disse områdene – kler veldig dårlig noen som helst som sitter med ansvar og makt.

Så skal jeg gå over til å være konstruktiv – for det er det grunn til å være – etter denne lille visitten. La meg være veldig konkret – representanten Nistad var inne på det: Det er fullt mulig i denne byen, Oslo, hvor mange føler at det er for få politifolk ute – la meg bruke den lokalkunnska-

pen jeg har gjennom å ha levd her i mange år; vi kjenner jo forholdstallet som skal til for å la flere politifolk vises, slik at det blir mer fysisk trygghet, f.eks. på viktige tider av døgnet, i utsatte deler av denne byen – f.eks. å bruke 40 av de 100 sivile stillingene som Oslo politidistrikt fikk, til å frigjøre de ca. 20 politifolkene som sitter i tingretten omtrent daglig, og frigjøre 20 andre fra administrative oppgaver på politistasjonene. De 40 vil med en årsturnus på åtte, som det er i politiet, kunne utgjøre en betydelig forskjell i synlighet. Disse marginene vet jeg veldig godt om. Det krever ikke verdens største budsjetter å gjøre det, men det er en klok politikk å gjøre det.

Et annet tiltak for å skape tillit i en konfliktsituasjon er når som helst å igangsette og iverksette karriereveier og karriereplaner for fotsoldatene i politiet – de som er ute blant folk, de som synes dette er viktig – og la dem få opplevelsen av at når de går inn i denne delen av jobben, hvor de møter folk i veldig mange forskjellige situasjoner, så vet de at de blir belønnet karrieremessig for at de gjør det, de får kompetanse for å gjøre det. Dette krever ikke store budsjetter. Dette krever en aktiv ledelse for rett og slett å bruke de kronene og ressursene som er der, og så krever det akkurat den innsikten som ligger i å skape tillit.

Så til slutt: Når det først åpenbart er en mangel på tillit mellom den sittende regjering og politiets organisasjoner, skal jeg være den første til å si følgende, som jeg også har sagt tidligere, på Politiets Fellesforbunds møte på Roros: I Norge opptrer vi innenfor arbeidslivets spilleregler. Men det er lov innenfor arbeidslivets spilleregler å sortere på en slik måte at man setter i verk noen tiltak som er tillitskapende. Det vil, tror jeg, oppfattes som svært tillitskapende å sørge for at fotfolket i politiet med lang fartstid faktisk får oppleve at karrieren deres blir belønnet når de er ute blant folk. Og jeg er helt sikker på at det vil bli oppfattet som tillitskapende hvis man tar seniortiltakene på alvor, slik som det også er pekt på av andre representanter her.

Når det kommer til votering, vil Venstre stemme for forslagene nr. 1–4 fra Fremskrittspartiet og Høyre og forslag nr. 5 fra Fremskrittspartiet. Når vi gjør det, er det ikke fordi det ikke har vært dialog før, men vi er opptatt av at det skal være en dialog. Jeg har selv prøvd å legge noe praktisk innhold i hva dialogen kan være, og slik vil det også komme til uttrykk i Venstres stemmegivning her i dag.

Statsråd Trond Giske [20:25:17]: La meg først si at Regjeringen tar politiets oppgaver, situasjonen og den muligheten politiet skal ha til å gjøre sin jobb, svært seriøst. Jeg mener likevel at det i en del tilfeller skapes et bilde som gir et noe feilaktig inntrykk av den faktiske situasjonen i politiet.

Det er, som også representanten Breen var inne på i sitt innlegg, flere ansatte i politietaten nå enn det noen gang har vært i hele norges historien. Fra 31. desember 2005 til 31. desember 2008 var det en økning på 850 årsverk i politi- og lensmannsetaten. Budsjettet er økt med 2,3 milliarder kr i perioden 2005–2009. Dersom kompensasjon for lønns- og prisstigning trekkes fra, er styrkingen likevel på over 1 milliard kr. Jeg er ikke sikker på hvor mye

bolsjevikene økte sine politibudsjetter – det var nok antakelig betydelig den gangen også – men dette er altså ikke bolsjevikisk historieskriving, dette er fakta. Bare i 2009 er bevilgningene til politi og politimyndighet økt med over 1 milliard kr. I tillegg kommer de tilleggsbevilgningene som ble vedtatt i desember 2008, da politidistriktenes budsjetter ble økt med 52 mill. kr.

Det er riktig at opptrappingen til Politihøgskolen begynte under statsråd Dørum, men økningen har fortsatt vesentlig etter regjeringsskiftet. Og opptaket til Politihøgskolen har aldri vært så høyt som det blir i 2009 – på hele 552 studenter. Samtidig har vi en av norgeshistoriens største investeringer innenfor politietaten, nemlig et nytt avlyttingssikkert nødnett for alle beredskapssetatene.

Bemannings situasjonen i politiet har vært en utfordring i flere år, rett og slett fordi det er utdannet for få politifolk gjennom flere år. I fjor høst ble situasjonen vesentlig forverret fordi polititjenestemennene, som det ble sagt fra talerstolen her, synes, for å si det på en fin måte, å ha bestemt seg for å verne mer om sin fritid ved ikke å ta på seg overtidsvakter frivillig. Etter departementets mening gir Politidirektoratets rapport «Politiet mot 2020. Bemannings- og kompetansebehov i politiet» et godt grunnlag for å vurdere bemanningsbehovet i politi- og lensmannsetaten framover. I budsjettforslaget for 2008 er da også de anbefalingene som rapporten gir, fulgt opp nettopp ved å øke opptaket til Politihøgskolen. I tillegg er det gitt betydelige bevilgningsøkninger, bl.a. til utlendingsfeltet og til bekjempelse av økonomisk kriminalitet i Oslo politidistrikt. Det innebærer mulighet for politidistriktene til å opprette mange sivile årsverk. Det viser at Regjeringen tar på alvor de anbefalingene som er framsatt i rapporten.

I tiltakspakken er det opprettet 460 nye sivile stillinger til politi- og lensmannsetaten. Jeg er glad for det som ble sagt her i rosende ordelag også fra opposisjonen om denne satsingen på sivile stillinger for å frigjøre polititjenestemenn fra oppgaver som ikke krever politifaglig utdanning. 460 nye sivile stillinger fører til at om lag 280 polititjenestemenn kan frigjøres til operativt arbeid. Det gjelder bl.a. polititjenestemenn i stillinger som arrestforvarer, transportør, grensekontrollør og revisor, men også oppgaver som krever annen spesialkompetanse. Representanten Dørum har helt rett når han sier at det helt sikkert er andre oppgaver også som det går an å overlate til sivile for å frigjøre ytterligere politiresurser. Her tror jeg vi er ganske på linje. Likevel er 460 nye sivile stillinger faktisk mer enn det som ble krevd bl.a. fra Politiets Fellesforbund, som bad om 200–300 sivile stillinger.

Politiet har fått store ressursøkninger de senere år, men samtidig er det helt vesentlig at vi her, som på andre offentlige områder, klarer å bruke ressursene godt. Konsulentfirmaet AGENDA har på oppdrag av Politidirektoratet gjennomført en analyse av ressursbruken i politiet. Første fase har vært å undersøke hvor mye av ressursene som brukes til lønn og leie av lokaler. Som Stortinget tidligere er informert om, skal det gjennomføres flere faser i dette arbeidet. Det å se på at ressursene brukes på absolutt beste måte, er en viktig del av arbeidet med å frigjøre politiresurser og få gjort jobben best mulig. Arbeidet med drifts-

analysen, hvor man støtter seg til en ekspertgruppe og en referansegruppe hvor tjenestemannsorganisasjonene deltar, vil være en del av dette arbeidet, som gjør at vi ser at ressursene brukes optimalt.

Jeg er enig i at det er behov for flere politiutdannede. Som nevnt blir dette løst etter hvert som kullene på Politihøgskolen kommer ut.

Det er uheldig at det innenfor visse områder har vært en negativ utvikling i straffesaksbehandlingen. Særlig er det bekymringsfullt at saksbehandlingstiden i voldssaker øker. Disse sakene skal prioriteres, og Riksadvokaten har også grepet fatt i dette.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [20:30:58]: Det var interessant å høre statsråden redegjøre for virkeligheten innen justissektoren. Han gjør det på samme måte som representanten Breen gjorde, ved å vise til at Regjeringen nå har satset og tatt tak i de utfordringene man har.

Samtidig opplever iallfall undertegnede at det daglig omtales negative forhold innen sektoren som sannsynligvis burde kunne vært løst på en rimelig kurant måte. Det er heller ikke sånn at det er noe problem å gi Regjeringen honnør for den satsingen man faktisk har gjort, men det som jeg finner merkelig og litt rart, er at det er så stort misforhold mellom den påståtte satsingen til Regjeringen og eget ambisjonsnivå når det gjelder å oppklare kriminalitet. For i budsjettproposisjonen som var fremmet fra Regjeringen, har man altså en ambisjon om at seks av ti kriminelle skal gå fri. Det betyr at 38 pst. skal man ha oppklaring på. Er ikke det ganske defensivt, sett i lys av de enorme satsingene denne regjeringen har stått for?

Statsråd Trond Giske [20:31:51]: Jeg må si at jeg er helt enig i det representanten Breen også sa i sitt innlegg, at tatt i betraktning den enorme ressursøkningen i denne sektoren, er ikke resultatene gode nok. Vi må bruke pengene enda bedre, vi må få mer igjen for pengene. Oppklaringsprosenten er et av de tiltakene. Men det er altså et faktum at når budsjettet er økt med 2 milliarder kr siden 2006, gir det også større muligheter for politiet til å gjøre oppgaven sin. Det er likevel selvsagt en begrensning i dette, hvor mange politifolk kan du få inn når det rett og slett ikke er utdannet nok over mange år? Politidirektoratets rapport – Politiet mot 2020 – mener jeg gir et veldig godt grunnlag for hva slags satsing som vi må gjøre framover. Og så er det selvsagt en litt spesiell situasjon nå. Det står et mellomoppgjør rett for døra, politiets organisasjon er ganske på offensiven. Det blir spennende å se hvilke krav Unio stiller, for jeg antar at hvis man har krav til f.eks. arbeidstid og lønn, kommer de gjennom de ordinære rundene i forhandlingene til våren.

Elisabeth Aspaker (H) [20:33:06]: Representanten Thomas Breen innrømmet omsider i dag at situasjonen i politiet er alvorlig. Det er jo ikke hverdagskost å få den typen innrømmelser fra regjeringspartiene. Det er altså utrolig stor misnøye i politiet med Regjeringen for tiden

og det store fraværet av dialog i den vanskelige situasjonen som er i dag. Men det er jo noe merkelig, og vanskelig å forstå, at Regjeringen utlegger budsjettene som om de skulle kunne løse det meste av utfordringer i politiet. Det virker jo ikke sånn. Økt opptak til Politihøgskolen, investeringer i nødnett og DNA er viktig, men det er klart at det hjelper ikke på driftsbudsjettene i politiet. Så jeg er ute etter at statsråden forklarer hvordan det er mulig at Regjeringen mener at 2009-budsjettet gir rom for hundrevis av nye stillinger, når jeg f.eks. nettopp har vært i Sogn og Fjordane, og der sier politimesteren at han må ha 14 stillinger stående ubesatt i hele 2009, for hans driftsbudsjett er 2 mill. kr mindre i år enn det var i fjor.

Statsråd Trond Giske [20:34:10]: Det har vært en kraftig økning i antall årsverk i politiet. Til sammen fra 31. desember 2005 til 31. desember 2008 er det ansatt 786 flere. Det er nå et faktum. Det er ikke sånn at disse personene er der eller er der ikke; man kan telle dem, og man betaler dem lønn.

Så har vi en spesiell situasjon, bl.a. med diskusjon om overtid og arbeidstid osv. Men det jeg har litt vanskelig for å forstå, er etterlysningen av dialog. For det første har jo den til vanlig fungerende justisminister redegjort i svar til Stortinget på hva slags kontakt og møter han har med politiet. Men så er det jo også slik at alle disse spørsmålene som dreier seg om arbeidsforhold, lønn osv. har man ganske så formelle strukturer for å behandle. De kommer nå utover våren, og de ville vært nøyaktig de samme om partiet til Aspaker hadde sittet i regjering. Det er jo disse spillereglene vi må følge også når det gjelder politiet, at de må ta opp de krav de har i de formelle rundene, og så kan vi ta stilling til dem på en ordentlig måte.

Hans Olav Syversen (KrF) [20:35:30]: Statsråden var innom økningen av politiresurser innenfor den bolsjeviskiske æraen, og mange av oss har vel inntrykk av at det var veldig store økninger til det hemmelige politiet den gangen. Vi håper vel at det skal få litt mer synlige uttrykk hvis man øker bevilgningene her hjemme!

Jeg har egentlig lyst til å ta fatt i et konkret tilfelle, som vi har tatt opp flere ganger, på et av Oslos sentrale områder, nemlig langs Akerselva. Her foregår det nå åpenlys narkotikaomsetning. Vi vet at det er mange asylsøkere som står for den omsetningen, og det synes ikke å være noe tilfredsstillende samarbeid mellom utlendingsmyndigheten og politiet for å få dem raskt ut, eller i hvert fall bort fra dette området. Vil statsråden ta et initiativ for å få dette inn på et bedre spor?

Statsråd Trond Giske [20:36:32]: Nå må jeg bare få si at denne statsråd blir nok forholdsvis kort tid i den stillingen han har. Men at Oslo politidistrikt har fått en vesentlig del av disse ressursøkningene, også fra tiltakspakken, er jo et faktum, så også i Oslo er det mulig å gjøre mer. Det har imidlertid vært en uttrykt målsetting også fra statsråd Storberget, og vil helt sikkert være det i framtiden, at det skal være mer synlig politi, man skal være mer til stede, man skal slå ned på den synlige kriminaliteten, den

som folk ser, også fordi det har en allmennpreventiv virkning. Det at kriminelle handlinger foregår mer eller mindre åpenlyst og mer eller mindre uten at det gripes inn, er jo noe av det som svekker den allmennpreventive virkningen mest. Så her tror jeg ikke at representanten Syversen og Justisdepartementet er på noen særlig kollisjonskurs. Her tror jeg vi er ganske så enige.

Presidenten: Replikskordskiftet er over.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Ingrid Heggø (A) [20:37:41]: Aller først har eg lyst til å seia meg einig med representanten Chaudhry, for Noreg er faktisk i det store og heile eit veldig trygt og godt land å bu i. Det skal vi ikkje gløyma i denne debatten. Så meiner eg at alle vi som er her, faktisk tek bemanningssituasjonen i politiet på alvor. Vi har eit felles mål, men vi har gjerne forskjellige verkemiddel.

Sjølv om det er fleire tilsette i politietaten enn nokon gong og politiet sine budsjett har auka med 2 milliardar kr i perioden 2006–2009, er bemanningssituasjonen ei utfordring. Det har han vore i fleire år, ganske enkelt fordi det over tid har vore utdanna for få politifolk. ATB gjorde at også politifolka fekk ordna arbeidsforhold. Det synest eg er bra. I tillegg byrja politifolka å verna om fritida si.

Eit tiltak Politiets Fellesforbund foreslo, var å auka talet på sivile stillingar, slik det òg er omtalt i bemanningsrapporten Politiet mot 2020. Talet ein omtalte, var ca. 200 sivile stillingar, eit nivå òg Høgre var samd i den gongen. PF bad om 200, og Regjeringa leverte 460 sivile stillingar. Det fortener så absolutt ros, og ikkje ris.

Det andre store grepet som PF var einig i, er auken i opptaket av politistudentar. I 2003 var det 240, i dag er det 560. Så no er vi på rett spor for å få nok politi på sikt. Men, som kjent, det tek tre år å utdanna politifolka, og det er lett å sjå i ettertid at vi burde ha auka meir frå dag ein då vi overtok regjeringsmakta.

Vi skal ikkje gløyma at i mai 2008 anbefalte PF det framforhandla lønsoppgjeret. PF sine medlemer stemde for. Så fekk PF sine medlemer brått, og mange på ein gong eigentleg, dårleg helse og måtte sjukmelda seg, og ein ville verna om fritida si, med mindre ein fekk lønskompensasjon, då var ein villig til å jobba meir. Til det er det å seia: Ei fagforeining har både rett og plikt til å kjempa for høgre løn og betre vilkår for medlemene sine, men alt til si tid.

Det at PF er uryddige, er så si sak, men at Framstegspartiet, det nest største partiet på Stortinget, går ut og synest det er heilt greitt å «forhandla» om løn og risikotillegg utanom ordinære tarifforhandlingar, seier noko om kva arbeidsliv og samfunn vi vil få dersom det er dei som kjem til makta.

Framstegspartiet skryt òg av at dei har lese og brukar «Tillitsmannen» av Einar Gerhardsen. Vel, då er det nok så som så med lesekunnskapane der i garden. Fagforeiningar og ordna arbeidsforhold, at partane i arbeidslivet forhandlar løn når dei skal og ikkje utanom tur, ja det er faktisk essensielt for oss i arbeidarrørsla.

Anne Marit Bjørnflaten (A) [20:41:01] (komiteens leder): Det er blitt hevdet fra opposisjonen at vi har et politi i krise, at Regjeringen ikke har tatt nødvendige grep, og at vi driver «bolsjevikisk historieskriving». Da føler jeg det nødvendig å komme med noen oppklarende fakta i forhold til politisituasjonen.

Fra 31. desember 2005 til 31. desember 2008 har det vært en økning i antall stillinger i politiet, hvis man også inkluderer stillinger i PST, på 841. Dette inkluderer ikke de sivile stillingene, som jeg skal komme tilbake til. I perioden 31. desember 2002 til 31. desember 2005 var det en økning i antall stillinger på 681. Med andre ord: Et betydelig antall flere stillinger er besatt i politietaten under denne regjeringen.

Faktum to: Hvis vi ser på utviklingen i nominelt budsjett for politi- og påtalemyndigheten, var den fra 2002 til 2005 på 1,49 milliarder kr, og for perioden 2005 til 2009 på 1,79 milliarder kr – også der en betydelig økning.

Faktum tre, som flere har vært inne på tidligere i dag: Vi har nesten fordoblet opptaket på Politihøgskolen siden vi overtok.

Faktum fire: Vi fulgte opp et veldig viktig krav fra politiet, nemlig å iverksette en bemanningsstudie som resulterte i Politiet mot 2020, hvor man konkluderte med behov for 3 000 nye stillinger i etaten. Og jeg må korrigere representanten Aspaker når hun sier at vi først opprettet sivile stillinger i forbindelse med tiltakspakken. Det er riktig at de kom der, men de kom ikke som følge av krisen, de kom som følge av bemanningsstudien som vi selv hadde initiert.

Representanten Akhtar Chaudhry har vært inne på situasjonen for Oslo, så den skal ikke jeg belyse noe nærmere.

Jeg vil ikke underslå at vi står overfor både en krevende og en utfordrende situasjon i politiet. Den viktigste utfordringen er behovet for flere politiutdannede folk. En annen utfordring er den negative utviklingen i saksbehandlingstiden, og vi mener det er uakseptabelt med den økningen vi har sett i antall voldssaker. Konflikten omkring lønn og fritid som representanten Heggø var inne på, er også en utfordring, og ikke minst det som statsråden var inne på, hvordan politiet kan drive mer effektivt.

Representanten Dørum var inne på befolkningens opplevelse av trygghet. Jeg er veldig opptatt av at også vi som politikere har et ansvar for ikke å skape mer utrygghet enn det det er rom for. Da mener jeg at både opposisjon og posisjon har et ansvar for å gi et korrekt bilde av situasjonen, og ikke forvrengte fakta og framstille villedende fakta, sånn som jeg opplever altfor ofte i denne debatten.

André Oktay Dahl (H) [20:44:17]: Nå var man i gang med festtalene igjen.

Stasjonssjefen i Molde viser til at statsråden var i Molde i fjor, der han sa at man ønsket å satse penger på de hestene som dro best. Stasjonssjefen sier nå: «For å si det sånn så har nok «høyet blitt borte»»

Politimesteren sier at han må sparke en rekke politimenn samtidig som han skal ansette seks nye sivile. Han er ikke sikker på om det er penger til å ta imot tilbudet

om sivilt ansatte, så nettoen blir faktisk i minus i forhold til antall politifolk.

Oppklaringsprosenten går ned, narkotikaomsetningen går opp, og så vises det altså til at man har fullfinansiert DNA-reformen. Ja, det var interessant å lese Magasinet i helgen – det virker ikke akkurat som om DNA-reformen er fullgjennomført, og de signalene vi får, er at den kommer til å bli utsatt til nærmere gjennomføring i hvert fall i fem–seks år.

Så til de ansatte i politiet, som verner om sin egen fritid. I 2005 var det forferdelig viktig at man fikk kastet den daværende regjering for at den drev med brutalisering av arbeidslivet. Det man gjør fra Arbeiderpartiets og regjeringspartienes side, er totalt å se bort fra at de polititjenestemennene det er snakk om, blir beordret mens f.eks. familie ligger for døden. Det er tilfeller som man synes er «å verne om sin fritid». Jeg synes faktisk regjeringspartiene kan vise hakket mer respekt for disse politimennene og -kvinnene, som utøver et ekstremt farlig yrke, og faktisk etter hvert vegrer seg for å møte på vakt fordi de er for få og er helt avhengig av vektere for å kunne utføre jobben sin.

Så synes jeg det var interessant å høre Senterpartiets representant, som var så bekymret for sentraliseringen av politiet og nedleggelse av lensmannskontorer. Det er fantastisk, med tanke på at representanten kommer fra et fylke hvor man skal legge ned alt som er av lensmannskontorer i den regionen som bl.a. representanten representerer. Hvis man synes det er fælt med sentralisering og nedleggelse av lensmannskontorer i de mest befolkningsrike delene av landet, da lurar jeg virkelig på hva Senterpartiet tror kommer til å skje i de områdene hvor det nesten ikke bor folk, som på godt norsk kanskje kan kalles senterpartiland.

Så er det fra komitélederens side en stor overraskelse at representanten Elisabeth Aspaker synes det er rart at det plutselig dukker opp sivile stillinger, ikke ved budsjettet, men når en finanskriser er inntruffet. For det er jo rart at det må en finanskriser til for å skjønne at det er krise i politiet.

Jeg er enig med dem som sier at vi ikke skal svartmale. Men når politidistrikt etter politidistrikt melder at de sier opp folk fordi de ikke har penger til lønn, hjelper det veldig lite at det kommer «kanskje» noen sivile stillinger for å avbøte manglene, som da blir større, som bl.a. representanten Aspaker har pekt på.

Elisabeth Aspaker (H) [20:47:34]: Visste vi ikke bedre, kunne vi nesten tro vi levde på to planeter, opposisjonen og posisjonen, når vi diskuterer politiet.

Det er tidligere i kveld vist til den publikumsundersøkelsen som politiet gjennomførte i fjor. Da må vi bare konstatere at når det gjelder den type kriminalitet som rammer folk flest – altså tyveri, innbrudd og hærverk – skriver Politidirektoratet i rapporten:

«Inntrykket av politiets innsats når det gjelder etterforskning av tyverier, innbrudd og hærverk er ikke godt. Bare 41 prosent er ganske eller svært fornøyd med dette. Her oppfatter 53 prosent av befolkningen innsatsen som dårlig».

Det er jo en klar tilbakemelding om at den kriminaliteten som rammer folk flest, får folk flest ikke oppfølging på på en måte som gjør at de føler seg trygge. I Høyre mener vi faktisk nå at krisen i politiet er så alvorlig at staten er i ferd med å svikte en av sine kjerneoppgaver – politiet – som skal ivareta folks trygghet i det daglige.

Da kriminalstatistikken for 2008 ble lagt fram, tok justisministeren denne nærmest til inntekt for at utviklingen gikk i riktig retning med dagens regjering. Men vi vet jo at sannheten er at på grunn av knappe politiresurser tar politiet tak i færre saker nå. Vi vet at man kommer til kort når det gjelder narkotikakriminalitet, og det rapporteres fra hele landet om stor uro knyttet til at man ikke greier å spane nok, man greier ikke være til stede nok, og man greier ikke å komme alvorlig kriminalitet i forkjøpet. Den får lov til å bygge seg opp, den får lov til å involvere mange, det skapes store problemer for dem som blir involvert, og det skapes store problemer for samfunnet på lengre sikt.

Min kollega André Oktay Dahl var inne på og kommenterte det med sivile stillinger. Jeg synes jo det er ganske fantastisk at lederen i justiskomiteen står her og framstiller det som at det er normalt at det i januar – den 26. – skal dukke opp 460 nye sivile stillinger, når vi hadde en generaldebatt før jul, og hvor opposisjonen fikk beskjed om at nå fikk vi stoppe svartmalingen, det var ingen krise i politiet. Men innrømmelsen var altså bare tre–fire uker unna. Da kom det nesten 500 nye stillinger. Så jeg synes jo at i den grad noen har et forklaringsproblem her, er det faktisk Regjeringen.

Men jeg skal utfordre statsråden én gang til i forhold til dette med dialog. For hvis det er slik at det er den dialogen som han nå påstår at det er, hvorfor er det ikke da mulig å sette seg til forhandlingsbordet med Politiets Fellesforbund og greie å lage en ny, midlertidig arbeidstidsavtale, fram til vi får ut de større kullene fra Politihøgskolen? Vi vet at 2½ time mer i uka kunne gitt oss 500 nye polititårverk – som vi virkelig trenger hvis vi skal kunne komme kriminaliteten mer i forkjøpet. Det trenger innbyggerne i Norge, og det burde Regjeringen manne seg opp til å gjøre.

Odd Einar Dørum (V) [20:50:42]: Det var innlegget fra Senterpartiets representant som fikk meg til å ta ordet, og det var ikke for å angripe representanten, men for å understreke poenget i det hun sa.

Jeg husker veldig godt hvordan daværende representant Storberget i forrige stortingsperiode nærmest spikret seg fast til hvert eneste lensmannskontor i Hedmark. Jeg skal ikke gå i detalj på det, men for min del sa jeg det slik den gangen at om statskirken skulle forsvinne, skulle politiet i hvert fall ikke forsvinne som representant for staten lokalt. Da er vi midt i en debatt som nå foregår i Norge. Vi hadde den for en tid tilbake om Follo politidistrikt, hvor det etter betydelig lokale protester ble trukket tilbake en kraftig sentraliseringsreform, slik at man begynte på nytt.

Så kan vi gå til en annen kant av Norge, f.eks. til Troms, hvor man klarer, med store avstander og betydelige utfordringer, å lage en modell som har mye sympatisk ved seg. Flere kommuner går sammen, en av lensmennene blir en

administrativ leder for de andre. Og man fjerner ikke de lokale kontorene, man fjerner ikke dem som er til stede.

Jeg har behov for å si dette nå, fordi jeg sitter og frykter for at regjeringspartiene i hemmelighet sitter og beundrer Follo-modellen, og gjerne har lyst til å komme med den.

Jeg vil også si en annen ting: Jeg sitter bare og venter på at regjeringspartiene mener at 27 operasjonssentraler i Norge er 17 for mye, og at det i grunnen kan klare seg med én f.eks. i Troms og Finnmark. Jeg vet ikke hva man kan komme til å finne på, men jeg har behov for å si det nå. Jeg håper at dette er science fiction, og at det ikke kommer til å skje. Jeg håper at man synes at 27 operasjonssentraler – jeg tar forbehold for noen fylker på Østlandet som det er prosess på – dekker mer enn nok, og har mer enn nok utfordringer, og at man har mer å lære f.eks. av de modellene som er utviklet i Troms, og så vidt jeg vet også i Sogn og Fjordane, som går ut på hvordan man ved å samarbeide på en helt ok måte får frigjort politikraft, men samtidig får beholde politiets nærhet og legitimitet. For det er to ting ved den legitimiteten: Det ene er rollefiguren for det alle er enige om, og at unge mennesker som holder på å snuble, ser rollefiguren i sitt nærmiljø. Det andre er de som er nødt til å være på hjul for at de skal rykke ut. Men vi ønsker ingen situasjon hvor det er slik at hele det norske politi er på hjul hele tiden. Altså: I valget mellom et «Terminator 3»-politi og et politi som er lokalt basert, men som også er spisst nok til å ta organisert kriminalitet, er det den siste kombinasjonen som Stortinget til nå har satsset på.

Jeg valgte rett og slett å ta ordet nå, slik at man ikke i løpet av våren og sommeren plutselig skal komme med noen overraskelser, som kaninen opp av hatten. Jeg foretrekker å beholde noen strukturer. Så håper jeg at den sittende statsråd, når han kommer tilbake med god helse og vitalitet her i salen, husker all den gjeve innsats han stod for i forrige stortingsperiode. Altså: Nærpoliti, men også spisset politi – ikke slik at man får sentralisering i skjul og helt urealistiske drømmer om hvordan landet kan samles, på en måte som gjør at man overser avstander og geografiske forhold.

Thomas Breen (A) [20:53:54]: Jeg tror jeg vil starte med å forsikre Stortinget om at jeg vet hvilken planet jeg bor på i hvert fall.

Jeg vil ta tak i litt av det som representanten Syversen var innom i forhold til situasjonen langs elva her i byen, som er en meget vanskelig og krevende situasjon. Nå har vi i hvert fall fått på plass en mobil politipost på Grünerløkka som jeg håper kan bedre synligheten, men også redusere problemet noe. Vi kommer også til å åpne flere politiposter, bl.a. på Oslo S, i løpet av kort tid. Tilstedeværelse i byrommene er kjempeviktig, så det er sagt.

Så vil jeg også svare representanten Dørum på hva vi ikke kommer til å gjøre, og det er å hoppe på en del av de forslagene som bl.a. er lansert av Høyres parlamentariske leder, om å gi vektere og dørvakter politistatus. Det er ikke vår linje. Vi ønsker å hegne om høgskoleutdanningen og generalistrollen. Her tror jeg også representanten Dørum

kan være enig i vår linje, slik jeg kjenner ham fra tidligere debatter.

Men det er én ting som slår meg i denne debatten. Nå har vi altså en felles enighet om at budsjettene har økt både under Bondevik II-regjeringen og under Stoltenberg II-regjeringen. Vi er alle enige om at det er flere årsverk i politiet enn noensinne, og jeg kan ytterligere legge til en dimensjon: Overtidsutbetalingene har ligget ganske jevnt både under tidligere justisminister Dørum og under nåværende justisminister, som betyr at vi har fått om lag 850 flere årsverk de siste tre årene. Noe har forsvunnet i forhold til ATB, ca. 120 årsverk, men vi sitter igjen med en betydelig økning. Likevel ser vi en ekstremt dramatisk utvikling på noen områder siste halvår.

Det må jo bekymre flere enn bare posisjonen det som når skjer i forhold til ikke bare vern om fritid – det er mer som skjer. Jeg er veldig spent på hva som avdekkes gjennom AGENDAs undersøkelse. Jeg er veldig spent på hva som avdekkes etter at Riksadvokaten har purret og bedt om svar på hvorfor utviklingen går i en så negativ retning med hensyn til voldsstatistikken.

Det hadde vært ålreit om man på en måte kunne ha vist noe av den bekymringen også fra opposisjonen. For jeg tror vi alle har en felles agenda om at vi ikke ønsker denne utviklingen.

Det har vært nok av virkelighetsbeskrivelser i VG gjennom en treukersperiode som viser en virkelighet i Politinorge som ikke er akseptabel, der kollega står mot kollega i forhold til virkemiddelbruk. Jeg vet ikke om VG skriver sant eller ikke, men når det er så massivt over tid, er jeg i hvert fall bekymret for det også. For vi kan få en situasjon hvor vi har en slags løsning utpå sommeren, hvor det er en felles forståelse mellom staten og Politiets Fellesforbund, og likevel har vi en etat igjen hvor det er så mye ondt blod fordi det har vært så høy temperatur internt. Det må bekymre flere enn bare posisjonen, tror jeg.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [20:57:11]: Denne debatten er like forutsigbar som den debatten vi har når vi behandler budsjettet. Det er en krangel om hvem som har levert de største tallene, hvem som har tatt opp flest elever på Politihøgskolen, og hvem som har ansatt flest sivile. Men det vi kanskje må stille spørsmål om, som representanten Breen langt på vei er inne på, er hvilke utfordringer vi har i forhold til behov og i forhold til den effekten vi får ut av de ressursene vi legger inn i systemet. For det er jo slik at det har aldri vært spesielt lurt å hive gode penger etter dårlige penger – eller var det omvendt? Uansett: Det er altså lurt å gjøre de rette investeringene på rett tidspunkt. Hvis ikke kommer dette til å være en «never ending story» – vi kommer til å fortsette med å diskutere et avvik mellom innsats og resultat. Det kan vi ikke fortsette med.

Norsk justissektor er ikke så stor at den ikke skulle være kontrollerbar. Det nekter jeg å tro. Jeg nekter å tro at tidligere statsråd Dørum i sin tid følte han ikke hadde kontroll over det han holdt på med. Jeg nekter å tro at statsråd Storberget ikke har kontroll på det han ønsker å gjøre, og det han ønsker å oppnå. Allikevel er det et stort avvik mellom det vi ser skje, og det vi ønsker å oppnå. Da har

vi etter mitt skjønn ikke så veldig mange ting å ta tak i, men vi er nødt til å finne ut: Opererer vi på rett måte i forhold til å oppnå de resultatene vi ønsker oss? Har vi feil måleparameter? Er vi for ambisiøse? Eller er det rett og slett slik at vi vedtar for mange ting som vi ikke gjør opp regningen på, slik at vi får et avvik? Er det faktisk vår egen skyld at det blir slik til slutt? Jeg tror – med all mulig respekt – at Stortinget har en iver – en positiv iver – som noen ganger dessverre ikke går opp med den sjekken vi legger på bordet for å gjøre opp for oss. Det betyr ikke nødvendigvis at det er feil, men det betyr at det er dårlig gjort. Det er dårlig gjort overfor den etaten som er satt til å gjøre jobben. Det er dårlig gjort overfor norsk politi som må ta trøkken og julingen i media. Og det er aller mest dårlig gjort overfor de borgerne her i landet som ikke får nødvendig hjelp.

Så kan vi diskutere ydmykhet, som representanten Chaudhry snakket om. Ydmykhet fra hvem? Fra flertallsregjeringen som ikke evner å hjelpe dem som har bruk for hjelp? Eller ydmykhet i forhold til satsingen? Ydmykhet i forhold til hva, representant Chaudhry?

Det er altså et faktum at det er et avvik mellom det borgerne forventer, ikke minst formulert i politiloven §§ 1 og 2, som er ganske tydelig på statens ansvar, og det vi ser er realiteten i samfunnet i dag. Og da blir spørsmålet: Skal vi gjøre noe med det? Eller skal vi si at slik er det? – Vi har en betydelig satsing, og det er godt nok. Avviket mellom det vi satser, og de utfordringene vi har, må vi leve med, for det er politikk, og det handler om prioriteringer. Det er mulig at det er en god rød-grønn politikk. Det er ikke god fremskrittspartipolitikk.

Kari Mette Prestrud (Sp) [21:00:24]: Ja, i Senterpartiet er vi bekymret for at det er distriktene og lensmannskontorene det går ut over når det skal prioriteres. Jeg har også sagt at det har skjedd flere steder, og vi er opptatt av å stoppe den utviklingen. Jeg føler ikke at det er noen motsetning her i forhold til de andre regjeringspartiene. Vi er opptatt av det.

Det har vært viktig for Senterpartiet å holde liv i nærpoltiet, i lokalpoliet, og det er det fortsatt. Vi kommer til å jobbe videre for det, og jeg føler meg trygg på at de andre regjeringspartiene også vil stå på for dette. Det blir litt for lett å kaste ut mange påstander fra opposisjonens side nå, for dette er ikke et prosjekt som løses over natten. Det er mange gode, konstruktive innspill her, og de skal nyttes. Og som jeg sa, i Senterpartiet har vi stor tro på at det er en dialog mellom partene som kan løse dette, og der har vi store forventninger. Vi venter på at justisministeren kommer tilbake.

Statsråd Trond Giske [21:01:55]: Bare for å oppklare: Vi venter ikke på at justisministeren kommer tilbake, vi venter på at den vanligvis fungerende justisministeren kommer tilbake. Vi har til enhver tid en justisminister i Norge, men det er vel ikke til å legge skjul på at dette er et kortvarig engasjement for mitt vedkommende, på en måte et slags overtidsarbeid, gått inn i frivillig.

Det jeg reagerte på, var noe som representanten Asp-

aker sa i sitt innlegg, nemlig at vi skulle inngå forhandlinger – det var ordet forhandlinger hun brukte – med politiet. Vel, vi skal jo ha forhandlinger med politiet i det ordinære mellomoppgjøret som kommer våren 2009, gjennom hovedorganisasjonene, og jeg må rett og slett spørre om følgende:

Jeg oppfattet av innstillingen at det egentlig er et skille mellom den tilnærming som Fremskrittspartiet, som aldri har sittet i regjering, og som kanskje heller aldri bør sitte i regjering, har til de ordinære rammene for forholdet mellom arbeidstakere og arbeidsgiver også i offentlig sektor – man skal være forsiktig med å bruke populismebegrepet om Fremskrittspartiet, for det er litt for lettvent, men her mener jeg at det er akkurat det det er – og den som Høyre har, som ikke er med på disse forslagene. Men så står altså representanten Aspaker og sier at man skal ha forhandlinger med politiet. Mener hun da de ordinære forhandlingene, som man skal ha gjennom hovedsammenslutningene til våren, eller mener hun rett og slett at vi skal sette oss ned med en yrkesgruppe og forhandle ekstraordinært med dem? Mener hun i så fall at den ordningen skal innføres for andre yrkesgrupper som helt sikkert har legitime og rettmessige krav innenfor sine sektorer? Og mener hun at dette skal forandre det systemet vi har for den type forhandlinger i Norge? Det hadde det vært veldig interessant å få avklart fra et parti som har sittet i regjering og hatt ansvar for dette systemet mange ganger – og som kunne ha endret det hvis man hadde ønsket det.

André Oktay Dahl (H) [21:03:58]: Jeg skal ikke gjøre dette til en Akershus-debatt eller en Follo-debatt. Men denne debatten er viktig, fordi den er generell, for hvis Regjeringen får igjennom det som ser ut til å bli resultatet i Follo, kan det, som representanten Dørum sier, bli mønster for resten av landet, med nedleggelse av lensmannskontorer en masse.

Nå gir senterpartirepresentanten igjen uttrykk for bekymring, og det er interessant. Det gir egentlig grunn til å spørre om Senterpartiet er for eller imot den omorganiseringsprosessen som nå skjer i Follo. Det kunne det vært interessant å få svar på, for slik jeg tolker Senterpartiet her, er man imot, og da står man ved det som Stortinget forutsatte da politirollemeldingen ble behandlet, nemlig at det man ser i Follo, er noe helt annet enn et begrenset forsøk og en justering av noen grenser. Det ville vært veldig gledelig om senterpartirepresentanten fra Akershus nå klargjorde om Senterpartiet i regjering har tenkt å motarbeide dette når man til slutt behandler det i statsråd. For da er Senterpartiet faktisk tilbake igjen til det jeg tror var forutsetningen for Senterpartiet og resten av partiene, med unntak av Arbeiderpartiet og SV, da er det flertall mot den omorganiseringen som skjer i Follo. Så det hadde vært greit å få et svar på om Senterpartiet er for eller mot den omorganiseringen som de er så bekymret for.

For at det skal være klart med hensyn til den merkningen som statsråden og andre viser til når det gjelder denne omorganiseringen: Det har aldri vært Høyres eller opposisjonens intensjon å støtte det forsøket som skjer på den måten det gjør i Follo. Så det vil være veldig interessant for

oss som sitter i denne salen nå, å få avklart hvor Senterpartiet faktisk står i denne saken – ikke bare være bekymret verbalt her på talerstolen.

Carl I. Hagen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Elisabeth Aspaker (H) [21:05:57]: Det var et konkret spørsmål fra statsråden til undertegnede, på vegne av Høyre.

Det jeg mener Høyre har vært veldig tydelig på, er at vi ikke snakker om de ordinære lønnsforhandlingene. De må gå sin gang – for politiet som for alle andre grupper som forhandler i disse oppgjørene. Men på samme måte som man innenfor sykehussektoren har avvik fra arbeidstidsavtaler fordi man har med nøkkelpersonell å gjøre, som man ikke har nok av i enkelte perioder, mener vi at man burde ha framforhandlet en ny arbeidstidsavtale for politiet. Det burde vært gjort da den forrige utløp, da man mistet 120 årsverk, for allerede den gang så man at det egentlig var ganske fatalt, og at et politi som var på hælene, kom enda mer på hælene. Det er på en måte den dialogen og de forhandlingene Høyre etterlyser, og hvor Høyre mener at Regjeringen ikke tar det ansvaret Regjeringen burde ta for å sikre at landet har en tilstrekkelig polititressurs.

Så har jeg lyst til å si til representanten Thomas Breen at ja, Høyre er også bekymret over at vi legger masse ressurser inn i en politisektor – og tilsynelatende ikke får det som vi skulle ønske oss, ut av det. Men da er man igjen tilbake til at det jo må være Regjeringen og justisministerens ansvar å komme til bunns i hva det er som gjør at vi ikke får den effekten ut av de midlene som settes inn i etaten. Det er det vanskelig for Stortinget å sitte på utsiden å synse om, men det er altså Regjeringen som sitter med et stort apparat til å kunne knuse tall, lage rapporter, analysere ressursbruk og komme til Stortinget med forslag til eventuelle endringer som skal bidra til at vi får mer ut av de ressursene vi faktisk setter inn i denne etaten.

Akhtar Chaudhry (SV) [21:08:09]: Dette begynner å bli den gamle, gode debatten; hver gang blir det akkurat den samme debatten. Jeg hadde ikke noe ønske om å forlenge den særlig mer, hvis ikke representanten Ellingsen hadde svingt seg til så store høyder med hensyn til ydmykhet. Da skal vi gå gjennom det en gang til. Jeg skal lese hele leksa.

Regjeringen og SV er de første til å innrømme at vi har utfordringer. Det er nettopp derfor vi satte i gang alle de tiltakene som jeg kommer til å ramse opp. Det er nettopp derfor vi ønsker å fortsette den jobben også etter valget.

2,5 milliarder kr har vi levert gjennom disse tre-årene. 1 milliard kr er over prisstigningen. Vi har levert 552 politistudenter, denne reformen er fullfinansiert. Vi har redusert fengselskøene. Vi har levert 460 nye sivile stillinger i tiltakspakken. Vi har flere politiposter i Oslo. Vi har et nødnett som snart er i gang. Vi har satt i gang tiltak for å beholde flere seniorer – og jeg ser at jeg har tid, så jeg går igjennom hele leksa, slik at alle vet hva vi her snakker om. Mine kollegaer var innovert at vi har le-

vert 850 flere årsverk i politiet nå enn da vi overtok i 2005.

Da kommer spørsmålet: Ydmykhet i forhold til dette? Ja, der ser man, vi har gjort en god jobb. Ja, det er mange flere utfordringer som er der. Ja, vi aksepterer det, vi erkjenner det. Nettopp derfor er vi så gira på å komme i gang med flere tiltak. Men når opposisjonen kommer, slik representanten Ellingsen gjør, og presenterer det som om ingenting skjer, som om alt er svart, som om ingenting er gjort siden vi overtok, og som om alt var så bra før den tid, da er det et behov for å be om en viss ydmykhet i forhold til realitetene vi alle lever i.

Statsråd Trond Giske [21:10:43]: Bare for å være helt tydelig, slik at det ikke ligger igjen noen uklårheter: Det blir nå en forhandling om kompensasjon for helt bestemte arbeidstidsbestemmelser for politiet, hvor avtalen går ut til sommeren. Det er én runde av dette. Så har man det ordinære lønnsoppgjøret. Men jeg håper virkelig at alle partier her, bortsett fra kanskje Fremskrittspartiet, er enige om at vi må bruke de normale systemene til den typen forhandlinger.

Jeg tror det var Breen som snakket om at enkelte ganger er det litt bruk for at opposisjonen og posisjonen står sammen, og at ikke enhver sak bare kan brukes i et slags spill. Vi har sikkert vært med på det noen hver, president – ja ikke presidenten, men undertegnede – fra opposisjon også. Men noen systemordninger må vi rett og slett stå sammen om, ellers tror jeg dette blir veldig vanskelig å håndtere, ikke først og fremst på politiområdet, men på nesten alle områder. Det håper jeg at vi har en felles forståelse for.

Presidenten: Kari Mette Prestrud har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Kari Mette Prestrud (Sp) [21:12:02]: Ja, jeg gjentar at jeg er bekymret for at sentralisering blir resultatet av knappe ressurser, så jeg trenger ikke gjenta det flere ganger nå. Men dette ville med andre ord gått mye fortere med Oktay Dahls parti i regjering. Vi har faktisk bidratt med mye mer midler enn hva Høyre har vist vilje til.

Nå ser vi framover, og vi har tenkt å løse denne floken ved hjelp av dialog mellom partene.

Presidenten: Odd Einar Dørum har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Odd Einar Dørum (V) [21:12:51]: Selvsagt er det slik at Venstre ikke vil gi bort politimyndighet til vektere. Men hva vil vi da? Jo, vi vil f.eks. gjøre det som Sentrum politistasjon gjør i Oslo, hvor en meget dyktig politimann organiserer vektere på utesteder i Oslo sentrum på en slik måte at en får mye politikraft ut av det. Det heter å være smart og dyktig. Denne type innsikt står til rådighet for alle som sitter med regjeringsapparatet. Det står til rådighet å gjøre noe annet i Hordaland enn det man ellers gjør, å sørge for at seniorenne blir tatt vare på framfor at de ikke blir tatt vare på. Denne innsikten står til rådighet, men man

må hente den, dyrke den fram, tale vel om folk, så finner man mange eksempler som gjør at man får mer ut av kronene enn det som kanskje er bekymringen for mange i salen i dag.

Jeg taler bare ut fra egen erfaring. Jeg synes det er greit å dele den med Stortinget.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [21:13:59]: Jeg har behov for å sende en hilsen til representanten Chaudhry, som var opptatt av ydmykhet. Det er altså et faktum at hvis representanten Chaudhry hadde hatt anledning til å følge med i stad, hadde han hørt at jeg ikke hadde en eneste kommentar om Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag overhodet. Det jeg påpekte, var et avvik mellom de bevilgninger man gjør her, og de utfordringene samfunnet står overfor. Og representanten Chaudhry gikk igjennom skrytelisten til den rød-grønne regjeringen, slik han vanligvis gjør. Det har han selvfølgelig lov til, men faktum er – enten representanten Chaudhry liker det eller ikke – at problemene ikke er borte. Problemene florerer utenfor dette huset, i samfunnet. Og det er mulig at det er nettopp det SV ønsker seg som regjeringsparti, slik at man hele tiden kan komme med alternative løsninger for å vise handlekraft. Men det er etter mitt skjønn litt leit for dem som blir brukt i et slikt spill. I så måte tror jeg representanten Chaudhry kanskje har et behov for å gå inn og omdefinere eller foreta en omskrivning av begrepet «ydmyk» igjen, for jeg oppfattet ikke at han var spesielt ydmyk. Jeg oppfattet tvert imot at det var fokuset på egenpresentasjon som var det viktigste.

Det er slik, som jeg sa i stad, at Stortinget gjør den jobben som skal gjøres, og som forventes. Men allikevel greier vi ikke å fylle de hullene som vi ser utenfor her, vi greier ikke å løse samfunnsproblemene, vi greier ikke å følge opp intensjonen i politiloven § 1 og § 2. Og det burde bekymre oss mye mer, for der står det noe om det kravet som stilles til staten når de har stilt ressurser til rådighet for Politi-Norge, slik at befolkningen, gode skattebetalere som ønsker å benytte et fellesgode, som norsk politi er, faktisk får adgang til det. Da blir spørsmålet naturlig: Får man det i dag? Beklageligvis ser det ikke slik ut.

Hvis det er slik at noen tror at politikrisen er over, må jeg si at det kjenner iallfall ikke jeg meg igjen i. Jeg oppfatter det faktisk slik at norsk politi er blant de beste vi har på verdensbasis, i forhold til ryddighet og til å levere. Men det er også pr. i dag en ganske skarp konflikt mellom Regjeringen og Politiets Fellesforbund, ut fra at man har forskjellig utgangspunkt. At norsk politi nå ønsker å verne om fritiden sin, er vel helt naturlig, det gjør de fleste av oss. Da blir utfordringen deres å fokusere positivt på hva som skal til for å løse det, og ikke stå her og leke med tall, for det er det vi gjør. Vi drar fram skrytelister i forhold til politiopptak, i forhold til Politihøgskolen, og i forhold til sivilt ansatte.

Jeg synes også, med respekt å melde, at det er et aldri så lite paradoks, hvis jeg kan si det slik, at da vi behandlet budsjettet tidlig i desember, hadde man ikke bruk for de 460 sivile stillingene som man kom med tidlig på nyåret. Det er mulig at verden så annerledes ut 1. januar enn

den gjorde tidlig i desember, men så stor forskjell burde det ikke være, selv ikke for regjeringspartiene.

Ingrid Heggø (A) [21:17:17]: Eg forstod ikkje heilt representanten Oktay Dahl sitt innlegg når det gjaldt politimeistrane som ikkje hadde råd til å ta imot øyremerka sivile stillingar der det faktisk følgjer pengar med. Det er ikkje den oppfatninga eg har frå dei politimeistrane eg har møtt.

Til representanten Aspaker: Vi skal ha ein total gjennomgang av ressursituasjonen ved AGENDA. Eg synest òg det er veldig interessant det representanten Aspaker meiner om at det er Regjeringa og ho aleine som skal koma med forslag til løysing når det gjeld bemanningskrisa. Eg er jo heilt einig i at det er Regjeringa sitt hovudansvar. Samtidig sa same representant i tidlegare innlegg at det vel eigentleg er Arbeiderpartiet sin feil at det ikkje vart auka opptak på Politihøgskolen under Bondevik II-regjeringa, for vi foreslo det faktisk ikkje. I alle fall må vi minst vera med på ei skulddeling – greitt, men det er vel forskjell på liv og lære her.

Presidenten: André Oktay Dahl har hatt ordet to gonger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

André Oktay Dahl (H) [21:18:32]: Jeg vet ikke helt hvor pedagogisk jeg må være for å forklare representantene for Arbeiderpartiet at politimestere sier at de må si opp folk fordi de ikke har lønnsbudsjetter til å holde dem ansatt. Jeg regner med at representanten Heggø også mottar Politiforum. Der kan hun med selvsyn på side 10, 11 og 12 – og kanskje 13 også, det husker jeg ikke, for så detaljert har jeg ikke lest det – lese flere eksempler. Reis til Follo og snakk med de tillitsvalgte der, så kan man kanskje få en litt annen virkelighetsoppfatning enn det man får når man sitter i lukkede rom i regjeringskontorene.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 13. (Votering, se side 2413)

Sak nr. 14 [21:19:21]

Innstilling fra justiskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Arild Ellingsen og Per-Willy Amundsen om å forby hijab og andre religiøse eller politiske symboler som del av politiuniformen (Innst. S. nr. 174 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:39 (2008–2009))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre foreslås det at de som måtte tegne seg på ta-

lerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Anne Marit Bjørnflaten (A) [21:20:21] (komiteens leder og ordfører for saken): Til behandling foreligger et Dokument nr. 8-forslag framsatt av Fremskrittspartiet, der det foreslås at dagens politiuniformsreglement skal opprettholdes, og at det ikke skal tillates bruk av hijab eller andre religiøse eller politiske symboler som del av politiuniformen.

Bakgrunnen for dette Dokument nr. 8-forslaget er den såkalte hijabsaken, som har utgangspunkt i at en kvinne som ønsket å søke seg inn på Politihøgskolen, i et brev til Politidirektoratet bad om tillatelse til å bære hijab under studietiden og i sitt eventuelle virke som ansatt i politiet.

Likestillingsombudet uttalte at det kunne stilles spørsmål om det ville være brudd på likestillingsloven ikke å tillate hijab, og Politidirektoratet konkluderte som kjent med en positiv innstilling til spørsmålet. Det ble bl.a. vist til positive erfaringer i både det svenske og det britiske politiet med å tillate bruk av hijab, og det ble også vist til at både i Forsvaret og i tolletaten tillates hijab som en del av uniformen.

Forslaget vakte imidlertid betydelig debatt og uro, og justisministeren valgte på denne bakgrunn å stoppe den videre prosessen i Politidirektoratet med å utforme et uniformsreglement som åpnet for tildekking av hår. Dette redegjorde justisministeren for på en pressekonferanse den 20. februar i år, vel én uke etter at Fremskrittspartiet la fram sitt Dokument nr. 8-forslag. Komiteen skriver derfor i sine merknader i saken at det ikke lenger er et reelt behov for forslaget fra Fremskrittspartiet.

Komiteen viser i sine merknader også til svaret fra statsråd Trond Giske, der det heter:

«Politiets uniformsreglement, fastsatt ved Kgl. res. 5. august 1994, fastsetter i detalj politiets ulike tjenesteantrekk, hodeplagg, fottøy, belter og distinksjoner. Det heter videre i uniformsreglementets Kapittel 1 pkt. 8 at «Sivile plagg og effekter skal ikke nyttes synlig sammen med uniformseffekter. Unntak herfra er plagg av sivil modell som er approbert til både uniform og sivil bruk». Dette innebærer at plagg, effekter, eller gjenstander må være fastsatt i uniformsreglementet eller positivt godkjent for at det skal kunne benyttes sammen med politiuniformen. Alle andre plagg, effekter eller gjenstander vil m.a.o. ikke være tillatt.

Når det nå er besluttet å ikke gå videre med spørsmålet om å endre Politiets uniformsreglement, kan jeg ikke se noe reelt behov for forslaget.

Slik uniformsreglementet i dag er utformet, vil det heller ikke være behov for å innta positive forbud verken mot at hijab eller andre religiøse eller politiske symboler benyttes sammen med politiuniformen.»

Ut fra statsrådens svar mener derfor flertallet i komiteen, Arbeiderpartiet og SV, at det ikke er nødvendig å støtte forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre om ikke å tillate bruk av hijab og andre religiøse eller politiske symboler som del av politiuniformen. Som jeg viste til, er

dagens uniformsreglement svært tydelig på dette punktet gjennom den eksplisitte formuleringen:

«Sivile plagg og effekter skal ikke nyttes synlig sammen med uniformseffekter.»

Det betyr i praksis at det ifølge dagens uniformsreglement er forbudt å bruke hijab eller andre politiske eller religiøse symboler sammen med uniformen. Justisministeren har slått fast at dagens uniformsreglement ikke skal endres, og derfor mener vi at intensjonen i Fremskrittspartiets forslag er ivarettatt.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [21:24:16]: La meg starte med det enkleste, nemlig konklusjonen – at vi er godt fornøyd med dagens uniformsreglement hos norsk politi.

For sikkerhets skyld tar jeg opp forslaget med det samme, slik at ikke jeg glemmer det siden.

Dette har jo vært en sak som har fått noen proporsjoner som kanskje er større enn saken har fortjent, selv om den er prinsipielt viktig. Det er vel òg et faktum at den ikke er fullt ut ferdigbehandlet, siden kontroll- og konstitusjonskomiteen fortsatt jobber med den på bakgrunn av den prosessen som har vært. I så måte – og som saksordfører var inne på – har Regjeringen på en måte lagt hijaben død inntil videre, så får vi se hva som skjer.

Det må være tillatt å si at «tildekking av hår» er en finurlig utforming tekstmessig. Hva skal det bety? Hva skal man da kunne gå videre med? Jeg er glad for at Regjeringen etter en lang og litt variabel prosess rent forutsigbarhetsmessig, endte opp med det resultatet man har i dag. Likevel føler vi at Regjeringen nå skal vise at de faktisk mener det, så vi inviterer dem på nytt til å støtte forslaget vårt. Jeg oppfattet at saksordføreren mente at det var unødvendig. Men det vil jo være en klar stadfestelse av at det er det man faktisk mener her. Og hvis man faktisk er enig i det, hvorfor skal man ikke støtte det i forslagsform? Det kan da ikke være så vanskelig å støtte det når man egentlig er positiv til det. Men jeg oppfatter samtidig at komiteens leder og saksordfører mener at det er problematisk, for det trenger man ikke. Etter å ha fulgt prosessen fra Regjeringen i denne saken, synes jeg absolutt at man trenger det!

Jeg vet ikke om det er noen vits i å tøye debatten lenger enn det jeg allerede har gjort for min egen del, men jeg vil poengtere at for oss har det vært viktig at uniformsreglementet skal være tydelig. Det skal ikke være religiøse eller politiske symboler på uniformen. Norsk politi skal framstå likt, uavhengig av hva slags bakgrunn man har. Det er det viktigste, og slik får man tillit blant befolkningen.

Presidenten: Representanten Jan Arild Ellingsen har tatt opp det forslag han refererte til.

Elisabeth Aspaker (H) [21:26:29]: Spørsmålet om hijab i politiet har utløst en rekke politiske krumspring. Hijab var en ikke-sak inntil Justisdepartementet ved en inkurie offentliggjorde at Regjeringen ville tillate hijab. Da ble hijaben en sak, for så et par uker senere å bli omgjort til en ny ikke-sak, fra det tidspunkt justisministeren trakk forslaget.

I mellomtiden hadde Stortinget vært vitne til åpent seminar i Regjeringen, der statsrådene i tur og orden stod fram og bekjente sitt personlige syn. Noen var for, noen var mot. Maken til kaos skal man kanskje lete lenge etter i norsk politikk! Selv var jeg i en debatt med lederen av justiskomiteen, som da helhjertet forsvarte Justisdepartementets ja til hijab. I dag går representanten Bjørnflaten stille i dørene.

Det kanskje mest skremmende i denne saken var fraværet av prinsipiell tilnærming på bekostning av rent praktiske argumenter. Hensynet til at politiet som håndhever av lov og orden skal framstå som upartisk og med autoritet, var skjøvet helt i bakgrunnen. I integreringens navn ble det vist til England og Sverige. Det ingen nevnte, var at muslimske Pakistan aldri har kommet på tanken å endre sine politiuniformer til å inkludere bruk av hijab for kvinner.

Vi har vært vitne til en høyst forvirrende saksbehandling i og utenfor regjeringskontorene. Selv om det ofte vises til anbefalingen fra Politidirektoratet, sitter jeg allikevel igjen med et bestemt inntrykk av at her hadde de rødgrønne medlemmene av justiskomiteen og statsråden diskutert saken i lengre tid og egentlig blitt enige: Hijab skulle tillates brukt til den norske politiuniformen. Saken utviklet seg som kjent til en ren farse, og to dager etter at statsministeren her i Stortingets spontanspørretime lovet prosess om saken – her skulle alle bli hørt – kom justisministeren hjem fra vinterferie og begravde saken på mange favners dyp. Og der ligger saken godt, etter Høyres mening.

Høyre tar absolutt på alvor behovet for å rekruttere søkere med en annen kulturell bakgrunn enn norsk til politiet. Norsk politi har i dag ansatte med muslimsk tro, uten at det er reist krav om bruk av religiøse hodeplagg i jobben. I hijabsaken kunne vi også konstatere at de politiansatte tiltaket var myntet på, var klart splittet når det gjaldt konklusjonen. I muslimske miljøer utenom politiet og blant muslimske jenter var også meningene svært delte. Det var altså ikke slik at det var et folkekrav at man skulle bruke hijab i tilknytning til den norske politiuniformen.

Høyre har også merket seg at søkningen av unge med innvandrerbakgrunn til Politihøgskolen går den riktige veien, og at dette har skjedd uten å lokke med bruk av religiøse og politiske symboler til uniformen i tjenesten etterpå. Dette er positivt og bygger opp under Høyres holdning, at publikum skal møte et uniformert politi, fri for symbolbruk som i verste fall kunne tenkes å virke konfliktskapende i politiets daglige arbeid og i problematiske situasjoner.

Avslutningsvis imøteser Høyre at justisministeren vil komme tilbake til Stortinget med sak om bruk av politiske og religiøse symboler ved våre domstoler. Det er Høyres syn at samfunnet bør legge samme holdning til grunn for bruk av symboler i domstolene som i politiet.

Akhtar Chaudhry (SV) [21:30:20]: Jeg er en av dem som hadde satt pris på at politiet hadde blitt mer inkluderende. Jeg konstaterer imidlertid at opinionen ikke var, og ikke er, moden for tiltaket. Justisministeren har besluttet at det ikke vil bli tillatt med hijab i politiet. Det tar jeg til etterretning. Jeg ser nå fram til at justisministeren

kommer med andre tiltak som bidrar til at politiet blir mer inkluderende og gjenspeiler samfunnets sammensetning.

Så veldig kort til rotet i Regjeringen osv. Jeg mener å huske at innvandringspolitisk talsmann fra Høyre, Bent Høie, gikk høyt på banen i Stavanger Aftenblad og roste forslaget. Jeg mener å ha sett at Venstre roste forslaget. Vi vil i løpet av debatten se hvem som står hvor.

Hans Olav Syversen (KrF) [21:31:47]: Kristelig Folkeparti kommer til å stemme for forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet – så er det avklart.

Om selve saken kan man si at regjeringspartiene har avklart at det ikke er aktuell politikk å innføre muligheten for å bruke hijab i politiet. Som sådan kunne man for så vidt også vedlagt forslaget protokollen. Men all den tid Kristelig Folkeparti ikke er med i justiskomiteen, og da heller ikke i merknads form kan gi uttrykk for hvorfor vi eventuelt ville vedlagt forslaget protokollen, finner vi det riktig å stemme for forslaget, for positivt å gi uttrykk for vårt syn. Det er vel – uten å ta for hardt i – lov å si at denne saken verken var gjennomarbeidet eller forankret slik den kom fram. Det er vel det saksordføreren også indirekte sier i sitt innlegg.

Det var en kort stemmeforklaring fra vår side.

Ola Borten Moe (Sp) [21:33:16]: Dette er en sak som er debattert mye, og som har funnet sin løsning i andre fora enn i denne salen.

For min egen del mener jeg at den konklusjonen som Regjeringen til slutt trakk, var helt korrekt. En uniform bør være verdinøytral. Den bør ikke gi uttrykk verken for kulturell tilhørighet eller ha åpning for religiøse symboler. Det synes jeg i og for seg også er et standpunkt som peker framover, noe Regjeringen etter mitt skjønn bør legge til grunn når den skal vurdere andre uniformsreglement, eller regler for andre statlige instanser.

Så har jeg lyst til å si at jeg ikke betrakter dette som et spørsmål for eller imot integrering eller inkludering – altså at dette standpunktet ekskluderer noen. Snarere tvert imot – det er min erfaring at et nøytralt uniformsreglement er inkluderende og ivaretar alle hensyn. Det er rett og slett det en uniform skal være – så enkelt og så vanskelig!

Så til vår stemmeforklaring. Jeg har jo lært i den perioden jeg snart har sittet her, at Stortinget ikke skal være noen resolusjonsmaskin. Dette er jo et reglement som gjelder pr. dato. Det vil altså ikke bli noen endring, det blir å vedta noe som vi alle sammen er for. Jeg kan ikke se at det er noen grunn til å vedta status quo. Det bruker Stortinget vanligvis heller ikke å gjøre – det har jeg fått med meg – så jeg synes det er en helt kurant måte å avgjøre denne saken på. Jeg er derfor litt overrasket over at opposisjonen velger å trekke denne saken fram til votering, slik at vi får en votering der vi da får et resultat som overhodet ikke gjenspeiler holdningen i salen.

Odd Einar Dørum (V) [21:36:01]: Venstres standpunkt i denne saken – som ble avgitt før Regjeringen avklarte sitt standpunkt – var at vi var åpne for å vurdere en vel forberedt sak. Vi så at det var argumenter i begge ret-

ninger. Vi tar nå bare til etterretning at Regjeringen har begravd den prosessen som knapt nok ble startet. Den tydeligste og riktigste måten jeg da synes jeg skal gi uttrykk for den på, på vegne av Venstre, er å stemme for å vedlegge forslaget protokollen.

Så må jeg si at jeg begynte å lure på hva slags sak dette var, da jeg en god stund etter at saken dukket opp, oppdaget at den bl.a. bygget på et brev fra Politidirektoratet som var unntatt offentlighet, og som var skrevet i begynnelsen av november. Det må jeg si jeg ikke helt forstår. Når det var situasjonen, gir vel det uttrykk for en saksbehandling hvor saken var dårlig forberedt, og ikke inkluderende på noen som helst måte. Er det noe livet har lært meg, er det at i sårbare saker – uansett hvilket standpunkt man har – inkluderer man folk, og man gjør det så grundig og så skikkelig at man ikke lurer på det etterpå.

Men Venstres standpunkt er helt klart. Vi tar til etterretning at Regjeringen har gravlagt forslaget. Vi oppfatter det som en realitet. Vi har ikke noe behov for å trække mer i saken da, og vi stemmer for å vedlegge det forslaget som er framlagt, protokollen.

Statsråd Trond Giske [21:37:46]: Jeg har ikke tenkt å bruke mye tid på denne talerstolen. Det står også i det brevet som jeg har sendt til komiteen som en kommentar til Dokument nr. 8-forslaget, at det ikke er behov for å innta positive forbud verken mot at hijab eller andre religiøse eller politiske symboler benyttes sammen med politiuniformen, for, som det står, man har

«besluttet å ikke gå videre med spørsmålet om å endre Politiets uniformsreglement».

Jeg er helt enig i det som representanten Dørum sa her, at det må være korrekt å vedlegge forslaget protokollen når dette ikke er en sak. Det er mulig at man har utrolig god tid i justiskomiteen, men jeg tror at hvis man skal vedta om igjen alle ting som allerede er vedtatt i forslag i stortingssalen, kan det bli uoverkommelig travelt. Det kan også hende at man synes dette er det hyggeligste stedet i verden å være kl. 21.40 en mandagskveld. I så fall er det en god arbeidsmåte, men ellers tror jeg den type vedtak er litt å rope ut i det tomme rom.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [21:38:59]: For ikke å holde statsråden igjen unødvendig lenge, skal jeg stille et enkelt spørsmål: Er statsråden fornøyd med Regjeringens håndtering av hijab-prosessen?

Statsråd Trond Giske [21:39:09]: Prinsipielt er jo undertegnede fornøyd med Regjeringen 100 pst. av tiden i 100 pst. av sakene. Men jeg tror vel faktisk jeg også offentlig har sagt at vi kunne ha håndtert denne saken noe annerledes, og i hvert fall når utfallet ble som det ble, kunne den kanskje ha vært lagt bort tidligere. Men nå er i hvert fall konklusjonen trukket, og jeg er godt fornøyd med den konklusjonen som nå ligger der.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 14.
(Votering, se side 2414)

Etter at det var ringt til votering, uttalte
presidenten: Stortinget går til votering i sakene
nr. 1–14 på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 3:2 (2008–2009) – om Riksrevisjonens
undersøkelse av effektiviteten i norsk humanitær bistand
– vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 3:3 (2008–2009) – om Riksrevisjonens
undersøkelse av myndighetenes innsats mot økonomisk
kriminalitet – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 3:4 (2008–2009) – om Riksrevisjonens
undersøkelse av Innovasjon Norge som statlig næringsut-
viklingsaktør – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten har Kåre Fostervold satt
frem et forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og
Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme en stortings-
melding i løpet av våren 2009 om hvordan næringsli-

vets administrative kostnader knyttet til etterlevelse av
informasjonskrav i offentlig regelverk kan reduseres.»
Det voteres alternativt mellom dette forslaget og inn-
stillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:7 (2008–2009) – representantforslag
fra stortingsrepresentantene Torbjørn Hansen, Elisabeth
Røbekk Nørve, Svein Flåtten og Øyvind Halleraker om re-
duksjon av bedriftenes administrative kostnader – bifalles
ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling
og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre ble
innstillingen bifalt med 61 mot 42 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 21.47.52)

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten er det satt frem tre for-
slag. Det er
– forslagene nr. 1 og 2, fra Ib Thomsen på vegne av
Fremskrittspartiet
– forslag nr. 3, fra Elisabeth Røbekk Nørve på vegne av
Høyre
Det voteres først over forslagene nr. 1 og 2, fra Frem-
skrittspartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen åpne for at nærbutik-
ker som ønsker det, skal få mulighet til å tilby Norsk
Tippings spilltjenester.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede en ordning med
«minipol» i matbutikker, basert på suksessmodellen
Post i Butikk.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 81 mot 23
stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 21.48.29)

Presidenten: Det voteres så alternativt mellom innstil-
lingen fra komiteen og forslag nr. 3, fra Høyre. Forslaget
lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede en ordning med
pol i butikk i kommuner uten eget pol.»

Presidenten antar at Fremskrittspartiet nå ønsker å
støtte forslaget fra Høyre subsidiært.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:9 (2008–2009) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Ib Thomsen, Bård Hoksrud, Jan-Henrik Fredriksen og Karin S. Woldseth om å forhindre statlig forskjellsbehandling og konkurransevridning mellom nærbutikker – bifalles ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Høyre ble innstillingen bifalt med 67 mot 37 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.49.18)

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten har Torbjørn Hansen satt frem et forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremlegge en strategi for å styrke det private aktive eierskapet i norsk næringsliv, herunder en gjennomgang av og modernisering av dagens rammebetingelser og virkemiddelapparat.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:13 (2008–2009) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Korsberg, Hans Frode Kielland Asmyhr og Kåre Fostervold om en strategi for å styrke det aktive private eierskapet i norsk næringsliv – vedlegges protokollen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble innstillingen bifalt med 54 mot 50 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.50.08)

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten er det satt frem fem forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Elisabeth Røbekk Nørve på vegne av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslagene nr. 3–5, fra Jan-Henrik Fredriksen på vegne av Fremskrittspartiet

Det voteres først over forslagene nr. 3–5, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen slå sammen Inves-

teringsfondet for Russland, SUS-landene og Balkan (ØSE), og Investeringsfondet for Nordvest-Russland (NVR) slik at sannsynligheten for å få aktivert kapital øker, og flytte hovedforvaltningen av fondet til Kirkenes.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere å fjerne begrensninger på maksimal engasjementsstørrelse samt åpne for at fondene kan yte ordinære lån, gitt at det ikke finnes nesten like gode private tilbud.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen videreutvikle Tilskuddsfondet for Nordvest-Russland (TNR) samt vurdere det geografiske virkeområdet for fondene på nytt.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 81 mot 23 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.50.48)

Presidenten: Det voteres så alternativt mellom innstillingen fra komiteen og forslagene nr. 1 og 2, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede om opprettelsen av kontoret i Kirkenes i tilstrekkelig grad har bidratt til at fondene for Nordvest-Russland når sitt formål, og fremme en egen sak for Stortinget om hvordan fondene for Nordvest-Russland i større grad kan nå sitt formål og i større grad bidra til resultater i nordområdesatsingen.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Dokument nr. 8:14 (2008–2009) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan-Henrik Fredriksen og Øyvind Korsberg om at investeringsfondene for Nordvest-Russland og investeringsfondet for Øst-Europa blir slått sammen og forvaltningen av fondene legges til Kirkenes – vedlegges protokollen.»

Presidenten antar at Fremskrittspartiet nå ønsker å støtte forslagene subsidiært.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:14 (2008–2009) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan-Henrik Fredriksen og Øyvind Korsberg om at investeringsfondene for Nordvest-Russland og investeringsfondet for Øst-Europa blir slått sammen og forvaltningen av fondene legges til Kirkenes – vert å avvise.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble innstillingen bifalt med 54 mot 50 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.51.38)

Votering i sak nr. 8

Presidenten: Under debatten er det satt frem to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Hans Frode Kielland Asmyhr på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslag nr. 2, fra Leif Helge Kongshaug på vegne av Venstre

Det voteses først over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme sak for Stortinget om å oppheve boplikten på landbrukseiendom, oppheve prisreguleringen av landbrukseiendom og oppheve jordlovens delingsforbud.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 67 mot 37 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.52.17)

Presidenten: Det voteses så alternativt mellom innstillingen fra komiteen og forslag nr. 2, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Dokument nr. 8:28 (2008–2009) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Gunnar Gundersen, Martin Engeset, Elisabeth Røbekk Nørve, Torbjørn Hansen og Olemic Thommessen om å styrke bondens rettigheter til egen eiendom – vedlegges protokollen.»

Presidenten antar at Fremskrittspartiet og Høyre ønsker å støtte forslaget subsidiært.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:28 (2008–2009) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Gunnar Gundersen, Martin Engeset, Elisabeth Røbekk Nørve, Torbjørn Hansen og Olemic Thommessen om å styrke bondens rettigheter til egen eiendom – bifalles ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Venstre ble innstillingen bifalt med 61 mot 43 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.53.02)

Votering i sak nr. 9

Presidenten: Under debatten har Leif Helge Kongshaug satt frem et forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme sak for Stortinget om en strategi for å gi aktive bønder større muligheter for å eie de arealer de driver.»

Det voteses alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:31 (2008–2009) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Torbjørn Hansen, Gunnar Gundersen, Olemic Thommessen og Elisabeth Røbekk Nørve om en strategi for å gi aktive bønder større muligheter for å eie de arealer de driver – bifalles ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble innstillingen bifalt med 55 mot 49 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.53.55)

Votering i sak nr. 10

Presidenten: Under debatten har Hans Frode Kielland Asmyhr satt frem et forslag på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å utrede reguleringer i utmark, herunder forhold knyttet til såkalte inngrepsfrie naturområder og tida og tilhøva-begrepet, med sikte på å styrke privates rettigheter og å fremme en sak for Stortinget om dette.»

Det voteses alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:33 (2008–2009) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Gunnar Gundersen, Øyvind Halleraker, Elisabeth Røbekk Nørve, Sonja Irene Sjøli, Torbjørn Røe Isaksen og Olemic Thommessen om en gjennomgang av reguleringer i utmark med sikte på å styrke privates rettigheter – vedlegges protokollen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble innstillingen bifalt med 66 mot 38 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.54.50)

Votering i sak nr. 11

Komiteen hadde innstilt:

I statsbudsjettet for 2009 gjøres følgende endring:

Kap.	Post	Formål	Kroner
1310	70	Utgifter: Flytransport Kjøp av innenlandske flyruter, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1311 post 71, for høyes med</i>	54 400 000
		fra kr 519 900 000 til kr 574 300 000	

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 12

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykkjer i at prosjektet rv 283 Øvre Sund bru i Drammen i Buskerud – vidare utbygging – blir gjennomført basert på revidert kostnadsoverslag.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 13

Presidenten: Under debatten er det satt frem ti forslag.

Det er

- forslagene nr. 1–4, fra Elisabeth Aspaker på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslagene nr. 5–10, fra Thore A. Nistad på vegne av Fremskrittspartiet

Det voteres først over forslag nr. 5, fra Fremskrittspartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen invitere de politiansatte og deres tillitsvalgte til dialog med tanke på å finne en løsning på dagens bemanningssituasjon i politietaten.»

Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ønsker å støtte forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 54 mot 50 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.56.26)

Presidenten: Det voteres så over forslagene nr. 6–10, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede en modell som legger til rette for at de ansatte får opprettet en karriereplan i forbindelse med avslutningen ved Politihøgskolen.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme med forslag som kan gi politiansatte økonomisk kompensasjon som avspeiler risikoen de utsettes for under utførelse av tjeneste.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen lage en plan for systematisk og regelmessig etterutdanning for ansatte i politiet, samt en plan for utvidelse av det faglige tilbudet til etterutdanning.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede politiansattes lønsmessige plassering i forhold til andre statlige ansatte, samt utarbeide en plan for å få politilønninger på et nivå som avspeiler etatens samfunnsmessige rolle.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere om pensjonsordningen i politiet kan endres på en slik måte at politifolk blir værende lengre i jobb uten at den enkelte pensjonsberettigede kommer dårligere ut enn etter dagens ordning.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 81 mot 23 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.56.48)

Presidenten: Det voteres så over forslagene nr. 1–4, fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede mulige rekrutteringstiltak som kan fremme vekst i politiansettelser i distriktene.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen avklare hvilke oppgaver i politiet som kan utføres av sivilt ansatte og iverksette en opptrappingsplan med tanke på ansettelse av flere sivile.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen iverksette nasjonale sti-

muleringstiltak for å beholde eldre politifolk i jobb utover oppnådd pensjonsalder.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å foreta en evaluering av dagens system for fastsettelse av politimestrenes individuelle lønns- og bonusfastsettelse for å utvikle dette til å bli et enda bedre verktøy for mål- og resultatoppnåelse i etaten.»

Kristelig Folkeparti og Venstre har her varslet at de støtter forslagene.

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 54 mot 50 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.57.17)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:15 (2008–2009) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen, Jan Arild Ellingsen, Jørund Rytman og Øyvind Korsberg om forslag til tiltakspakke for å møte bemanningskrisen i politiet – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 14

Presidenten: Under debatten har Jan Arild Ellingsen satt frem et forslag på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre.

Kristelig Folkeparti har varslet at de støtter forslaget. Jan Arild Ellingsen – til voteringen.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [21:58:17]: Hvis det er mulig, ber jeg om at avstemningen blir lagt opp slik at man først stemmer over mindretallets forslag. Hvis det eminente forslaget skulle bli nedstemt, ønsker vi å støtte flertallsinnstillingen.

Presidenten: Hvis ingen motsetter seg det, vil Stortinget gå frem på den måten.

Odd Einar Dørum (V) (fra salen): President! Venstre har gjort det klart at vi vil stemme for innstillingen ved voteringen.

Presidenten: Da har Venstre gjort det klart at de vil stemme for innstillingen. Da voteres det først over forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen opprettholde dagens

uniformsreglement og ikke tillate bruk av hijab og andre religiøse eller politiske symboler som del av politiuiformen.»

Dette støttes altså av Kristelig Folkeparti.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 59 mot 45 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.59.01)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:39 (2008–2009) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Arild Ellingsen og Per-Willy Amundsen om å forby hijab og andre religiøse eller politiske symboler som del av politiuiformen – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Sak nr. 15 [21:59:33]

Referat

- (163) Redegjørelse om situasjonen i arbeids- og velferdsforvaltningen og forslag om tilførsel av ressurser til Arbeids- og velferdsetaten (St.prp. nr. 51 (2008–2009))
Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen.
- (164) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Line Henriette Holten Hjemdal, Hans Olav Syversen og Ingebrigt S. Sørfohn, om masterplan for reduksjon av nasjonale klimagassutslipp og oppfølging av klimaforliket (Dokument nr. 8:60 (2008–2009))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.
- (165) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Gunnar Kvasshem om å tillate politisk reklame på norsk fjernsyn (Dokument nr. 8:58 (2008–2009))
Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen.
- (166) Samtykke til ratifikasjon av Europarådets konvensjon av 16. mai 2005 om forebygging av terrorisme (St.prp. nr. 50 (2008–2009))
Enst.: Sendes justiskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenrikskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
- (167) Representantforslag fra stortingsrepresentantene May-Helen Molvær Grimstad, Dagrun Eriksen, Ola T. Lånke, Line Henriette Holten Hjemdal og Bjørg Tørresdal om et styrket og mer likeverdig kulturskoletilbud over hele landet (Dokument nr. 8:61 (2008–2009))

- Enst.: Sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.
6. (168) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Gunnar Kvasheim og Leif Helge Kongshaug om åpne møter i kontrollutvalget (Dokument nr. 8:59 (2008–2009))
- Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
7. (169) Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes regulering av markedet for kopilegemidler (Dokument nr. 3:7 (2008–2009))
- Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
8. (170) Noregs deltaking i europeiske romfartsprogram (St.prp. nr. 49 (2008–2009))
- Enst.: Sendes næringskomiteen.
9. (171) Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 12/2009 av 5. februar 2009 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2007/59/EF om sertifisering av lokomotivførere som fører lokomotiver og tog på jernbanenettet i Fellesskapet (St.prp. nr. 48 (2008–2009))
- Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenrikskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.

Forlanger noen ordet i henhold til forretningsordenens § 37 a før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet slutt kl. 22.
